

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Analýza vývoje regionálních inovačních strategií v ČR

Bc. Eva Kratošková

**Diplomová práce
2015**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Eva Kratošková**
Osobní číslo: **E13100**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Analýza vývoje regionálních inovačních strategií v ČR**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je provedení analýzy vývoje regionálních inovačních strategií v ČR, srovnání vývoje strategií v čase, zaměření se i na kvalitativní stránku a kompatibilitu s Regionální strategií ČR. Student se bude zabývat regionálními inovačními systémy a jejich charakteristikou. Návazně i strategickými dokumenty na úrovni regionů, jejichž cílem je podpora inovačního podnikání, vzniku inovací a jejich komercializace. Dále student provede šetření ve všech krajích ČR a za pomoci vhodně zvolených indikátorů provede analýzu vývoje. Předpokládá se i vyhodnocení zjištění a případné návrhy na zlepšení.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

HUDEC, O. Regionálne inovačné systémy: strategické plánovanie a prognózovanie. Vyd. 1. Košice: TU v Košiciach, EF 2007. 198 s. ISBN 978-80-8073-964-5.

KAPLAN, R. S., NORTON, D. P. Efektivní systém řízení strategie: nový nástroj zvyšování výkonnosti a vytváření konkurenční výhody. Vyd. 1. Překlad Irena Grusová. Praha: Management Press, 2010. 325 s. ISBN 978-80-7261-203-1.

SKOKAN, K. Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie: (výchozí podmínky regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Vyd. 1. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.

STEJSKAL, J. Průmyslové klastry a jejich vznik v regionech. 2. vyd. Praha: Linde, 2011. 247 s. ISBN 978-80-7201-840-6.

STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. Regionální politika a její nástroje. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

TETŘEVOVÁ, L. Veřejný a podnikatelský sektor. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2011. 190 s. ISBN 978-80-7431-043-0.

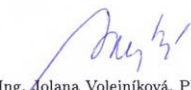
WOKOUN, R. Regionální rozvoj: (výchozí podmínky regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). 2. vyd. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

Vedoucí diplomové práce:
doc. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: 29. září 2014
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2015

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 6. 2015

Eva Kratošková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce doc. Ing. Janu Stejskalovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, cenné rady, a také za podporu, ochotu a trpělivost při zpracování diplomové práce. Touto cestou bych chtěla poděkovat i své rodině, která mě po celou dobu studia podporovala a povzbuzovala.

ANOTACE

Hlavním úkolem této práce je analyzovat regionální inovační strategie ČR. První část je zaměřená na regionální politiku, její cíle, nástroje a na charakteristiku regionálního inovačního systému. Druhá část se zabývá strategiemi řízení rozvoje území na nadnárodní a národní úrovni. Následuje vývoj a přehled regionálních inovačních strategií v jednotlivých krajích. Několik z nich je vybráno pro provedení analýzy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Regionální politika, regionální rozvoj, strategické dokumenty, regionální inovační strategie, regionální inovační systém

TITLE

Analysis of the development of regional innovation strategies in the Czech republic

ANNOTATION

The main task of this work is to analyse the regional innovation strategy of the Czech republic. The first part is focused on the regional policy, its objectives, instruments and the characteristic of the regional innovation system. The second part deals with the development of the territory management strategies at transnational and national level. The final part is an overview and development of regional innovation strategies in individual regions. Several of them are selected for analysis.

KEYWORDS

Regional policy, regional development, strategic documents, regional innovation strategy, regional innovation system

OBSAH

ÚVOD	11
1 REGIONÁLNÍ POLITIKA	12
1.1 STRUČNÝ VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY	12
1.2 DEFINICE REGIONÁLNÍ POLITIKY	14
1.3 TYPOLOGIE REGIONÁLNÍ POLITIKY	15
1.4 CÍLE A NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY	17
1.5 STRATEGIE JAKO NÁSTROJ REGIONÁLNÍ POLITIKY	20
1.6 REGIONÁLNÍ INOVAČNÍ SYSTÉM JAKO NÁSTROJ REGIONÁLNÍ POLITIKY	22
1.7 REGIONÁLNÍ POLITIKA 21. STOLETÍ.....	26
2 STRATEGIE ŘÍZENÍ ROZVOJE ÚZEMÍ	28
2.1 NADNÁRODNÍ ÚROVEŇ	29
2.2 NÁRODNÍ ÚROVEŇ	33
3 REGIONÁLNÍ INOVAČNÍ STRATEGIE V ČR.....	43
3.1 VÝVOJ REGIONÁLNÍCH INOVAČNÍCH STRATEGIÍ.....	44
3.2 PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH REGIONÁLNÍCH INOVAČNÍCH STRATEGIÍ	44
3.3 CHARAKTERISTIKA REGIONÁLNÍCH INOVAČNÍCH STRATEGIÍ	47
3.3.1 <i>Návaznost RIS na strategické dokumenty ostatních úrovní</i>	48
3.3.2 <i>Financování a řízení RIS</i>	49
3.4 MOŽNOSTI HODNOCENÍ RIS.....	54
4 ANALÝZA REGIONÁLNÍCH INOVAČNÍCH STRATEGIÍ V ČR.....	55
4.1 VÝBĚR KRAJŮ A INDIKÁTORŮ PRO STANOVENÍ ANALÝZY	55
4.2 PROVEDENÍ ANALÝZY VYBRANÝMI INDIKÁTORY	59
4.2.1 <i>Indikátor: Stáří dokumentu</i>	59
4.2.2 <i>Indikátor: Způsob implementace</i>	60
4.2.3 <i>Indikátor: Shoda priorit/opatření RIS zvolených krajů</i>	62
4.2.4 <i>Indikátor: Klastry</i>	63
4.2.5 <i>Indikátor: Hard infrastruktura</i>	65
4.2.6 <i>Indikátor: Soft infrastruktura</i>	67
4.2.7 <i>Indikátor: Soukromé zdroje financování</i>	69
4.3 VYHODNOCENÍ ANALÝZY	70
4.4 NÁVRHY A DOPORUČENÍ VYPLÝVAJÍCÍ Z ANALÝZY	72
ZÁVĚR.....	75
POUŽITÁ LITERATURA	77
SEZNAM PŘÍLOH.....	84

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Primární a sekundární faktory územních nerovností.....	14
Tabulka 2: Aspekty regionální politiky v tradičním a současném pojetí	16
Tabulka 3: Klasické a nově orientované nástroje regionální politiky	20
Tabulka 4: Znak Regionálního inovačního systému	25
Tabulka 5: Přehled prioritních oblastí, dílčích cílů a priorit Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020.....	37
Tabulka 6: Přehled prioritních os a priorit Národní inovační strategie ČR 2012-2020	41
Tabulka 7: Přehled RIS a RIS3 v jednotlivých krajích od roku 2002	45
Tabulka 8: Indikátor stáří dokumentu	60
Tabulka 9: Indikátor způsob implementace.....	61
Tabulka 10: Indikátor shoda priorit zvolených krajů	62
Tabulka 11: Indikátor klastry	63
Tabulka 12: Indikátor hard infrastruktura	65
Tabulka 13: Soft infrastruktura.....	67
Tabulka 14: Indikátor soukromé zdroje financování.....	69
Tabulka 15: Bodové ohodnocení krajů podle jednotlivých indikátorů	70
Tabulka 16: Stanovení vah jednotlivých indikátorů.....	70
Tabulka 17: Přepočítání bodů podle stanovených vah	71

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Komponenty úplného regionálního systému inovací.....	24
Obrázek 2: Struktura rozpočtu programu Horizont 2020 pro období 2014–2020 (v mld. EUR)	33

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AV ČR	Akademie věd České republiky
BRIS	Bohemian Regional Innovation System
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EFG	Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EIA	Posuzování vlivů na životní prostředí
EMFF	Evropský námořní a rybářský fond
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EUR	Měna eurozóny
FES	Fakulta ekonomicko-správní
FS	Fond soudržnosti
HDP	Hrubý domácí produkt
HKK	Královéhradecký kraj
hl.	hlavní
JHČ	Jihočeský kraj
JHM	Jihomoravský kraj
JIC	Jihomoravské inovační centrum
KARP	Karlovarská agentura pro rozvoj podnikání
KERM	Koncepce ekonomického rozvoje města Brna
KÚ	krajský úřad
KVK	Karlovarský kraj
LBL	Liberecký kraj
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSK	Moravskoslezský kraj
MSP	Malé a střední podnikání
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NERV	Národní ekonomická rada vlády
NIS	Národní inovační strategie

NUTS2	Regiony soudržnosti
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OLK	Olomoucký kraj
PAK	Pardubický kraj
PHA	Hlavní město Praha
PLK	Plzeňský kraj
PPP	Public Private Partnership
RFPIP	Regionální fond podpory inovačního podnikání
RIS	Regionální inovační strategie
RIS3	Regionální inovační strategie pro inteligentní specializaci S3
Sb.	Sbírka zákonů
SMART	Souhrn pravidel pro stanovení cíle strategického plánování
SRKKK	Strategie regionální konkurenceschopnosti Karlovarského kraje
STČ	Středočeský kraj
SWOT	Analýza pro zhodnocení vnitřních a vnějších faktorů
ULK	Ústecký kraj
tzv.	tak zvaný
VaV	Věda a výzkum
VaVaI	Věda, výzkum a inovace
VŠ	Vysoká škola
VYS	Kraj Vysočina
ZLK	Zlínský kraj

ÚVOD

Problematika regionálního rozvoje je v popředí zájmu České republiky od 90. let 20. století. Každý region má svá specifika, přírodní, sociální, demografická, kulturní nebo ekonomická. Některý region je rozvinutější, jiný zaostalejší. Úkolem regionální politiky a regionálního rozvoje je snižovat tyto rozdíly a zlepšovat životní úroveň obyvatel jednotlivých regionů. Důležitým faktorem, který k tomu může napomoci, je regionální ekonomická konkurenceschopnost, což je v současném globalizovaném světě, vedle rychle se rozvíjejících ekonomik Číny nebo Indie, stále těžší. Již nestačí konkurovat pouze cenou, ale nezbytnými se stávají informace, znalosti, kreativita, vzájemné učení se, předávání si zkušeností, výzkum, vývoj a inovace. Tyto činnosti představují poměrně složitý proces, který vyžaduje spolupráci aktérů z veřejného i soukromého sektoru. Podstatnou součástí je rovněž stanovení společných cílů a vytvoření závazných koncepcí, které mají vést k jejich naplnění. Dlouhodobé plánování se týká i oblasti inovací, a právě na tyto strategické dokumenty je zaměřena následující práce.

Předmětem této diplomové práce je pomocí deskriptivních analytických metod a zvolením vhodných indikátorů, analyzovat vývoj regionálních inovačních strategií v České republice a srovnat je v čase. Jedná se o důležitý dokument na úrovni kraje, který by měl napomoci rozvoji regionálního inovačního potenciálu.

Cílem práce je analyzovat regionální inovační strategie v jednotlivých krajích ČR, a to nejen z hlediska času, ale i z hlediska jejich kvality. Jedná se o důležité dokumenty, které mají své nezastupitelné místo v oblasti regionální politiky, protože inovace v současné době představují jednu z hlavních možností regionálního rozvoje.

Úvodní část práce bude věnována definování regionální politiky, jejich cílů, nástrojů a charakterizování regionálního inovačního systému. Důležitou činností regionálních politiků je i zpracovávání strategických materiálů nezbytných pro rozvoj jimi spravovaného území. Následovat bude kapitola věnovaná strategiím řízení rozvoje území, a to na nadnárodní i národní úrovni. Jednu z možností rozvoje území představují inovace. Hlavní pozornost bude proto zaměřena na regionální inovační strategie v jednotlivých krajích ČR. Tyto dokumenty budou charakterizovány z pohledu jejich řízení, financování, monitoringu i hodnocení. Bude proveden přehled všech existujících strategií, a to od prvních pokusů o jejich vytvoření až po současnost. Dále budou zvoleny vhodné indikátory a pomocí nich bude provedena analýza vybraných regionálních strategií. Závěrem budou shrnuta zjištění a navržena opatření a doporučení.

1 REGIONÁLNÍ POLITIKA

V obecné rovině je možné si pod pojmem politika představit určitý proces spojený s veřejnou činností, správou nebo řízením státu. Tyto procesy je rovněž možné dekomponovat z celku na nižší úrovně správy, která je zpravidla vykonávána na regionální úrovni, a to jak v dekoncentrované, tak i v decentralizované podobě. Významnou roli v procesu regionální politiky sehrávají sami občané, kteří na dění a problémy v bezprostředním okolí jejich domovů, měst a obcí, reagují mnohem citlivěji, než kdyby šlo o problémy odehrávající se na opačném konci státu nebo světa. Mají tak větší zájem i snahu ovlivňovat chod věcí kolem sebe a jsou tak iniciátory i kontrolory dění, přirozenou součástí výkonu správy a tím tedy i regionální politiky. Z tohoto důvodu by se dalo usuzovat, že regionální politika jako vědní disciplína bude mít poměrně hluboké kořeny.

1.1 Stručný vývoj regionální politiky

Její počátky je možné datovat do 30. let 20. století a mají souvislost se světovou hospodářskou krizí. Do té doby byla regionální politika bagatelizována. Případné problémy byly považovány za dočasné, protože z pohledu ekonomické teorie by měla být vždy automaticky nastolena všeobecná rovnováha. Ekonomický vývoj byl determinován podmínkami národní ekonomiky (Wokoun, 2003, s. 7).

Ve Velké Británii byl v roce 1934 přijat Zákon o speciálních územích, který je možné považovat za první legislativní dokument zaměřený na problémy jednotlivých regionů a možnosti jejich odstranění (Skokan, 2003, s. 28). Důvodem vytvoření tohoto zákona byly vlivem krize se zvyšující rozdíly mezi jednotlivými regiony, nárůst nezaměstnanosti a nutnost řešení sociálně nepříznivé situace. Rozvoj regionální politiky pokračoval i po druhé světové válce, kdy byly vyčleněny regiony, které byly považovány za rozvojové a byly přijímány další zákony umožňující poskytnout finanční pomoc regionům s vysokou nezaměstnaností. Vymezení rozvojových regionů bylo v polovině 60. let 20. století ještě více rozšířeno a od roku 1973 směřovala regionální pomoc i do sektoru služeb. Během prvních čtyřiceti let vývoje regionální politiky ve Velké Británii došlo k vytvoření většiny nástrojů regionální politiky (Macháček, Toth, Wokoun, 2011, s. 174).

Dalšími zeměmi, které Velkou Británii v rozvoji regionální politiky následovaly, byly Francie a Itálie, které se obě potýkaly s výraznými regionálními diferencemi. Ve Francii byly patrné rozdíly mezi aglomerací Paříže a ostatními regiony. V Itálii mezi průmyslovým severem a zaostalým jihem. Francie využívala různé administrativní nástroje regionální

politiky a programy na podporu infrastruktury. V roce 1995 vydala zákon O směrech regionálního rozvoje a plánování. Itálie se snažila o větší industrializaci jihu země. Regionální politikou se od přelomu 50. a 60. let 20. století zabývají i ostatní země Evropy. Německo v oblasti restrukturalizace starých průmyslových regionů a nyní v podpoře rozvoje východních spolkových zemí. Nizozemí se orientovalo na sociální, ekologické a infrastrukturní problémy u vysoce urbanizovaných regionů. Skandinávské země se zaměřily na rozvoj řídké zalidněných oblastí. Samostatnou kapitolu v regionální politice tvoří postkomunistické země, jež se začaly na regionální politiku orientovat po společensko-ekonomických změnách v 90. letech a rovněž v době příprav na vstup do EU (Skokan, 2003, s. 29).

Současná regionální politika je v evropském prostoru ovlivněna Evropskou unií a jejími snahami o snižování a zmírňování rozdílů mezi jednotlivými státy, což by mělo přispět k vyšší konkurenceschopnosti regionálních i národních ekonomik a tím i celé Evropy. Hlavním cílem evropské regionální politiky je na základě principu solidarity snižovat nerovnoměrnosti mezi regiony, což se odráží v poklesu sociálního napětí mezi nimi a zároveň pomůže k posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Příčinou těchto nerovnoměrností jsou nevhodné hospodářské a sociální struktury, které způsobují vysokou nezaměstnanost a nízkou příjmovou úroveň (Boháčková, Hrabánková, 2009, s. 1). Řešením je odstranění nevyhovující skladby průmyslu, zemědělství a služeb pomocí systému nástrojů a finančních zdrojů soustředěných do několika strukturálních fondů.

Regionální politika EU je založená na principu solidarity a principu soudržnosti. Solidarita se projevuje v pomoci občanům a regionům, které jsou v porovnání s průměrem členských zemí hospodářsky nebo sociálně znevýhodněné a v rámci soudržnosti má posílení znevýhodněných regionů a států pozitivní dopad na všechny členské země (Stejskal, Kovárník, 2009, s. 35).

Z uvedeného stručného historického vývoje vyplývá, že hlavním důvodem vzniku regionální politiky je existence problémových regionů a nerovností. Ty jsou v určité míře žádoucí a nezbytné, protože jsou přínosem pro společenský vývoj a vedou ke specializaci a zefektivnění územní dělby práce. V případě velkých rozdílů však mohou mít závažné negativní politické a sociální důsledky a jsou tak předmětem snah o jejich snížení (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 17-18).

V odborné literatuře se rozlišují tři hlavní typy problémových regionů (Skokan, 2003, s. 22) :

- Regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji, zejména regiony odlehle nebo venkovské
- Regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů, obvykle z důvodu nedostatku kapitálu
- Regiony se stagnujícími nebo upadajícími základními odvětvími, které v minulosti patřily v tzv. tradičních odvětvích mezi vyspělé regiony
- Regiony hospodářsky slabé (Macháček, Toth, Wokoun, 2011, s. 172)

Faktory, které tyto problémy způsobují, jsou ekonomické i neekonomické povahy. Další možné členění je na primární a sekundární faktory. Jejich přehled ukazuje Tabulka 1.

Tabulka 1: Primární a sekundární faktory územních nerovností

Primární faktory	Sekundární faktory
Nízká mobilita pracovní síly	Vnější ekonomika
Geografické faktory	Demografická situace
Ekonomická struktura regionů	Rigidita cen a nákladů
	Faktory prostředí

Zdroj: zpracováno dle Macháček, Toth, Wokoun, 2011, s. 171

Další faktory, které způsobují vznik regionálních disparit, je možné rozdělit do tří skupin. Do první můžeme zařadit například historii, geografii, demografii, sociologii. Některé, jako například naleziště nerostných surovin, klimatické a přírodní podmínky, nejsou člověkem ovlivnitelné. Druhou skupinu tvoří tradice, kultura národa, zvyklosti, mentalita. Ty sice jsou ovlivnitelné, ale vzhledem k jejich zakořenění v dané společnosti, jsou brány jako obecně dané. Pro třetí skupinu je charakteristická vzdělanost a kvalifikace obyvatelstva, která se následně odráží v zaměstnanosti, intenzitě inovací, přítomnosti kapitálu, investiční činnosti, kvalitě životního prostředí nebo zdravotní péči. Tyto faktory je možné do určité míry ovlivnit (Felixová, 2012, s. 22-23).

1.2 Definice regionální politiky

Regionální politika prochází od doby svého vzniku neustálým vývojem. Odlišné jsou i historické souvislosti a teoretické přístupy jednotlivých zemí k regionální politice. Z tohoto důvodu je velmi obtížné najít definici, která by byla jednotně uplatňována.

Regionální politika jsou cílevědomé veřejné intervence, jejichž výsledkem je zvýšení atraktivity jednotlivých regionů a lokalit, včetně zlepšování podmínek pro

konkurenceschopnost. Vedou k růstu kvality života a odstraňování neopodstatněných rozdílů mezi jednotlivými regiony, a to pomocí změn provedených v prostorovém uspořádání ekonomiky a dosažením vzájemně provázaných cílů dlouhodobého ekonomického růstu, aktivním přizpůsobením jednotlivých prostorových struktur na změny vnitřního i vnějšího prostředí a rozpracováním koncepcí, pomocí nichž dojde v jednotlivých částech ekonomiky k vytváření podmínek pro znalosti a inovace (Buček, Reháček, Tvrdoň, 2010, s. 117).

Evropská unie v současné době definuje regionální politiku jako strategickou investiční politiku zaměřenou na všechny regiony a města EU s cílem podpořit jejich hospodářský růst a zvýšit kvalitu života. Je rovněž vyjádřením solidarity, protože podporu soustřeďuje do nejméně rozvinutých regionů (EU, Regionální politika, 2014).

Regionální politiku lze definovat jako souhrn přímých a nepřímých intervencí státu (příp. nadnárodních společenství, zejména EU), regionů, měst a obcí orientovaných na stimulaci a prostorovou optimalizaci ekonomického, respektive společenského rozvoje (Viturka a kol., 2010, s. 12). Tento autor rovněž zdůrazňuje, že nynější regionální politika obvykle vychází z vypracovaných konkrétních rozvojových strategií, jejichž cílem je kromě podpory ekonomicky efektivního rozvoje i podpora harmonického a udržitelného regionálního rozvoje, a že v tomto smyslu není možné považovat regionální politiku již za pouhou integrální součást hospodářské strukturální politiky.

Definice uvedená ve Strategii regionálního rozvoje ČR, 2014-2020 chápe regionální politiku jako soubor intervencí, které ovlivňují rozložení ekonomických aktivit v území, k rozvoji infrastruktury a ke snížení nerovnováhy v sociálním rozvoji. Za důležitou považuje i vzájemnou vazbu s dalšími podpůrnými státními politikami (MMR, Strategie regionálního rozvoje, 2013).

S ohledem na zaměření této práce je možné za nejvhodnější považovat definici autorů Buček, Reháček, Tvrdoň, která vidí roli regionální politiky v aktivním přizpůsobení jednotlivých prostorových struktur na změny vnitřního i vnějšího prostředí a rozpracování koncepcí, pomocí nichž dojde v jednotlivých částech ekonomiky k vytváření podmínek pro znalosti a inovace.

1.3 Typologie regionální politiky

Podle orientace regionální politiky, je možné provést její rozčlenění do několika druhů. Lauschmannova typologie uvádí tři základní typy regionální politiky:

- Růstově orientovanou regionální politiku

- Stabilizačně orientovanou regionální politiku
- Infrastrukturně orientovanou regionální politiku

Cílem takto orientovaných regionálních politik je co největší zlepšení efektivity hospodářské politiky. Růstově orientovaná se zaměřuje na optimální alokaci výrobních faktorů sladěním soukromých a veřejných investičních aktivit. Stabilizační má za úkol koordinaci regionální politiky a odvětvových politik vytvořit vyvážené hospodářské struktury v regionech a regionální politika orientovaná na infrastrukturu řeší rovnoměrné vybavení regionů infrastrukturou (Macháček, Tóth, Wokoun, 2011, s. 178). Další možné členění regionální politiky uvádí Tabulka 2.

Tabulka 2: Aspekty regionální politiky v tradičním a současném pojetí

Aspekt	Regionální politika	
	tradiční	současná
Regiony	Geograficky relativní stálost problémových regionů	Geograficky relativně rychle se měnící problémové regiony
Problémy	Rozvinutost/zaostalost	Strukturální změny
Strategie	Regionální růst	Regionální inovace
Nástroje	Meziregionální přerozdělování	Mobilizace vnitřních zdrojů
Orientace na	Kapitál, suroviny, velké firmy	Informace, technologie, služby, malé a střední firmy
Organizační forma	Centralizace	Decentralizace

Zdroj: Wokoun, Pělucha, Kouřilová, 2011

Tradiční regionální politika podle tohoto pojetí byla prováděna zhruba do poloviny 70. let a zaměřovala se na dichotomické rozdíly mezi regiony, kdy na jedné straně existovaly zaostalé regiony a na druhé straně velmi vyspělé. Charakteristickým znakem byla rovněž dlouhodobá geografická neměnnost regionů a používání konstantních nástrojů.

Od druhé poloviny 70. let však docházelo k mnohem rychlejšímu pohybu prostorových problémů, které vyžadovaly strukturální změny, pružné reagování regionální politiky, snahy o mobilizaci vnitřních zdrojů i přenesení řešení těchto problémů přímo na regiony.

Posun jednotlivých aspektů regionální politiky je dobře patrný z tabulky a rovněž je nutné zdůraznit vývoj i v oblasti strategií, kdy dochází ke změně orientace z ekonomického růstu regionu na regionální inovace.

Wokoun, Tóth a Macháček (2011, s. 181) rovněž člení regionální politiku na **tradiční**, ale chápe ji jako intervencionistický přístup uplatňovaný státem v oblasti regionální politiky, pomocí něž jsou řešeny vztahy mezi státem a regiony a mezi odvětvími a regiony. Problémové regiony kategorizuje na depresivní, zaostávající a přetížené. Tomuto rozdělení pak musí odpovídat státní a regionální plány rozvoje daného regionu, které jsou postavené na bázi pólů rozvoje, center a os rozvoje. Regionální politika je uskutečňována pomocí přímé a nepřímé podpory soukromého kapitálu, vybudováním infrastruktury hrazené z veřejných financí, omezením lokalizace soukromých firem nebo regulací státních podniků.

Protiváhu tradiční regionální politiky vidí v **akceleračním typu**, pro který je charakteristický liberalismus a decentralizace hospodářského života. Podpora problémových regionů spočívá v autonomních tržních mechanismech, které by měly vést k rozvoji soukromého podnikání a využití vnitřního ekonomického potenciálu regionu. K tomu by měla sloužit přímá i nepřímá finanční podpora soukromému kapitálu, pomoc malým a středním podnikům, budování podnikatelských zón, technologických parků, managementu a posílení vědeckotechnického rozvoje.

Regionální politiku je rovněž možné zacílit podle vybraného kritéria pouze na určité regiony. Je tak možné provádět strategickou a pojišťovací regionální politiku. Touto typologií se zabývali G. Gorzelak a A. Kukliński.

Strategická regionální politika má posílením konkurenceschopnosti a atraktivnosti jádrových aglomerací zajistit vnější konkurenceschopnost celého státu. Pojišťovací zase zmírňuje ekonomické a sociální problémy zaostávajících nebo strukturálně postižených regionů a tím posiluje vnitřní pospolitost státu (Buček, Rehák, Tvrdoň, 2010, s. 118).

Výběr realizovaného typu regionální politiky závisí v praxi na aktuálních potřebách regionálního rozvoje. Daná politika preferuje buď cíle zaměřené na ekonomický růst, nebo na stabilizaci a vyrovnávání rozdílů.

1.4 Cíle a nástroje regionální politiky

Za předpokladu všeobecného souhlasu s tím, že jsou meziregionální rozdíly považovány za nepřijatelné, stává se tato skutečnost cílem i pro regionální politiku. Otázkou pak je, do jaké míry je odstraňování těchto rozdílů společensky více nebo méně žádoucí.

V obecné rovině je možné cíle regionální politiky odvodit již z výše uvedených definic. Řadou z nich se prolíná například odstraňování regionálních nerovností, snižování nezaměstnanosti, rozvoj infrastruktury, zvyšování konkurenceschopnosti nebo zvyšování

životní úrovně. Jsou tedy velmi rozmanité a vycházejí z konkrétní potřeby daného regionu. Počátkem bývá situace, která je vnímána jako problémová a měla by být pomocí regionální politiky řešena. V této fázi je potřebné se soustředit na následující kroky (Buček, Rehák, Tvrdoň, 2010, s, 121):

- Definování charakteru regionálního problému – jak je vnímán a proč by měl být řešený pomocí regionální politiky
- Stanovení cílů nutných k realizaci – jaké změny se předpokládají, co se po realizaci změní, jaké na to budou použity zdroje a na základě jakých pravidel budou cíle provedeny

Je rovněž nutné analyzovat příčiny a důvody, které způsobují meziregionální rozdíly.

Další zdroje doplňují, že cíle vycházejí i z pojetí národní hospodářské politiky. V časovém horizontu musejí být konkretizovány, aby bylo možné je kontrolovat a hodnotit jejich účinnost. Vedle hlavních cílů, které mohou být definovány například jako snížení meziregionálních rozdílů v nezaměstnanosti, jsou stanoveny i dílčí cíle, za které můžeme považovat třeba zlepšení regionu technickou infrastrukturou (Macháček, Tóth, Wokoun, 2011, s. 183).

Regionální politika je rovněž realizována i z následujících důvodů (Skokan, 2003, s. 22):

- Ekonomické – zájem na využití všech výrobních faktorů, zajištění ekonomického růstu, optimální rozmístění firem, řešení či využití nadměrné koncentrace ekonomických činností, řešení regionální nerovnováhy
- Sociální – zajištění růstu životní úrovně obyvatel, řešení otázek zaměstnanosti, regionálního rozdělení příjmů, kvality života a dosažení obecného blahobytu
- Ekologické – zajištění trvale udržitelného rozvoje, vyváženost v zatížení životního prostředí, například pomocí procesu EIA

U sociálních důvodů je nutné ještě zmínit, že v moderní společnosti je snahou zabezpečení určitého životního standardu pro všechny obyvatele, ten je však v různých zemích různý. Jde tedy o vytvoření určité úrovně sociální infrastruktury, která zahrnuje i oblast bydlení, vzdělávání, kultury, dopravy nebo zásobování.

Regionální politika by se měla především zaměřit na podporu faktorů, které vedou ke zvýšení konkurenceschopnosti regionální ekonomiky na globálních trzích kapitálu, statků a služeb, a to zejména pomocí endogenního a inovačního potenciálu, protože proinovační

aktivity zvyšují efektivnost vynakládaných zdrojů. Měla by provádět taková opatření, která by vedla k podpoře výzkumu a vývoje, inovačních projektů, podnikatelského prostředí, poradenství pro podnikatele, vzniku průmyslových klastrů a regionálních inovačních systémů nebo vzdělávání a transferu technologií (Tvrdoň, 2009).

Ekonomický růst a vyspělost regionu ovlivňuje i sociální kapitál, proto by měla regionální politika působit i tímto směrem. Funkční sociální sítě a důvěra ve společnosti a v její normy, totiž přispívají k efektivnímu fungování trhů. Úroveň sociálního kapitálu pozitivně koreluje s tempem ekonomického růstu. Naopak nízká úroveň sociálního kapitálu, nespolečenská a nedůvěra mohou vést ke ztrátě konkurenceschopnosti. Zároveň dochází ke vzájemné závislosti ekonomické vyspělosti a využívání sociálního kapitálu, protože ekonomická vyspělost ovlivňuje sociální kapitál prostřednictvím zaměstnanosti, výše příjmů a následně i životní úrovně obyvatel daného regionu (Majerová, Kostecký, Sýkora, 2011, s. 24).

Ekonomické cíle by ale neměly být jedinými cíli, které jsou řešeny. Úkolem regionální politiky by mělo být rovněž zajištění obyvatelstva vším potřebným i řešení budoucího rozvoje regionu (Buček, Reháček, Tvrdoň, 2010, s. 139).

Dle Tinbergenova principu by i v rámci regionální politiky měla existovat rovnováha mezi cíli regionální politiky a mezi jejími nástroji. Pokud existuje více nezávislých cílů, měl by existovat i stejný počet nezávislých nástrojů, protože jinak by to mohlo vést k selhání regionální politiky. V případě, že existuje více cílů než nástrojů, je nutné další nástroje přidat nebo cíle přehodnotit a zaměřit se pouze na ty prioritní (Dvořák, 2008, s. 31-32).

Nástroje regionální politiky slouží jako prostředek k dosažení cílů stanovených regionální politikou.

V literatuře existuje řada taxonomií nástrojů regionální politiky, které vycházejí ze základního rozdělení na nástroje makroekonomické a mikroekonomické povahy, případně nástroje ekonomické a neekonomické. Na regionální politice se podílejí orgány veřejné správy různých úrovní. Z tohoto důvodu je neméně důležité, se nástroji regionální politiky zabývat z pohledu rozsahu jejich aplikace. K tomu je dobře využitelné dělení nástrojů podle Stejskala a Kovárníka (2009, s. 96):

- Nástroje celostátně plošné – prosazované ústředními orgány veřejné správy
- Nástroje regionální – prosazované na regionální úrovni za podpory vlády
- Nástroje místní – prosazované pouze v dané lokalitě

Určitá sada nástrojů přísluší vždy určité úrovni správy, v rámci úrovní se mohou i vzájemně překrývat.

V poslední době je za nejvhodnější považován mix nástrojů, kterým dochází k propojení klasických, jejichž hlavním úkolem je vyrovnání podmínek rozvoje, a nově orientovaných nástrojů zaměřených na endogenní a inovační rozvoj. Porovnání klasických a nově orientovaných nástrojů regionální politiky uvádí Tabulka 3.

Tabulka 3: Klasické a nově orientované nástroje regionální politiky

Klasické nástroje	Nově orientované nástroje
Investiční podpora firem	Soft infrastruktura (technologická centra)
Budování tvrdé infrastruktury	Průmyslové parky (k podpoře decentralizované lokalizace)
	Speciální podpora pro nemateriální investice (věda, výzkum,

Zdroj: upraveno podle Buček, Reháček, Tvrdoň, 2010, s. 168

1.5 Strategie jako nástroj regionální politiky

Regionální hospodářská politika je obvykle prezentována dvěma aspekty - cíli a nástroji. Třetím, neméně důležitým, je strategie. V regionální politice a regionálním rozvoji hraje stále větší význam strategické řízení a plánování. Strategie je klíčem k úspěšné nebo méně úspěšné regionální politice. Na dlouhou dobu byla striktně spojována s vojenstvím, později se stala ústřední myšlenkou managementu. V regionální politice byla po dlouhou dobu ignorována a před rokem 1980 nebylo slovo strategie v regionální hospodářské politice téměř používáno (Vanhove, 1999, s. 302).

Před současnou regionální politikou stojí stále více úkolů, se kterými se musí potýkat. Již to není jen řešení problémů v zaostalých regionech, ale i snaha o dlouhodobý budoucí rozvoj spravovaného území a efektivní využívání zdrojů, které jsou za tímto účelem vynakládány. Cesta ke splnění rozvojových snah vede přes tvorbu strategií, ke vzniku strategických plánů a strategických dokumentů.

V rámci strategického řízení jsou hledány odpovědi na následující otázky (Hrabalová, Klímová, Nunvářová, 2005, s 2-3):

- Jaká je pozice regionu, jaký byl minulý vývoj a jaké jsou silné a slabé stránky?
- Jaká je perspektiva do budoucnosti a co je pro region příležitostmi a hrozbami?
- Co nastane, pokud nebude změněna současná strategie, je potřeba ji měnit?
- Čeho a jak má být dosaženo, jaké jsou vize a cíle?

- Existuje více alternativ rozvoje regionu, a která bude zvolena?
- Jaká varianta strategie bude naplánována, kdo a za co bude zodpovědný a jaké jsou k dispozici zdroje?
- Jak bude kontrolována úspěšnost strategie?

Pojem strategie je možné chápat jako cestu, která nejpravděpodobněji dovede organizaci ke stanovenému cíli. Měla by vycházet z poslání a vize samotné organizace a obojí by mělo být do této strategie zahrnuto (Kopfová, 2012, s. 88).

Na rozdíl od strategického managementu v soukromém sektoru musí strategický management užívaný veřejným sektorem respektovat výsledek politické volby, veřejný zájem a uspokojení většinové potřeby občanů a dalších subjektů. Veřejný zájem je pak pomocí strategického plánování přeměněn do podoby rozhodnutí volených orgánů a následně se za vhodně použitých nástrojů může podílet na dlouhodobém sociálně-ekonomickém rozvoji dané oblasti (Peková, Pilný, Jetmar, 2012, s. 166). Veřejný sektor má při vytváření strategií omezený prostor, protože pouze část úkolů je plně v kompetenci místních a regionálních samospráv, zbylé jsou vymezeny přímo zákonem. Často je strategickým dokumentem chápán již samotný strategický plán (Šilhánková, 2007, s. 66-71).

Na zpracování strategických plánů se může podílet řada odborníků z nejrůznějších oborů, zástupců státní správy, místních podnikatelů, škol, laická veřejnost i členové dalších významných institucí působících v daném regionu. Někteří jsou zapojeni přímo i do pracovních skupin, které se na vytvoření strategického plánu podílejí. Veškeré připomínky k návrhu plánu by měly být posouzeny a zohledněny. Jedině tak lze zpracovat strategický plán, který podchytí veškeré problémy a potřeby obyvatelstva (Hrabánková, 2011, s. 45)

Specifickým oborem strategického plánování je regionální plánování, které je nástrojem rozvoje určitého územního celku. V současné době je hojně využíváno v souvislosti s čerpáním prostředků z fondů Evropské unie a při vytváření programových dokumentů.

V praxi je možné se setkat se strategickými dokumenty různých úrovní (Kašparová, Půček, 2009, s. 69-70) :

- Evropská úroveň – Strategické obecné zásady Společenství, dokumenty ke Kohezní politice, dokumenty ke společné zemědělské politice aj.

- Národní úroveň – strategie regionálního rozvoje, politika územního rozvoje, strategie udržitelného rozvoje, strategie hospodářského růstu, další sektorové politiky, Národní strategický referenční rámec apod.
- Krajská úroveň – strategie rozvoje kraje, program rozvoje kraje, zásady územního rozvoje, sektorové strategie na úrovni kraje apod.
- Obecní úroveň – strategie města, územní plán obce apod.

Strategické dokumenty Evropské unie mají obvykle následující hierarchické členění (Vanhove, 1999, s. 304):

- poslání a cíle
- strategické cíle
- priority rozvoje nebo rozvojové osy
- opatření

Mezi strategickými dokumenty často existuje provázanost, a to jak ve vertikální rovině, tak v horizontální rovině. Vertikálně musí krajské dokumenty respektovat národní, obecní musí respektovat krajské atd. U horizontální úrovně se jedná o vzájemnou provázanost a návaznost například dokumentů krajské úrovně. V praxi často dochází k opaku a dokumenty nenavazují a jsou protichůdné. Na krajské a obecní úrovni je rovněž nutné zajistit, aby byly v souladu dva stěžejní strategické dokumenty, a to strategický plán a územní plán.

1.6 Regionální inovační systém jako nástroj regionální politiky

Dalším významným nástrojem regionální politiky jsou regionální inovační systémy. Ve společnosti založené na znalostech inovace nevznikají nahodile, ale jako výsledek interaktivních procesů učení a předávání znalostí, a to mezi různými aktéry, kteří tyto znalosti vytvářejí, distribuují a využívají (Skokan, 2010, s. 33). Regionální inovační systém stimuluje inovační schopnosti firem daného regionu a tím umožňuje zvyšovat konkurenceschopnost a hospodářský růst (Hudec, 2007, s. 81). Regionální inovační systém představuje systémový přístup k inovacím, jako výsledku trvalé spolupráce a interakce mezi firmami a celou řadou různých aktérů kolem nich, jako jsou zákazníci, výrobci, subdodavatelé, konzultanti, výzkumné ústavy, univerzity, organizace veřejného sektoru. Schopnost ekonomiky generovat inovace v současné době nezávisí jen na výkonnosti těchto subjektů, ale také na tom, jsou-li schopny vzájemně reagovat a působit jako části tohoto systému (Skokan, 2005, s. 3-4).

Regionální inovační systém je možné popsat také jako soubor ekonomických, politických a institucionálních vztahů vyskytujících se v daném regionu, které generují kolektivní procesy učení se, což vede k rychlému šíření poznatků a nejlepších zkušeností do praxe (Hudec, 2007, s. 81). Stejskal, Kovárník (2009, s. 113) k tomu dále dodávají, že vnitřní struktura inovačních systémů je proměnlivá, proto je není možné přesně definovat. Inovační proces je interaktivní, proměnlivost inovačního systému je proto dána neustálým procesem učení. Každý region je jiný a má odlišný endogenní ekonomický a sociální rozvoj, který vychází z vlastních zdrojů dostupných v regionu (Adámek, Csank, Žížalová, 2007, s. 3).

Regionální inovační systémy představují síť vzájemně propojených firem a institucí, mezi nimiž probíhá výměna informací a znalostí. Dochází k různým formám spolupráce, která vede k podpoře inovační výkonnosti a konkurenceschopnosti místních firem v systému zapojených. Vazby mezi jednotlivými prvky systému jsou kvalitativně hlubší a vycházejí z opakované úspěšné spolupráce. Systém je možné rozdělit na následující subsystémy (Hudec, 2007, s. 84; Stejskal, Kovárník, 2009, s. 113) :

- subsystém aplikující znalosti
- subsystém produkující znalosti
- subsystém regionální politiky

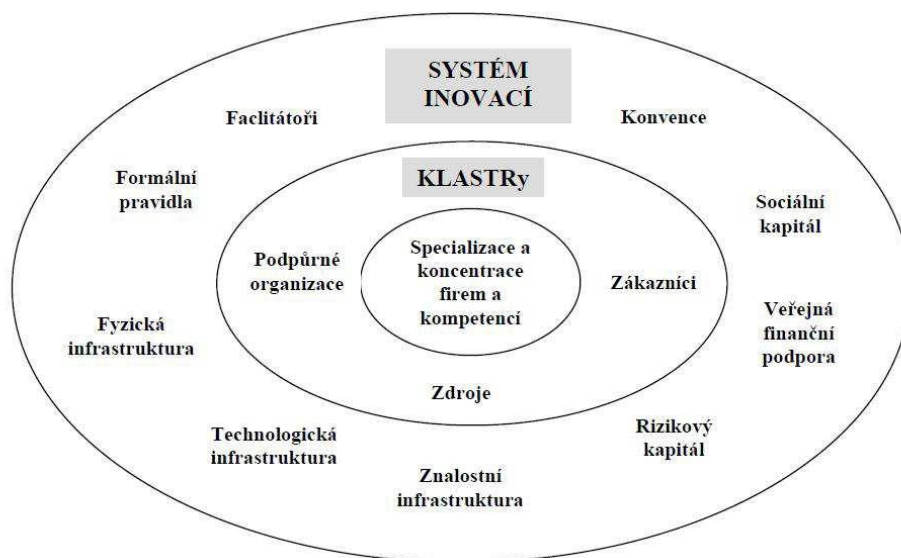
Důležitá je rovněž podpůrná infrastruktura, tvořená jak moderními informačními a komunikačními technologiemi, tak intermediárními institucemi v podobě inovačních center, vědeckotechnických parků a podobně. Jedním z klíčových hledisek úspěšnosti regionů v oblasti konkurenceschopnosti, jsou takzvané měkké faktory konkurenceschopnosti představované charakterem a obsahem vzájemných vazeb jednotlivých subjektů, jejich konektivitou, spoluprací a procesem vzájemného učení se. Dále motivací a ambicí, ochotou podstupovat riziko a chtít být úspěšný, nebo podnikavostí.

Problematickým momentem spolupráce jednotlivých prvků systému je potřeba adekvátních informací, jejichž získávání, ověřování nebo analyzování s sebou nese další náklady. Úkolem regionálních inovačních systémů je, minimalizovat informační asymetrii a transakční náklady a efektivně využívat znalosti propojením subsystému produkujícím znalosti a subsystému aplikujícím znalosti (Stejskal, Kovárník, 2009, s. 115-116).

Regionální systémy inovací jsou otevřenými systémy, ale z velké části jsou determinovány národními systémy inovací, protože národní vláda svým přístupem ovlivňuje regionální, průmyslovou i inovační politiku. Důvodem je vliv na dlouhodobé strukturální změny

v národní ekonomice i kontrola nad lokalizací průmyslových aktivit v regionech (Skokan, 2005, s. 6)

Regionální systém inovací představuje víceúrovňový systém institucí, které podporují tvorbu a šíření znalosti a procesy učení. Jednotlivé vrstvy systému inovací dle Skokana (2005, s. 10) představuje obrázek 1.

Obrázek 1: Komponenty úplného regionálního systému inovací

Zdroj: Skokan, 2005, s. 10

Regionální inovační systém se skládá ze tří základních vrstev (Stejskal, Maňátková, 2011, s. 135-136):

- Vrstva podniků – podniky vykazující známky inovativního podnikání
- Vrstva doplňujících a podpůrných podniků – zprostředkovatelé znalostí, organizace spolupracující na subdodávkách, instituce pro spolupráci
- Vrstva prostředí a infrastruktury - instituce utvářející prostředí, soubory iniciativ, hard a soft infrastruktura

Mezi další prvky patří aktivnost, komunikační vazby mezi subjekty a oborové zaměření RIS. Jednotlivé regiony ČR prostřednictvím tvorby regionálních inovačních strategií iniciují vznik regionálních inovačních systémů a snaží se tak podpořit svoji konkurenceschopnost. Pro zjištění přítomnosti regionálního inovačního systému v daném kraji je nutné definovat znaky, které tvoří regionální inovační systém. Jak uvádí Tabulka 4, výše zmíněnými autory jsou navrženy následovně:

Tabulka 4: Znaký Regionálního inovačního systému

Vrstva RIS	Znak
Podniky	Existence průmyslových klastrů
	Jednoznačná existence inovujících podniků v odvětvích
	Počet patentů v odvětvích
Podpůrné organizace	Existence IPS – informační a poradenské středisko
	Existence podnikatelského inkubátoru
	Existence regionální rozvojové agentury
	Existence podpůrných a doplňujících organizací
Prostředí a infrastruktura	Existence regionální inovační strategie (resp. aktualizace) ne starší než 5 let
	Existence animátorů v kraji v odvětví
	Existence organizací utvářející odbornou komunitu v daném oboru
	Existence odborných společností, asociací ad. v oboru
	Existence veřejných finančních schémat
	Existence soukromých finančních iniciativ
	Existence prvků hard inovační infrastruktury
	Existence technologické infrastruktury
	Existence znalostní infrastruktury
Vztahy, vazby	Existence komunikačních kanálů
	Existence projektů potvrzujících spolupráci a synergii

Zdroj: Stejskal, Mařátková, 2011, s. 137

Vrstvy uvedené v tabulce představují metodické měřítko úspěšnosti fungování systému. Zhodnocení rozvinutosti regionálního inovačního systému není jednoduchým úkolem, protože regionální inovační systémy jsou ovlivňovány velkým množstvím neměřitelných faktorů.

V rámci regionálního inovačního systému se rovněž uplatňuje koncept **triple helix**, kdy rozvoji regionu pomocí inovací napomáhá vzájemná spolupráce a vzájemný respekt klíčových aktérů – veřejné správy na národní i regionální úrovni, firem a univerzit, mezi nimiž může dojít k významným synergiím. Univerzity pomáhají zakládat firmy prostřednictvím svých inkubátorů a vědeckotechnických parků. Firmy se zaměřují na vzdělávání svých zaměstnanců a veřejný sektor se podílí na systému podnikání například svým podílem ve fondech rizikového kapitálu, a to vše za účelem rozvoje znalostní ekonomiky. Univerzity kromě výuky a výzkumu plní ještě další roli. Systematicky by se měly věnovat socioekonomickému rozvoji regionu a měly by posilovat svou roli partnera, který může být zdrojem nových poznatků a inovací, ty mohou být pak prakticky využity. A to spoluprací se soukromými firmami v oblasti aplikovaného výzkumu a rovněž jako partner veřejného sektoru v oblasti expertizní činnosti (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 207-209).

1.7 Regionální politika 21. století

Pro současné období regionální politiky jsou charakteristické snahy o využití a mobilizaci místního, endogenního rozvojového potenciálu a mobilizaci místních aktiv v podobě lidského potenciálu, znalostí, kontaktů, kulturního a přírodního dědictví. Dochází rovněž i k většímu propojení regionální a celostátní úrovně politik a k přibližování mezi aktéry veřejného a soukromého sektoru například formou public private partnership. Takto jsou realizovány významné veřejné projekty, na které nemá veřejný sektor dostatek zkušeností nebo prostředků, ale vlastní například pozemky nebo budovy, které může na projekt poskytnout. K posunu dochází i u používaných nástrojů. Využívány jsou klasické, například podpora zahraničních investic, ale rovněž vznikají nové přístupy, které se neomezují pouze na řešení následků regionálních problémů, ale snaží se hledat jejich příčiny. Regionální politika se mění ve strategickou politiku, zaměřenou na budoucí vývoj, zajištění aktivit s vysokou přidanou hodnotou, udržení dlouhodobé konkurenceschopnosti regionu, tvorbu vysokého počtu pracovních míst a uplatnění vysoce kvalifikovaných pracovníků.

V současných přístupech se také projevuje ještě větší decentralizace přesouváním stále většího množství kompetencí i finančních zdrojů na regionální a lokální úroveň. Stále větší důraz je kladen na **strategické plánování** v rámci regionální politiky, stanovování měřitelných cílů i harmonogramů jejich plnění, vyvíjení kvalitních implementačních systémů a monitorování průběhu plnění cílů včetně hodnocení efektivnosti a účinnosti.

Tato regionální politika se vyznačuje i širším zastoupením institucionálních přístupů, které kladou důraz na vytváření partnerských vazeb a sítí, a které umožňují rozšíření vzájemné komunikace mezi jednotlivými aktéry v regionu i mimo něj.

Místní orgány vytvářejí podmínky pro další rozvoj nebo vznik firem tím, že jim poskytují volné prostory určené k podnikání, poradenství, rekvalifikační programy, zvýhodnění daně z nemovitosti, úlevu od místních poplatků a rovněž zajišťují kvalitní technickou a sociální infrastrukturu nebo regionální marketing. Důvodem jsou snahy o vybudování dlouhodobého partnerství mezi veřejnou správou a firmami působícími v regionu. Orgány místní správy a samosprávy hrají stále důležitější úlohu i při formulování perspektivních vizí rozvoje regionu, přípravě a realizaci konkrétních rozvojových projektů, přípravě a realizaci rozvojových strategií a koordinaci záměrů jednotlivých aktérů.

S posunem regionální politiky na strategickou a do budoucna orientovanou politiku narůstá význam **šíření inovací** jako nástroje zajištění dlouhodobé konkurenceschopnosti založené na produkci vysoce kvalitních výrobků a služeb. Podpora šíření inovací působí jako

preventivní nástroj předcházení vzniku regionálních problémů. Jejich význam se projeví v delším časovém období.

Nástrojem, který má zajistit vznik a šíření inovací je podpora zřizování vědeckých a technologických parků, pracovišť zaměřených na transfer technologií, což by se mělo projevit ve stimulaci výzkumu v daném regionu a rychlou aplikací výsledků výzkumu. Veřejná správa rovněž participuje na vytváření podmínek spolupráce výzkumných pracovišť, univerzit a soukromých firem.

K přilákání investorů ze zahraničí nabízí specializovaná zázemí v oblasti výzkumu a vývoje a dobrou spolupráci s výzkumnými centry. Do popředí se rovněž dostávají nástroje a institucionální aktiva, která není možné snadno okopírovat nebo získat jinde rychle a levněji. Pro co nejdéší udržení zahraničních investorů v regionu jsou pak nabízeny různé podpůrné programy, které spočívají v předcházení problémům spojeným s možným odchodem zahraniční firmy. Patří mezi ně snahy o rozšíření již existujícího závodu, zvýšení podílů subdodávek od místních firem, zvýšení autonomie a posilování výzkumu a vývoje s cílem zvýšit realizovanou přidanou hodnotu regionu. A rovněž tak zvané after care programy, které jsou individuální podle konkrétních potřeb. Patří mezi ně pomoc při řešení administrativních problémů firmy, pomoc v oblasti lidských zdrojů, se sháněním subdodavatelů, ale i o pomoc zahraničním pracovníkům a jejich rodinám v době působení v daném regionu (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 260-265).

2 STRATEGIE ŘÍZENÍ ROZVOJE ÚZEMÍ

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, současná regionální politika klade stále větší důraz na strategie a strategické dokumenty. Bez nich by totiž nebylo možné zabezpečit regionální rozvoj tak, aby byl efektivní.

Rozvoj území je dnes spojován hlavně s konkurenceschopností a ekonomickou výkonností, protože konkurenceschopný region se stává přitažlivým pro investice, obyvatelstvo i znalosti. V daném regionu tak dochází k přílivu firem i trvale žijícího obyvatelstva (Wokoun, 2012, s. 94). Pro ekonomický rozvoj jsou rovněž klíčové podnikavost a inovace. Inovaci je možné považovat za událost, která se vyskytuje v určitém místě a způsobuje tržní nebo organizační zlom. Je jednou ze základních příčin regionálního rozvoje (Buček a kol., 2008, s. 18 a 49).

Inovující region se vyznačuje vysokou přidanou hodnotou v technologicky náročném průmyslu a službách, dobrou úrovní školství zejména vysokého, což se následně odráží ve vysoké úrovni zaměstnanosti ve vědě a ve vysoké úrovni vzdělanosti. Takové regiony mají velký počet inovujících podniků a institucí, které se na vysoké úrovni zabývají vědou a výzkumem. To následně přináší vysoký podíl fixního kapitálu a aktivit podnikatelů v odvětvích, která jsou založena na znalostech (Kutscherauer, 2010, s. 83).

Inovacemi se dlouhé roky zabýval i Peter Drucker (2002, s. 19), který viděl důvod neúspěchu organizací v tom, že neinovují nebo špatně řídí. „*Každá existující organizace rychle zkrachuje, pokud neinovuje. Naopak každá nová organizace se rychle zhroutí, pokud neřídí.*“ To podle něj platí jak pro soukromý sektor, tak pro neziskový a veřejný, tedy orgány veřejné správy, které se podílejí na regionálním rozvoji.

Rozvoj regionu představuje poměrně složitý mechanismus, který zahrnuje velký počet aktérů, a proto je nezbytné vytvářet rozvojové strategie, stanovovat v nich vize, cíle a postupy jak dosáhnout jejich splnění. Vede k tomu řada činností, které musí někdo koordinovat a řídit, aby se jednotlivé aktivity vzájemně nevylučovaly.

V současné době vzniká spousta strategických dokumentů na různých úrovních, které je nutné provázat jak ve vertikální, tak v horizontální struktuře. Neméně důležitá je i správná implementace těchto strategií, protože jen tak může dojít k jejich splnění. Regionální rozvoj ovlivňují i strategické dokumenty nadnárodní a národní úrovně.

2.1 Nadnárodní úroveň

Nadnárodní strategické dokumenty jsou vytvářeny nejrůznějšími nadnárodními organizacemi přijatými například na úrovni OSN, Rady Evropy nebo Evropské unie, která má v tomto směru na rozvoj regionů a inovační politiku ČR, jakožto jejího členského státu, nejvýraznější vliv.

Regionální rozvoj spadá do sdílené politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti, což znamená, že členské státy mohou vydávat legislativu v této oblasti pouze za předpokladu, že neexistuje žádná taková úprava na úrovni EU, případně mohou vydávat legislativu jako doplněk té evropské.

V rámci EU je v současné době možné považovat za stěžejní dokument **Evropa 2020-evropská strategie růstu** (EU, Strategie Evropa 2020, r. 2010), který vydala Evropská komise v březnu 2010 a vytyčuje hlavní vize evropského sociálně tržního hospodářství 21. století. Dokument vznikl v době, kdy probíhala světová krize a bylo potřeba přijmout opatření za účelem jejího překonání a posílení. Evropa se má pomocí této strategie stát jednou z inteligentních a udržitelných ekonomik s vysokou úrovní zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti. A má rovněž za úkol čelit stále sílící globalizaci a problémům spojeným s omezeností přírodních zdrojů a stárnutím populace, kdy již není možné se spoléhat na tradiční fungování ekonomik.

Strategie se zaměřuje na krátkodobé cíle v souvislosti s krizí. Překonání hospodářských problémů a provedení strukturálních změn pomocí prorůstových opatření.

Evropská komise určila v této strategii ke splnění následujících **pět cílů**:

- Zaměstnanost ve věkové kategorii 20–64 let by měla dosahovat 75 %
- Investice do výzkumu a rozvoje by měly činit 3 % HDP Evropské unie
- V oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo cílů 20-20-20¹ a rovněž zvýšení závazku snížení emisí na 30 % (za předpokladu příznivých podmínek)
- Alespoň 40 % lidí ve věku 30-34 let by mělo mít ukončené terciární vzdělání a podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 %
- Počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením by měl klesnout o 20 milionů.

¹ Cíl 20-20-20 si klade za cíl snížit do roku 2020 emise skleníkových plynů o 20 % proti roku 1990, zvýšit podíl obnovitelných zdrojů v celkové spotřebě EU na 20 % a zvýšit energetickou účinnost Evropy o 20 %

Evropská unie se proti předchozím obdobím snaží omezovat počet cílů, aby nedocházelo k jejich vzájemnému tříštění, byly měřitelné a zároveň schopné reagovat na rozmanitost jednotlivých členských států.

Stanové cíle jsou ve vzájemném vztahu a doplňují se. Například vyšší úroveň vzdělanosti přináší vyšší zaměstnanost a snížení počtu osob ohrožených chudobou. Posílení výzkumu a vývoje přinese nové inovace a tím dojde ke zvýšení konkurenceschopnosti a k vytvoření nových pracovních míst.

S ohledem na rozmanitost jednotlivých států unie je nutné, aby každý členský stát přizpůsobil strategii Evropa 2020 své konkrétní situaci a převedl unijní cíle do národních cílů a strategií tak, aby byl podle aktuálních podmínek schopný efektivně přispět k jejich plnění. Vedoucí představitelé EU se rovněž dohodli na některých krocích, které musí být provedeny na úrovni EU, a které členskými státy.

Cíle uvedené ve strategii Evropa 2020 mají podpořit **tři hlavní priority**:

1. Inteligentní růst: rozvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích.
2. Udržitelný růst: podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje.
3. Růst podporující začlenění: podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat sociální a územní soudržností.

Tyto tři priority se vzájemně podporují a nabízejí vizi Evropy 21. století.

Stimuly inteligentního růstu jsou znalosti a inovace. To znamená zlepšení kvality vzdělání a posílení výzkumného úsilí a předávání znalostí a inovací v rámci celé EU. Inovativní nápady je potřeba přeměnit v nové výrobky a služby, které zajistí ekonomický růst a nabídnou nová pracovní místa. Rovněž se předpokládá plné využití informačních a komunikačních technologií.

Pro udržitelný růst podporující konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku méně náročnou na zdroje by měla Evropa vyvíjet nové technologie a postupy, které budou méně náročné na energetické zdroje, dále urychlit rozvoj nových inteligentních energetických sítí, přesvědčovat spotřebitele o významu účinného využívání energetických zdrojů. To by mělo vést ke snížení produkce uhlíku, nižšímu využívání přírodních zdrojů, snížení závislosti Evropy na zahraničních zdrojích surovin a zlepšení životního prostředí. Ekonomický růst by měl být oddělen od využívání energií.

Růst podporující začlenění s vysokou zaměstnaností a sociální a územní soudržností zajistit investováním do získávání dovedností, bojem proti chudobě, modernizací pracovních trhů, odbornou přípravou a systémy sociálního zabezpečení, jež pomohou předvídat a zvládat změny a vybudovat soudržnější společnost. Je rovněž nutné se zabývat rovností příležitostí žen a mužů a plně využívat všechny schopnosti a potenciál obyvatel EU jako prostředku boje proti stárnutí populace a růstu globální konkurence.

Ke splnění priorit a jejich cílů EU vytvořila **sedm stěžejních iniciativ**. Jedná se o oblasti, ve kterých je největší šance přispět k hospodářskému růstu a zaměstnanosti:

1. Unie inovací - vytvořit příznivé podmínky pro výzkum a inovace a zlepšit jejich financování
2. Mládež v pohybu - zvýšit efektivitu vzdělávacích systémů a usnadnit vstup na pracovní trh pro mladé lidi
3. Digitální agenda pro Evropu - rychlejší zavádění vysokorychlostního připojení k internetu a větší využívání informačních a komunikačních technologií
4. Evropa účinněji využívající zdroje - přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku, větší využívání obnovitelných zdrojů, rozvoj ekologických technologií, modernizace dopravního odvětví a zvýšení energetické účinnosti
5. Průmyslová politika pro éru globalizace - zlepšení podnikatelského prostředí, zejména pro malé a střední podniky, podpora rozvoje silné a udržitelné průmyslové základny schopné vytvářet inovace
6. Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa – pomoc nezaměstnaným při hledání práce v jiných členských státech k vyrovnání poptávky a nabídky na trhu práce, modernizace pracovních trhů, rozvojem dovedností občanů, zvýšením flexibility a jistoty pracovního prostředí
7. Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení - zajištění sociální a územní soudržnosti poskytováním pomoci chudým a sociálně vyloučeným jejich znovuzářazením na trh práce

Plnění úkolů strategie Evropa 2020 ovlivňuje i další politiky EU, například jednotný trh, obchodní politiku i rozpočet EU.

Důležitá je rovněž mnohem větší koordinace hospodářských politik jednotlivých členských států a dodržování rozpočtové disciplíny. Pro zvyšování konkurenceschopnosti

je nutné, aby byly na úrovni států prováděny strukturální reformy, konsolidace veřejných financí a vytvoření stabilnějšího a odpovědnějšího finančního sektoru, který bude lépe sloužit reálné ekonomice.

Do strategie Evropa 2020 by měly být zapojeny všechny složky společnosti, a to jak podnikatelský sektor, nevládní organizace, odbory i jednotlivci. Při Evropském hospodářském a sociálním výboru byl vytvořen řídicí výbor pro strategii Evropa 2020, jehož členy jsou zástupci nejrůznějších organizací občanské společnosti. Výbor regionů zřídil Platformu pro monitorování strategie Evropa 2020, která se skládá ze zástupců jednotlivých místních a regionálních samospráv, protože na jejich úrovni je prováděna převážná část strategie. Obě organizace předkládají různá stanoviska, která jsou projednávána Evropskou radou.

Stěžejním prvkem strategie Evropa 2020 výše zmíněná iniciativa v oblasti inovací.

Cílem **Unie inovací** (EU, Výzkum a inovace, 2014) je zlepšení rámcových podmínek a přístupu k financování výzkumu a inovací, aby se z inovativních nápadů mohly stát výrobky a služby, které povedou k tvorbě nových pracovních míst a hospodářskému růstu. Politika státní podpory může aktivně a pozitivně přispět, pokud bude podněcovat a podporovat iniciativy zaměřené na inovativnější, účinnější a ekologičtější technologie a současně usnadňovat přístup k veřejné podpoře investic, rizikového kapitálu a výzkumu a vývoje. Investice do výzkumu a inovací mají navíc významný multiplikační efekt.

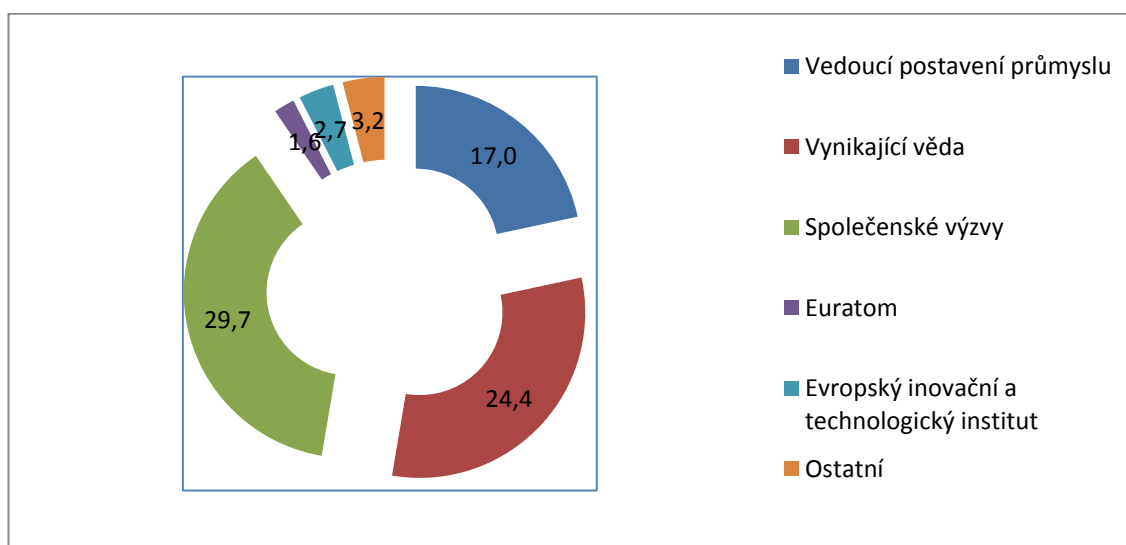
Unie inovací se skládá z více než 30 závazků, jejichž úkolem je zlepšení podmínek a přístupu k financování výzkumu a inovací (EU, Innovation Union, 2014).

EU chce do roku 2020 vytvořit opravdovou Unii inovací pomocí následujících opatření:

- převezme kolektivní odpovědnost za zavedení strategické politiky výzkumu a inovací
- učiní z investic do znalostní základny prioritu a bude je chránit, zmírní nákladnou roztržitost a učiní z Evropy místo, kde jsou inovace vítány a kde se nové nápady dostanou na trh
- dohodne se na zahájení evropských inovačních partnerství, aby dosáhla konkurenční výhody na nejdůležitějších trzích

S rokem 2014 byl spuštěn nový, již osmý rámcový program EU pro výzkum a inovace, který nese název **Horizont 2020**. Je hlavním finančním nástrojem Unie inovací. Jeho rozpočet je téměř 80 miliard eur. Tento nový program byl schválen vládami jednotlivých členských

států EU a rovněž Evropským parlamentem. Strukturu rozpočtu programu Horizont 2020 dokresluje Obrázek 2.

Obrázek 2: Struktura rozpočtu programu Horizont 2020 pro období 2014–2020 (v mld. EUR)

Zdroj: upraveno dle EU, Výzkum a inovace, 2014

Největší položka ve výši 29,7 mld. EUR, což představuje téměř 38 % rozpočtu, půjde na Společenské výzvy. Jedná se o investice do výzkumu a inovací, z jejichž reálného dopadu by měli mít prospěch občané EU. Druhou nejvyšší položkou je Vynikající věda 31 %. Prostředky vloženými do této části by mělo dojít k podpoře konkurenceschopnosti EU, tvorby nových pracovních míst a zvyšování životní úrovně obyvatel. Třetí nejvýznamnější položkou je Vedoucí postavení průmyslu 21 %. Zde jsou vyčleněny peníze na podporu perspektivních strategických technologií podniků, dále podnícení investic podniků do výzkumu a spolupráce s veřejným sektorem na podpoře inovací. Zbývající tři aktivity představují v součtu již pouze necelých 10 % objemu prostředků vyčleněných na Horizont 2020.

Splněním cíle strategie Evropa 2020 vydávat v rámci EU 3 % HDP (souhrn za veřejný i soukromý sektor) na oblasti výzkumu a inovací by se Evropa měla stát zdravou a konkurenceschopnou. Takto vynaložené prostředky považuje za stejně důležité jako snižování evropských dluhů a deficitů. Očekáváním takto vynaložených prostředků je do roku 2025 vytvoření 3,7 milionu nových pracovních míst a roční nárůst HDP o přibližně 795 miliard eur (CzechInno, 2014).

2.2 Národní úroveň

Úloha státu v regionálním rozvoji spočívá v koncepční činnosti a usměrňování rozvojových aktivit, v alokaci prostředků státního rozpočtu na zvolená opatření, vytváření

právního, ekonomického a správního prostředí, které podporuje činnost jednotlivých aktérů regionálního rozvoje (MMR, Strategie regionálního rozvoje, 2013).

Institucionální zabezpečení regionální politiky v České republice má v gesci Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které je spojovacím článkem regionální politiky na úrovni EU a národní regionální politiky. Do jeho kompetence spadá i vytváření strategických a koncepčních dokumentů v oblasti regionální politiky (Felixová, 2012, s. 61). Politiku regionálního rozvoje ale ovlivňují i další ministerstva, není tedy možné konstatovat, že by byla výhradní záležitostí Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Vedle strategických dokumentů se regionálního rozvoje týkají i některé zákony. Ten nejdůležitější je **Zákon číslo 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje**.

Stanovuje podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje. Dále působnost správních úřadů, krajů a obcí a vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti (Zákon číslo 248/2000 Sb., 2000). Rovněž vymezuje strategické dokumenty regionálního rozvoje, oblasti podpory - například rozvoj podnikání, rozvoj lidských zdrojů, výzkum a technologický vývoj, rozvoj cestovního ruchu, zlepšování vybavení regionu infrastrukturou, rozvoj občanské vybavenosti, rozvoj sociálních služeb opatření k ochraně životního prostředí a další. Dále se zabývá institucionálním zajištěním regionálního rozvoje, působností jednotlivých orgánů a financováním.

Z důvodu obsáhlosti jednotlivých strategických dokumentů a zaměření práce, budou nyní podrobněji charakterizovány dva dokumenty. Na regionální rozvoj má zásadní vliv Strategie regionálního rozvoje a velmi významnou, z pohledu dosahování konkurenceschopnosti jednotlivých regionů, je Národní inovační strategie.

Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020

Je základním koncepčním dokumentem, který vychází z výše zmíněného zákona číslo 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Stanovuje přístup státu k regionálnímu rozvoji, východiska, cíle a stanoviska pro vypracování regionálních rozvojových programů. Představuje hlavní nástroj pro realizování regionální politiky a koordinuje působení ostatních veřejných politik na regionální rozvoj. Bere v úvahu odvětvová hlediska a jejich vliv na dané území. Je střednědobým dokumentem, který obsahuje ale i krátkodobé kroky realizace.

Příprava strategie probíhala od roku 2011, konečná verze byla schválena usnesením vlády ČR číslo 344 dne 15. května 2013. Dokument prochází neustálým vývojem. Současná

strategie navazuje na ty předchozí a rovněž vychází z nového programového období EU pro roky 2014–2020. V Příloze A je možné najít schéma vazeb mezi plánovacími dokumenty ČR a Strategií regionálního rozvoje. Na její přípravě se podílela celá řada aktérů – zástupci všech krajů ČR, obcí (Svaz měst a obcí a ČR), státní správy, do jejíž působnosti patří regionální rozvoj, a také hospodářští a sociální partneři.

V České republice je uplatňována koordinační role regionální politiky a zohledňuje faktory, jakými jsou demografické změny, územní soudržnost, energetika, integrované přístupy, dostupnost služeb a další. Je úzce navázána na regionální politiku EU. Využívá širší spektrum rozvojových nástrojů a zapojení všech aktérů regionálního rozvoje. Dokument věcně vychází ze třech funkcí regionální politiky – růstové, disparitní a preventivní. Důraz je kladen na posílení implementace. Regionální politika ČR působí na rozložení ekonomických aktivit v území, rozvoj infrastruktury a snížení nerovnováhy v sociálním rozvoji. Je provázaná i s ostatními politikami státu, například sociální a průmyslovou politikou a v rámci sektorových politik zohledňuje i regionální dimenzi. Podporuje udržitelný rozvoj pomocí rovnováhy mezi třemi pilíři – sociálním, ekonomickým a environmentálním. Posiluje i vazby na strategické dokumenty EU. Mnohem více než předchozí strategie, se zaměřuje na řešení specifík funkčních území, a to především v provázanosti intervencí, která zohlední komplexnost problémů. Jsou využívány například i přístupy place-based approach².

Důraz je kladen i na neustálé zkvalitňování strategického plánování, protože objem veřejných investic do území klesá, obzvláště v obdobích hospodářské deprese nebo stagnace. Jsou proto hledány efektivnější a účinnější způsoby veřejného investování, využívání vhodné kombinace různých finančních nástrojů nebo integrované přístupy.

V tomto dokumentu je provedena **nová typologie území ČR**. Dělí se do tří typů:

- Rozvojová
- Stabilizovaná
- Periferní

Toto členění vychází ze socioekonomických ukazatelů a polohového potenciálu území ČR a umožňuje lepší zohledňování územních potřeb pomocí specifické a tematicky zaměřené podpory a tím umožňuje lepší plnění hlavních cílů regionální politiky ČR. Napříč těmito typy

² přístup založený na identifikaci a uspokojování místních potřeb v souladu s Územní agendou Evropa 2020

území procházejí státem podporované regiony, tak jak je stanovuje zákon číslo 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

Strategie rovněž upouští od tradičního pojetí tematického sektorového členění a nově se zaměřuje na **členění do prioritních oblastí** podle strategických dokumentů EU a konceptu udržitelného rozvoje:

- Prioritní oblast regionální konkurenceschopnost (vychází z ekonomického pilíře)
- Druhá prioritní oblast územní soudržnost (vychází ze sociálního pilíře)
- Prioritní oblast environmentální udržitelnost (vychází z environmentálního pilíře)
- Čtvrtou prioritní oblastí je veřejná správa, která musí vytvářet legislativní i administrativní základnu

Strategie regionálního rozvoje se skládá ze tří částí, analytické, návrhové a implementační. Jako globální cíl si stanovuje zajištění dynamického a vyváženého rozvoje území ČR. Důraz klade na kvalitu života a životního prostředí a chce přispět ke snižování regionálních rozdílů a využití místního potenciálu pro posílení konkurenceschopnosti jednotlivých územně správních celků.

Globální cíl je rozpracován do čtyř dílčích cílů, které jsou hierarchicky rovnocenné a podporují prioritní oblasti. Každý cíl má pak ještě stanovené priority, kterých je celkem devět. Přehled těchto cílů a priorit je seřazen v Tabulce 5.

Dokument rovněž řeší návaznost strategie na strategické dokumenty EU, zejména na Strategii Evropa 2020, tematické cíle kohezní politiky EU 2014–2020, tematické zaměření fondů EU a na Národní rozvojové priority. Definiuje jednotlivé aktéry a jejich roli v realizaci, implementaci, monitoringu a hodnocení regionálního rozvoje.

Za primární jsou pro realizaci regionálního rozvoje považovány prostředky z Evropských strukturálních a investičních fondů, další zdroje na úrovni státu nebo regionů vycházejí z konkrétních rozpočtových podmínek jejich poskytovatele.

Po metodologické stránce je tento dokument plně v souladu s Národním programem reforem i s tematickými cíli fondů EU.

Tabulka 5: Přehled prioritních oblastí, dílčích cílů a priorit Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020

Prioritní oblasti	Dílčí cíle	Priority
Prioritní oblast 1: Regionální konkurence	Cíl 1: Podpořit zvyšování konkurenceschopnosti a využití ekonomického potenciálu regionů (růstový cíl)	Priorita 1: Využití potenciálu rozvojových území
		Priorita 2: Rozvoj klíčové infrastruktury nadregionálního významu
Prioritní oblast 2: Územní soudržnost	Cíl 2: Zmírnit prohlubování negativních regionálních rozdílů (vyrovnávací cíl)	Priorita 3: Zkvalitnění sociálního prostředí rozvojových území (3+1 opatření)
		Priorita 4: Vyvážený rozvoj stabilizovaných území (3 opatření)
		Priorita 5: Oživení periferních území (3 opatření)
Prioritní oblast 3: Environmentální udržitelnost	Cíl 3: Posílení environmentální udržitelnosti (preventivní cíl)	Priorita 6: Ochrana a udržitelné využívání zdrojů v regionech (5 opatření)
		Priorita 7: Ochrana přírody a krajiny, kvalitní a bezpečné prostředí pro život (5 opatření)
Prioritní oblast 4: Veřejná správa a spolupráce	Cíl 4: Optimalizovat institucionální rámec pro rozvoj regionů (institucionální cíl)	Priorita 8: Zkvalitnění institucionálního rámce pro rozvoj regionů (3 opatření)
		Priorita 9: Podpora spolupráce na místní a regionální úrovni (2 opatření)

Zdroj: vlastní zpracování podle MMR, Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020

Nástroje a mechanismy, které pro realizaci Strategie regionálního rozvoje využívají jednotlivé úrovně veřejné správy, zahrnují programové dokumenty, rozvojové programy a specifické přístupy a mechanismy. Jde především o administrativní a legislativní nástroje, které jsou rámcem pro fungování podpory regionálního rozvoje, zákonné vymezení podporovaných regionů, řízení regionální dimenze rozvoje s využitím integrovaných přístupů a koordinací, usměrňováním a řízením rozvojových aktivit a institucionálními a dalšími nástroji pro realizaci rozvojových aktivit.

Finanční zdroje k realizaci rozvoje je možné rozdělit na nenávratné účelové podpory (dotace) nebo návratné úvěrové nástroje a je rovněž možné je členit do několika úrovní.

Nadnárodní úroveň představují prostředky z fondů EU, dále specifické návratné finanční zdroje nebo prostředky ze švýcarských nebo norských fondů, případně další zdroje od států

EU i mimo unii. Na národní úrovni jsou využívány zdroje ze státního rozpočtu a mimorozpočtových fondů. Regionální zdroje jsou vynakládány na rozvojové projekty například formou grantů nebo dotačních programů. Regionální rozvoj může být financován i ze soukromých zdrojů, například prostřednictvím PPP, kdy spolupracují organizace veřejného i soukromého sektor.

Klíčové ukazatele regionálního rozvoje jsou rovněž pravidelně monitorovány, což je důležité pro včasnou identifikaci problémů, vzniku nežádoucích trendů rozvoje území.

Vedle Strategie regionálního rozvoje ovlivňují rozvoj České republiky a tím i regionů další dokumenty: Hospodářská strategie ČR 2015-2020, Strategie udržitelného rozvoje ČR, Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR 2012-2020, Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020, která stanovuje priority financování pro toto období EU, Národní rozvojový plán, Národní strategický referenční rámec, Národní politika výzkumu, vývoje a inovací 2009-2015 nebo Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací 2012-2030 (Databáze strategií, 2015).

Nejdůležitějším dokumentem, který se týká inovací na národní úrovni a následně inovační podnikání v regionech je **Národní inovační strategie ČR 2012-2020**.

Národní inovační strategie ČR 2012-2020 je strategický dokument, který společně vytvořilo Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MPO, Národní inovační strategie, 2011). Dokument vznikl osm měsíců a usnesením číslo 714 ze dne 27. září 2011 byl vládou schválen. Navazuje na Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti ČR. Jejím východiskem je analýza inovačního prostředí ČR, kterou zpracovalo Technologické centrum Akademie věd ČR v rámci projektu CZERA a je obsažena v příloze inovační strategie. Dalšími materiály, které sloužily, jako podklad pro zpracování byly statistické dokumenty OECD, Českého statistického úřadu, Světového ekonomického fóra, NERV a Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací 2009-2015. Z pohledu EU navazuje na Unii inovací, která považuje excelentní výzkum, kvalitní vzdělávací systém a lidské zdroje a rovněž posun firem směrem k inovačním lídrům, zejména prostřednictvím technických i netechnických inovací, za základní podmínku pro efektivní fungování celého inovačního systému. Hlavním cílem strategie je posílení významu inovací a využívání špičkových technologií ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR.

Excelentní výzkum je hlavním zdrojem nových znalostí, pomocí nichž je možné rozšířit dosažitelné technologické možnosti a využít je tak pro inovace. Je rovněž předpokladem excelentního terciárního vzdělávání. Rozvoj excelentního základního výzkumu závisí

na kvalitě výzkumných center, kvalitě výzkumných týmů, jedinečnosti vybavení přístroji, špičkových výzkumnících nebo možnosti spolupráce se špičkovými partnery. Důležité je rovněž zvýšení internacionalizace z hlediska složení výzkumných týmů, z hlediska spolupráce i zdrojů financování. Přínos vysoce kvalitního základního výzkumu pro úspěšné inovace je často daný charakterem vazeb mezi podnikovým a výzkumným sektorem, protože řada inovací vzniká z aplikovaného výzkumu, experimentálního výzkumu nebo průmyslového vývoje v rámci podniků. Klíčovým cílem NIS je provázanost základního a aplikovaného výzkumu s podnikovým sektorem a podpora excelence ve výzkumu. Důvodem pro vytvoření strategie v oblasti inovací je i snaha o to, aby se podnikový sektor stal rovnocenným partnerem se silnou motivací a vlastními prostředky pro komerční využití excelentního výzkumu. Excelentní výzkum je rovněž zdrojem atraktivity pro zahraniční investory. Inovace vznikají častěji ve firmách než ve výzkumných institucích, protože inovování představuje pro firmy zdroj zisku. Rozvoj inovací závisí na rozhodování vlastníků firem, protože inovace jsou spojeny s dlouhodobostí a riziky, pokud tedy majitelé upřednostňují krátkodobé zisky, bude poptávka po inovacích slabá. Rozvoj inovací je rovněž ovlivněn situací na trhu a poptávkou zákazníků. Pro inovace je rovněž důležité správné provázání subsystémů tvorby nových znalostí se subsystémem jejich ekonomického zhodnocení, tedy excelencí výzkumu a silné inovační poptávky. Přímá komercializace probíhá formou zakládání spin-off firem nebo prodejem licencí ke komerčnímu využití duševního vlastnictví vytvořeného výzkumnými institucemi.

Je nezbytná vzájemná spolupráce všech prvků systému inovací, podnikového sektoru, připravených vysokých škol a výzkumných institucí, kvalitního managementu a technologického transferu služeb.

Národní inovační strategie ČR si stanovila globální cíl, kterým je posílení významu inovací a využívání špičkových technologií. Ty jsou zdrojem konkurenceschopnosti a tím možnosti dosahovat dlouhodobě hospodářského růstu, vytváření kvalitních pracovních míst a tím i rozvoje kvality života v ČR.

Kroky, které mají vést k dosažení tohoto cíle, jsou následující:

- zvýšení počtu a podílu firem aktivně usilujících o růst svého významu na trzích a zakládajících konkurenční výhody na vlastních inovacích
- zlepšování externího prostředí pro inovace

- zlepšování podmínek ovlivňujících způsoby využívání externích zdrojů prostředí, včetně zvyšování vlastní poptávky firem po inovacích
- synergické působení soukromých a veřejných finančních prostředků v souladu s pravidly hospodářské soutěže.

Národní inovační strategie navrhuje i dalších **pět strategických cílů**:

1. Zvyšovat motivaci a rozvíjet kompetence firem vedoucí k jejich posunu na trzích směrem k inovačním lídrům
2. Dosáhnout a/nebo udržet excelenci ve vybraných oblastech výzkumu a soustavně zvyšovat kvalitu výzkumu v ostatních oblastech.
3. Zlepšit kvalitu vzdělávání a vzdělávacího systému
4. Zvýšit kvalitu a rozsah služeb poskytovaných zprostředkujícími a podpůrnými institucemi.
5. Zlepšit klíčové vazby (nejen spolupráci) mezi jednotlivými prvky inovačního systému – jedná se především o následující vazby spolupráce: podniky – trhy, podnik – podnik (horizontální klastry), podnik – podnik (vertikální klastry), VaV instituce - podniky

Úspěch NIS závisí i na institucionálním prostředí. Zejména na míře korupce, vymahatelnosti práva, rozsahu byrokracie a vhodném nastavení institucionálního rámce s pevnou rolí arbitra, který koordinuje rozvojové aktivity napříč inovačním systémem.

NIS stojí na **čtyřech prioritních osách**:

1. Prioritní osa Excelentní výzkum - cílem je vytvořit dlouhodobé předpoklady pro realizaci excelentního výzkumu v ČR.
2. Prioritní osa Rozvoj spolupráce pro transfer znalostí mezi podnikovým a akademickým sektorem - jejím cílem je vytvořit efektivní vazby uvnitř i vně národního inovačního systému
3. Prioritní osa Inovační podnikání - smyslem této osy je zvýšení inovační poptávky podnikového sektoru na území ČR stimulováním ambicí vlastnicko-manažerských elit a rozvojem netechnických kompetencí existujících firem

4. Prioritní osa Lidé: hlavní nositelé nových nápadů a iniciátoři změn - cílem je zajištění dostatku motivovaných lidí, kteří budou vybaveni potřebnými znalostmi a kompetencemi

Prioritní osy jsou dále rozpracovány do jednotlivých priorit. Jejich přehled je v Tabulce 6.

Tabulka 6: Přehled prioritních os a priorit Národní inovační strategie ČR 2012-2020

Prioritní oblast	Priorita
Prioritní osa Excelentní výzkum	Efektivní využívání veřejných prostředků na výzkum a vývoj (5 cílů)
	Špičkové výzkumné infrastruktury (2 cíle)
	Evropský výzkumný prostor – cesta k excelenci výzkumu (4 cíle)
Prioritní osa Rozvoj spolupráce pro transfer znalostí mezi podnikovým a akademickým sektorem	Zlepšení vnitřních podmínek a celkové připravenosti akademických institucí na spolupráci s podniky a komercializaci výsledků výzkumu (5 cílů)
	Podpora spolupráce podniků a VaV institucí (6 cílů)
	Zvýšení kvality a rozvoj nových služeb podpůrné inovační infrastruktury (3 cíle)
Prioritní osa Inovační podnikání	Služby pro inovační podnikání (2 cíle)
	Finanční nástroje a rozvoj trhu rizikového kapitálu (5 cílů)
	Investiční pobídky, péče o investory a cílený marketing (5 cílů)
	Internacionalizace (4 cíle)
	Kvalitní foresight: zdroj strategických informací pro podnikání a inovace (2 cíle)
	Veřejný sektor: zdroj inovační poptávky a tvůrce regulace (3 cíle)
	Reforma vysokého školství (4 cíle)
Prioritní osa Lidé: hlavní nositelé nových nápadů a iniciátoři změn	Rozvoj systému celoživotního učení (3 cíle)
	Změna obsahu vzdělávání: kreativita, podnikavost a klíčové kompetence (4 cíle)
	Rozvoj kvalifikovaných pracovníků na národní úrovni a usnadnění vstupu, pobytu a zaměstnávání kvalifikovaných zahraničních pracovníků (4 cíle)

Zdroj: vlastní zpracování dle MPO, NIS ČR, 2011

Každá priorita je následně rozpracována do dílčích cílů, jejich počet je vždy uveden v závorce. Na regionální úrovni na NIS navazují regionální inovační strategie, kterými se budou zabývat následující dvě kapitoly.

Vedle NIS existuje od roku 2014 další nový strategický dokument v oblasti inovací, a to **Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci ČR 2014-2020 (RIS3)**. Vypracovalo ji Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Navazuje na řadu strategických dokumentů. Především na Národní inovační strategii ČR, Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012 až 2020, Aktualizaci Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020, Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, Národní program reformy ČR 2014 a další.

Cílem RIS3 strategie je zefektivnění využívání evropských, národních a soukromých finančních zdrojů na aktivity vedoucí k posílení inovační kapacity a do prioritně vytyčených perspektivních oblastí a plné využití znalostního potenciálu na národní i krajské úrovni a podpořit tak snižování nezaměstnanosti a posilování konkurenceschopnosti ekonomiky.

Regionální rozměr dokumentu je dán 14 krajskými přílohami, které upřesňují národní priority podle specifčnosti výzkumného a inovačního potenciálu daného kraje. Krajské přílohy Národní RIS3 strategie podléhají schvalování zastupiteli jednotlivých krajů (MŠMT, RIS3, 2014).

3 REGIONÁLNÍ INOVAČNÍ STRATEGIE V ČR

Na regionální úrovni vzniká celá řada strategických dokumentů, které by měly být v rámci této horizontální úrovně ve vzájemném souladu. Jedná se především o programy rozvoje územního obvodu kraje nebo také programy rozvoje kraje. Jsou střednědobými strategickými dokumenty a stanovují specifické cíle a priority rozvoje kraje, slouží také jako podklad pro stanovení programů a následného čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU (Felixová, 2012, s. 75). Některé kraje vytvářejí vedle programu rozvoje kraje ještě i další koncepční dokumenty, a to strategie rozvoje kraje, které určují hlavní směry rozvoje daného regionu. V rámci obcí i krajů hrají ještě důležitou roli územní plány a zásady územního rozvoje, protože umožňují územně plánovací činnosti obcí a krajů.

V oblasti budování regionálních inovačních systémů, jako nástroje tvorby inovací, dosahování konkurenceschopnosti regionu a dlouhodobého růstu jsou na úrovni regionů vytvářeny regionální inovační strategie.

Regionální inovační strategie (RIS) představují nástroj regionální politiky, který je zaměřený na podporu vytváření proinovačního prostředí (Viturka a kol., 2010, s. 136-137). Tvorba RIS je zároveň jednou z možností řešení inovačního paradoxu. Regionální vládní orgány jsou tak s pomocí veřejných finančních zdrojů a za účasti firem a univerzit schopny odstranit bariéry regionálních inovačních systémů a zvýšit efektivnost jejich fungování. Dochází k nalezení společných přístupů a řešení při využívání fondů pro podporu inovačních aktivit (Skokan, 2010, s. 37 a 43).

Inovační strategie patří ke strategickým dokumentům rozvoje regionů. Jak uvádí Vanžura (2011, s. 11-12) vliv regionů na vlastní inovační politiku závisí na stupni decentralizace. Čím větší míra decentralizace bude, tím větší autonomií a většími kompetencemi budou disponovat aktéři regionální politiky. Dalším důležitým předpokladem úspěšnosti regionálních inovací je vůle a ochota regionálních politiků se v této záležitosti angažovat. V evropských zemích existují dva přístupy inovační politiky:

- Regionalizované národní inovační politiky - v zemích s větší mírou centralizace pravomocí
- Regionální inovační politika skutečně prováděná regionálními samosprávami

Česká inovační politika je řízená z centrální úrovně, možnosti regionů jsou dané zákonem o krajích. Výše uvedený autor spatřuje několik překážek rozvoje regionální politiky na úrovni regionů, a to v nedostatečné inovační legislativě, daňovém a vzdělávacím systému,

nedostatečných zdrojích na provádění této politiky i v kvalitě a množství kvalifikovaných pracovníků a odborníků v oblasti vědy, výzkumu a inovací. Ptáček (2006, s. 32) k tomu přidává i nízkou přímou zainteresovanost regionu na výsledcích jeho ekonomické výkonnosti. I přes tato negativa se RIS po roce 2000 stávají v ČR důležitým nástrojem rozvoje regionů.

3.1 Vývoj regionálních inovačních strategií

Strategie v oblasti inovací na národní i regionální úrovni stihly za poměrně krátkou dobu projít určitým vývojem. Výsledkem zkoumání významu inovací v ekonomickém růstu byla v v 90. letech 20. století koncepce národního inovačního systému. První národní inovační strategie byla vládou schválena až 24. března 2004 (Ptáček, 2006, s. 32).

Tento dokument byl v roce 2012 aktualizován do dnes platné podoby Národní inovační strategie 2012-2020, které byla věnována část druhé kapitoly.

Pokusy o vytvoření prvních inovačních strategií v regionech je možné spojit s projektem Bohemian Regional Innovation System (BRIS), který probíhal v letech 2000 až 2004 a byl realizován na dvou regionech – Plzeňském kraji a Hlavním městu Praze. Cílem byla příprava návrhu a procesu implementace RIS, vytvoření analýzy potřeb a zdrojů pro inovace, návrh strategických cílů inovační strategie a opatření k jejich dosažení. Financován byl z 5. rámcového programu Evropské komise pro výzkum a technický vývoj – programu Podpora inovací a malého a středního podnikání. Zpracování návrhu projektu se ujalo Technologické centrum Akademie věd ČR ve spolupráci s Magistrátem hlavního města Prahy a Centrem pro regionální rozvoj ČR - EIC Praha, BIC Plzeň a Regionální rozvojovou agenturou Plzeňského kraje. Při procesu tvorby byly využity i zkušenosti zahraničních partnerů.

RIS na úrovni jednotlivých krajů začaly vznikat od roku 2002. První dokončenou a schválenou strategií vypracoval Jihomoravský kraj a následně i Moravskoslezský kraj. Podobně jako u projektu BRIS i u těchto strategií je potřeba brát vytčené cíle s rezervou, protože jejich prosazení závisí na aktivitě lokálních a krajských aktérů (Ptáček, 2006, s. 33).

3.2 Přehled jednotlivých regionálních inovačních strategií

Úkolem této části práce je podat přehled jednotlivých RIS. Bylo provedeno šetření v jednotlivých krajích a zjištěn aktuální stav těchto strategií. Vzhledem k tomu, že se zpravidla jedná o střednědobé dokumenty, dá se u krajů, které se touto problematikou

zabývají dlouhodobě předpokládat, že již došlo k aktualizaci RIS. I tyto výsledky jsou do následující Tabulky 7 zahrnuty.

Tabulka 7: Přehled RIS a RIS3 v jednotlivých krajích od roku 2002

Kraj/Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Hl. m. Praha			BRIS 2004?																		
													RIS3 2014-2020								
Středočeský														vzniká							
													RIS3 2014-2020								
Vysočina												RIS 2013-2020									
													RIS3 2014-2020								
Jihočeský					RIS 2007-2015																
													RIS3 2014-2020								
Plzeňský			BRIS 2004?																		
													RIS3 2014-2020								
Karlovarský						SRKKK 2008-2015					SRKKK 2013-2020										
													RIS3 2014-2020								
Ústecký			RIS 2005-2010																		
													RIS3 2014-2020								
Liberecký							RIS 2009+														
													RIS3 2014-2020								
Královéhr.								RIS 2010-2015													
													RIS3 2014-2020								
Pardubický				RIS 2006 s výhledem do 2013																	
													RIS3 2014-2020								
Moravskoslez.		RIS 2003-2010					RIS 2010-2020														
													RIS3 2014-2020								
Olomoucký										RIS 2011+											
													RIS3 2014-2020								
Zlínský						RIS 2008-2013					RIS 2013-2020										
													RIS3 2014-2020								
Jihomorav.	RIS 2002-2004		RIS 2005-2008				RIS 2009-2013				RIS/RIS3 2014-2020										
													RIS3 2014-2020								
ČR		NIS 2004-2012										NIS 2012-2020									
													Národní RIS3 2014-2020								

Zdroj: vlastní zpracování dle webů jednotlivých krajů a Švejda a kol., 2010

V tabulce jsou uvedeny tři druhy dokumentů. NIS – Národní inovační strategie ČR, která je regionálním strategiím nadřazená. Obsahuje národní cíle, jejichž splnění je nutné i na regionální úrovni. Z přehledu je patrné, že dva kraje, a to Jihomoravský (schváleno krajskou samosprávou v roce 2002) a Moravskoslezský (schváleno v roce 2003), se prvními pokusy o vytvoření strategie v oblasti inovací zabývaly dříve, než tomu bylo ze strany vlády a ostatních orgánů na národní úrovni. Otazník u RIS Hl. města Prahy je z toho důvodu, že tato strategie nebyla zastupiteli nikdy schválena. Obdobné je to s plzeňskou BRIS, která byla realizována jen z části. Karlovarský kraj používá místo označení RIS Strategii rozvoje konkurenceschopnosti Karlovarského kraje SRKKK, jedná se pouze o dokument s odlišným

pojmenováním. Kromě RIS obsahuje tabulka i dokument RIS3, který musely všechny kraje v roce 2014 vypracovat. Některé kraje jím v současné době RIS nahrazují. Současná RIS Jihomoravského kraje je zpracovávána tak, aby vyhovovala i podobě dokumentu RIS3.

Dokument RIS3³ byl zmíněn již ve druhé kapitole této práce. Jedná se o krajskou přílohu Národní výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky. Zpracování RIS3 na národní i regionálních úrovních je nutnou podmínkou pro čerpání peněz z operačních programů pro období 2014-2020 Evropskou komisí a dle zjištění v tuto chvíli pět krajů považuje současně RIS3 za RIS. Toto je případ kraje Hl. města Praha, Středočeského, Pardubického, Plzeňského a Ústeckého kraje.

Zastupitelstvo Pardubického kraje schválilo RIS 18. 10. 2006. Pro rok 2014 bylo počítáno s její aktualizací, zatím ale nejsou k dispozici informace, zda se tak děje, a to ani na webu kraje, ani na webu původního zhotovitele. Ještě do roku 2014 bylo možné RIS dohledat na webu kraje mezi dokumenty realizovanými odborem Regionálního rozvoje Pardubického kraje, nyní je plně nahrazen krajskou přílohou RIS3.

Obdobně je na tom i Ústecký kraj, který vypracoval RIS v roce 2005 z prostředků 5. rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj EU pod označením RITTS⁴ INBO⁵. Na vytvoření tohoto dokumentu se podíleli rovněž zahraniční partneři z regionů Sasko a Toskánsko (RIS ULK, 2005, s. 9-10). Jednalo se o střednědobý dokument na období let 2005 až 2010. V roce 2010 bylo počítáno s aktualizací dokumentu. K té však již nedošlo a v současné době využívá Ústecký kraj místo RIS strategii RIS3.

O vytvoření první RIS se v současné době pokouší Středočeský kraj. Ve výběrovém řízení bylo v lednu 2015 vybráno Technologické centrum AV ČR, které má tento dokument vyhotovit nejpozději do ledna 2016 (Technologické centrum AV ČR, 2015).

Přehled jednotlivých strategií byl proveden jednak s pomocí krajských webů, na kterých uveřejňují strategické dokumenty a koncepce, jednak s pomocí publikace Inovace a technologie v rozvoji regionů (Švejda a kol., 2010). Důvodem byla nemožnost dohledat starší verze RIS na webech jednotlivých krajů.

³ RIS3 – Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation, též se užívá označení S3 strategie podle 3S v názvu

⁴ RITTS (Regional Innovation and Technology Transfer Strategy) znamená regionální strategii inovace a transferu

⁵ INBO (Innovation for Northwest Bohemia and Opole), což znamená Inovace pro severozápadní Čechy a Opolské vojvodství/PL.

3.3 Charakteristika regionálních inovačních strategií

Strategický dokument se obvykle skládá z několika částí, a toto členění je možné vypořádat i u RIS. Z pohledu české legislativy sice neexistuje jednotný pokyn, jak by inovační strategie měla vypadat, ale při jejich vzájemném porovnávání je možné najít shodné rysy, které vyplývají ze základních zákonitostí strategického managementu. Většina strategií RIS ve svém úvodu nabízí **zdůvodnění existence** takového dokumentu, případně **zdůvodnění nutnosti aktualizace**. Kraj Vysočina, který zatím jako poslední v roce 2013 vytvořil vlastní inovační strategii, uvádí jako důvod jejího vytvoření potřebu podpory výzkumných, vývojových a inovačních aktivit prostřednictvím konkrétních intervencí, které se odvíjejí od současného průmyslového profilu kraje a jeho dalšího žádoucího vývoje (RIS VYS, strategická část, s. 3).

Aktualizace proběhly zatím pouze u RIS Jihomoravského kraje, Moravskoslezského kraje, Zlínského kraje a v případě Strategie regionální konkurenceschopnosti Karlovarského kraje. Karlovarský kraj jako důvod aktualizace uvádí vyhodnocení aktivit předchozí strategie, dále aktivity pracovní skupiny pro konkurenceschopnost Programu rozvoje Karlovarského kraje, nové průzkumy a analýzy podnikatelského prostředí, názory podnikatelů a poptávku po různých formách podpory, které strategie nabízela a bude nabízet v budoucnosti (SRKKK 2013-2020, s. 7). Aktualizace RIS Moravskoslezského kraje byla provedena společně s aktualizací Strategie rozvoje kraje, která má jako jeden z globálních cílů konkurenceschopnou, inovačně založenou ekonomiku a rovněž bylo potřeba ji dát do souladu se strategií Evropa 2020, Národní inovační strategií ČR 2012-2020 a dalšími v ní vyjmenovanými dokumenty (RIS MSK 2010-2020, s. 6). Jihomoravský kraj aktualizoval první verzi RIS z důvodu vstupu do EU a tím změny řady zákonů a dokumentů. K aktualizaci rovněž přispěla orientace ČR na dosahování konkurenceschopnosti pomocí inovací, a také změny v kraji a v celé společnosti. Druhá aktualizace je zdůvodněna převážně změnou programového období EU a snahou o co nejefektivnější využívání prostředků z evropských fondů. Tato verze dokumentu se rovněž stává strategií i pro statutární město Brno. Třetí aktualizace, tak jako i ty předcházející vychází z výsledků realizace předchozích RIS, zároveň byla koncipována i jako strategie inteligentní specializace a byla dána do souladu s novým programovým obdobím EU a strategií Horizont 2020.

Zlínský kraj konkrétní důvod aktualizace neuvádí, ale z dokumentu se dá vyčíst, že RIS zaměřil na tři investiční priority, které se týkají výzkumu a inovací, malého a středního

podnikání a nízkouhlíkového hospodářství a bude na ně možné v období 2014-2020 čerpat nejméně 50 % z peněz EFRR (RIS ZLK, str. 4).

Dokumenty bývají u většiny RIS následně strukturovány do analytické části. Výjimkou je strategie Karlovarského kraje, RIS Olomouckého kraje nebo RIS Zlínského kraje, které ji mají v příloze. Analytická část detailně mapuje prostředí daného kraje, jednotlivé prvky inovačního systému, ale i třeba demografickou situaci. K jejímu vypracování jsou používány nejrůznější metody šetření, statistiky a dotazníkové průzkumy. Důležitým prvkem RIS je i jejich provázanost s nejrůznějšími úrovněmi strategických dokumentů.

3.3.1 Návaznost RIS na strategické dokumenty ostatních úrovní

RIS jako strategické dokumenty musí ctít vertikální i horizontální úroveň dalších strategických dokumentů. Ve vertikální rovině jsou podřízené předpisům EU, v oblasti inovací zejména Strategii Evropa 2020 a její iniciativě Unie inovací. Dále musí být v souladu s dokumenty na národní úrovni. Inovace jsou rozpracovány v několika předpisech – Národní inovační strategii ČR, Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti MPO pro období 2012-2020, Národních rozvojových prioritách ČR pro období 2014+, Národní politice výzkumu, vývoje a inovací 2009-2015 apod. Vzhledem k rozmanitosti těchto dokumentů na národní úrovni, projevuje se tato rozmanitost i v přehledu navazujících strategických dokumentů jednotlivých RIS. Málokde je proveden úplný přehled, ale většinou jsou uvedeny alespoň základní dokumenty. Některé RIS uvádějí větší výčet, některé menší. Zapracování dokumentů vyšší úrovně je nutné z toho důvodu, aby bylo možné splnit cíle stanovené národními a nadnárodními dokumenty, protože jejich naplnění probíhá právě v konkrétních územních jednotkách. RIS musí být rovněž ve shodě s horizontální úrovní, protože v daném regionu existuje více strategických dokumentů a vytváření duplicit by nebylo žádoucí. Provázanost s regionálními dokumenty bývá často provedena tak jako v případě Jihomoravského nebo Moravskoslezského kraje. RIS Moravskoslezského kraje byla zahrnuta do Strategie rozvoje kraje a jejího globálního strategického cíle 1 jako klíčový strategický projekt naplňující specifický strategický cíl 1.1 Zajištění koordinované a systémové podpory výzkumu, vývoje a inovací v kraji. Všechny tyto aktivity tak komplexně řeší RIS jako součást Strategie rozvoje kraje (RIS MSK, s. 6). Obdobně to má i Jihomoravský kraj, jehož RIS je v podřízené pozici vůči Strategii rozvoje Jihomoravského kraje. Strategie rozvoje formuluje v oblasti podpory hospodářské konkurenceschopnosti pouze základní směry, RIS je pak rozpracovává do konkrétních priorit, cílů, aktivit a projektů/programů. RIS je rovněž v souladu s ostatními strategickými dokumenty jako je Program rozvoje kraje, Strategie rozvoje lidských zdrojů

Jihomoravského kraje, či Koncepce ekonomického rozvoje města Brna (KERM) (RIS JMK, s. 7). I ostatní RIS deklarují provázanost se strategickými dokumenty regionu. Karlovarská SKKK se zároveň stává prioritní oblastí 1 Programu rozvoje kraje pod názvem Konkurenceschopnost. RIS Jihočeského kraje garantuje slučitelnost s regionálními rozvojovými dokumenty a dále rozpracovává určitá témata v oblasti VaVaI do bližšího detailu. Jedná se především o Program rozvoje Jihočeského kraje, případně Strategický plán rozvoje města České Budějovice. I ostatní kraje – například Vysočina, Zlínský nebo Královéhradecký uvádějí, že jejich RIS buď vychází ze Strategie rozvoje nebo Programu rozvoje kraje nebo je s těmito dokumenty v souladu.

Po analytické části je součástí RIS obvykle návrhová nebo též strategická část. Ta na základě výsledků analýzy stanovuje mise, vize a priority strategie. Ty jsou obvykle rozpracovány do strategických nebo také specifických cílů, které stanovují konkrétní projekty/aktivity pomocí nichž mají být cíle splněny. Jedná se zde tedy již o stanovení způsobů samotné implementace dokumentu.

S ohledem na nejednotnost struktury RIS se v dokumentech jednotlivých krajů objevuje i odlišné názvosloví, v některých strategiích se místo aktivit objevují například opatření, místo priorit klíčové oblasti nebo též pilíře.

3.3.2 Financování a řízení RIS

Z mého pohledu jednou z nejdůležitějších částí RIS je její správná implementace, protože sebekvalitnější dokument nevede ke splnění deklarovaných strategických cílů, pokud není řízeno jeho naplnění, a pokud neexistují patřičné zdroje na zajištění. Úspěšnost tedy závisí na dvou klíčových prvcích: **financování a řízení strategie**.

V tomto směru je patrný velký posun od strategií vytvořených před deseti lety a těmi z poslední doby. První dvě strategie – Jihomoravského a Moravskoslezského kraje není možné považovat za strategie v pravém smyslu. Sice obsahují vize, strategické cíle, ale následně je příliš nerozpracovávají. Odpovědnost za jejich plnění i způsob realizace většinou chybí úplně nebo je jen okrajovou záležitostí. Tyto dokumenty je možné považovat spíše za jakési prohlášení regionálních politiků o potřebě inovací pro rozvoj jimi spravovaného regionu. Při porovnání s dalšími verzemi je patrný obrovský posun kvality strategie právě v oblasti řízení a financování. Jednotlivé projekty nebo aktivity jsou totiž rozpracovány do akčních plánů, které uvádějí zcela konkrétní cíl a aktivitu nebo projekt, jimiž bude cíl splněn. Obsahuje popis projektu, garanta, který zodpovídá za provedení aktivity, dále stanovuje indikátor pro měření a hodnocení aktivity a jeho cílovou hodnotu. Obsahuje

i harmonogram realizace, dále odhad nákladů na její uskutečnění a zdroje financování. Takto podrobně rozpracované RIS má Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj, Zlínský kraj, Královéhradecký kraj. Liberecký kraj používá projektové listy, ale jde pouze o období akčních plánů. Karlovarský kraj zpracovává implementační plány. Kraj Vysočina rovněž vypracovává podrobné plány, které jsou přílohou strategie a obsahují informace o financování, měření i odpovědnosti za plnění. Jihočeský kraj uvádí, že pro implementaci RIS není vymezen samostatně rozpočet žádného z regionálních aktérů. Předpokládá zapojení rozpočtů jednotlivých aktérů vždy dle kompetenčního vztahu k činnostem v rámci daného opatření. Dále počítá s prostředky mimo region, a to ze zdrojů EU i národní úrovně. Olomoucký kraj vypracovává dvouleté akční plány, které ke každé prioritě specifikují cíl, opatření, nástroj, nositele, konkrétní výstup a návrh jakou částkou se zapojí Olomoucký kraj. Zlínský kraj počítá se zdroji od Zlínského kraje, partnerů podílejících se na tvorbě inovačního prostředí kraje a výrazně ze zdrojů EU, případně z podpůrných nástrojů na úrovni ČR (RIS ZLK, s. 27).

Rovněž po stránce řízení došlo u strategií k viditelnému posunu. První strategie se zaměřovaly spíše na obecné formulace. Jako realizátory v podstatě vyjmenovávaly prvky inovačního systému - například aktivitu provedou podniky, vysoké školy a podobně. Případně se na plnění cílů podílel i sám zhotovitel RIS, který často přebírá i funkci jakéhosi koordinátora implementace strategie. Způsob řízení v těchto strategiích již ale podrobněji definován nebyl. V současných RIS jsou u jednotlivých aktivit a projektů stanoveni garanti nebo též zodpovědné osoby, což je vždy důležité pro samotnou realizaci a stanovení odpovědnosti za její plnění. Dále je postupně iniciován vznik nejrůznějších rad pro inovace, pracovních skupin nebo inovačních center, na která jsou přenášeny úkoly spojené s realizací, monitorováním a vyhodnocováním strategie.

Kraj Vysočina ve své RIS například uvádí dvoustupňové řízení, a to Radou pro inovace kraje Vysočina, která je vrcholovým orgánem řízení realizace. Má určovat směry realizace, bude rozhodovat o nových projektech i odpovědných garantech. Rada bude průběžně vyhodnocovat realizaci těchto projektů a tím i naplňování specifických cílů a globálního cíle RIS. Odbor regionálního rozvoje Krajského úřadu Kraje Vysočina bude plnit výkonnou funkci. Dvakrát ročně bude organizovat setkání Rady pro inovace kraje Vysočina, bude jí navrhopvat nové rozvojové projekty, bude připravovat podklady pro monitoring a hodnocení realizace projektů RIS a naplňování cílů RIS a rovněž bude pořádat semináře, workshopy a zvyšovat povědomí o aktivitách v oblasti, výzkumu, vývoje a inovací v regionu.

Karlovarský kraj za hlavního nositele strategie a koordinátora aktivit RIS považuje k tomu účelu vytvořenou Karlovarskou agenturu rozvoje podnikání. Samotná implementace není součástí strategie a více informací o řízení není uvedeno.

Hlavním orgánem Královéhradeckého kraje zodpovědným za kontrolu plnění strategie je Rada pro výzkum, vývoj a inovace Královéhradeckého kraje, která vypracovává průběžné i závěrečné monitorovací zprávy.

RIS Zlínského kraje schvaluje Rada Zlínského kraje a v rámci schválení je vymezena odpovědnost za její realizaci. Ta bude zajištěna aktivitami popisovanými v Akčních plánech RIS. Věcně příslušným odborem Krajského úřadu Zlínského kraje, který zajišťuje implementaci strategie, je odbor strategického rozvoje kraje. Radou Zlínského kraje byl ustaven řídicí výbor RIS, ve kterém jsou zastoupeni představitelé subjektů podílejících se na realizaci RIS (RIS ZLK, s. 26).

Liberecký kraj ve své RIS navrhuje vytvořit Koordinační centrum podpory inovací, které by strategii iniciovalo a monitorovalo její plnění. Jednou ročně by vypracovalo a k odsouhlasení předložilo monitorovací zprávu Radě Libereckého kraj pro inovace (RIS LBK, s. 115).

Jihočeská RIS způsob řízení nespecifikuje. Implementaci RIS má přímo jako opatření k prioritní oblasti Regionální inovační politika a její provádění, ale u odpovědnosti se omezuje pouze na uvedení, že realizuje například Jihočeský kraj.

Řízení RIS Moravskoslezského kraje probíhá rovněž ve dvou úrovních. Strategické řízení provádí Koordinační rada RIS, výkonné řízení provádí Agentura pro regionální rozvoj, a. s. Ta připravuje jednoleté akční plány, následně je realizuje a vyhodnocuje. Zamezuje tvorbě bariér mezi firmami, univerzitami a výzkumnými institucemi a odbourává duplicitní a paralelní aktivity těchto institucí v oblasti inovací. Rovněž se stará o propagaci a medializaci RIS.

Olomoucký kraj v příloze č. 3 ke své RIS způsob řízení teprve navrhuje a to ve třech variantách. První počítá s pověřením určené organizace realizací RIS, pracovníci kraje budou zajišťovat pouze monitoring a hodnocení. Druhá varianta navrhuje plné zapojení kraje, který by se tak stal realizátorem strategie. Třetí varianta předpokládala zřízení nové samostatné agentury, která by strategii realizovala. Kraj by byl opět v roli hodnotitele realizace a celou situaci by monitoroval. Za klíčové rovněž považuje obsazení pozice manažera RIS.

Jihomoravský kraj za účelem řízení implementace strategie vytvořil tým, který se skládá z řídicího výboru, koordinačního výboru, pracovních skupin pro jednotlivé oblasti změn a RIS manažera (S3). Každému stupni přísluší konkrétní činnosti (RIS Jihomoravského kraje, s. 31).

Řídicí výbor projednává misi, vizi, cíle, aktivity RIS, průběžně projednává návrhy projektových záměrů (Akční plán) a vydává stanovisko samosprávným orgánům Jihomoravského kraje a statutárnímu městu Brnu. Složení Řídicího výboru je v souladu s doporučením tzv. S3 Guidu Evropské komise. Řídicí výbor jedná dle vlastního jednacího řádu.

Koordinační výbor projednává návrhy vzešlé z pracovních skupin, a to zejména z hlediska proveditelnosti intervencí. Návrhy jsou následně předkládány Řídicímu výboru. Koordinační výbor je tvořen zejména ze zástupců institucí, které realizují intervence RIS. Jeho členové jsou jmenováni Řídicím výborem RIS.

Pracovní skupiny pro jednotlivé oblasti změn v průběhu realizace formulují náměty na nové projekty naplňující cíle RIS. Jejich jednání probíhají dvakrát ročně. Náměty na nové projekty jsou zpracovány vedoucím pracovní skupiny (určen manažerem RIS) a poté předloženy Řídicímu výboru. Složení pracovních skupin se může průběžně měnit.

Manažer RIS JMK (S3 manažer) zajišťuje chod implementační struktury. Formuluje a projednává nové projektové záměry, dohlíží na realizaci Akčního plánu, odpovídá za zpracování monitorovacích zpráv a evaluačních zpráv. Manažer RIS JMK (S3 manažer) byl vybrán MŠMT ve spolupráci s Krajským úřadem Jihomoravského kraje v rámci výběrového řízení v dubnu 2013.

Důležitým bodem strategie je rovněž její **monitoring a hodnocení**. Bývá součástí implementační části strategie a slouží ke zjišťování úspěšnosti realizovaných aktivit a tím plnění stanovených priorit. Bývá prováděno průběžně i po ukončení implementace. Průběžné monitorování a hodnocení je zároveň možné využít k revizi konkrétního nástroje použitého ve strategii. Na monitorování a hodnocení se podílí řídicí tým RIS, ale mohou být zvoleni i nezávislí odborníci.

Pro monitorování a hodnocení je důležité ke každé aktivitě stanovit příslušný indikátor, který vyjadřuje měřitelnost dané činnosti. V RIS bývá uvedený v akčních plánech nebo projektových listech. Například v Příloze číslo 3 RIS kraje Vysočina je seznam rozvojových projektů, kde jsou podrobné plány jednotlivých projektů, a ty obsahují indikátor dosažení a cílovou hodnotu. Například indikátor dosažení - počet zřízených kontaktních míst a cílová

hodnota, jedno místo v roce 2013, nebo indikátor dosažení - počet podpořených subjektů, cílová hodnota 10 subjektů ročně. Obdobně je tomu v akčních plánech například Jihomoravského kraje, kde je u každého projektu uveden cíl včetně měřitelného výstupu.

Hodnocení implementace RIS Jihomoravského kraje probíhá ve dvou úrovních – projektové a strategické. Projektová probíhá každoročně a kontroluje indikátory výstupu. Předkládá se řídicímu výboru. Strategický monitoring probíhá ve dvouletých intervalech na úrovni kontroly mise, vize, strategických i specifických cílů. Předkládán je opět řídicímu výboru. Hodnocení celé strategie provádí tým nezávislých odborníků jednak průběžně pro možné revidování strategie, jednak po skončení realizace strategie v roce 2022 (RIS JMK, s. 31).

Zlínský kraj rovněž uvádí ve své RIS způsob vyhodnocování. V ročním intervalu budou vyhodnocovány měřitelné ukazatele úspěšnosti naplnění jednotlivých opatření. Měřitelné údaje jsou shromažďovány odborem strategického rozvoje a vyhodnocovány jsou řídicím výborem RIS, počáteční hodnota, která je nastavena, je z roku 2011, cílová pro rok 2020. Naměřené hodnoty slouží nejen pro kontrolu plnění, ale i ke stanovování dvouletých akčních plánů. Při každoročním vyhodnocování akčních plánů i úspěšnosti naplnění celé RIS je možné provést případné korekce. Kromě monitorování je rovněž důležitá zpětná vazba podnikatelského sektoru k realizované RIS. Pravidelně proto budou sbírány a vyhodnocovány náměty na zlepšení podpory inovací v kraji.

Moravskoslezský kraj má implementaci RIS jako specifický cíl prioritní oblasti Koordinace a implementace. Předpokládá za dobu platnosti RIS vytvořit deset monitorovacích zpráv a předkládat je ke schválení Koordinační radě (RIS MRS, s. 13).

RIS Královéhradeckého kraje navrhuje vytvoření jednoho sběrného místa, ve kterém by se soustřeďovaly všechny informace sloužící pro monitorování. Rovněž by toto místo sloužilo pro doplňování soustavy indikátorů o nové indikátory. Za důležitou považuje vzájemnou spolupráci všech subjektů, které disponují daty a informacemi důležitými pro vyhodnocení (RIS HKK, s. 52).

Monitoring i hodnocení chybí v dokumentu Karlovarského kraje a nezabývá se jím ani RIS Olomouckého kraje nebo RIS Jihočeského kraje.

V příloze B je možné najít stručnou rešerši RIS jednotlivých krajů.

3.4 Možnosti hodnocení RIS

Regionální inovační strategie patří mezi strategické dokumenty, které zásadním způsobem ovlivňují rozvoj regionu. Z tohoto důvodu je nutné, aby byly vypracovány a hlavně implementovány co nejkvalitněji. Jejich účinnost by se měla následně projevit zlepšením inovačního potenciálu regionů, inovačními aktivitami regionů, aktivitami v oblasti vědy a výzkumu, zkvalitněním inovační infrastruktury a celého inovačního systému. To vše, by se mělo pozitivně odrážet například i v ukazatelích HDP na zaměstnance kraje, snížením nezaměstnanosti, zvýšením podílu HDP kraje na HDP celé ČR a v dalších statistických ukazatelích.

Kromě vyhodnocování úspěšnosti dosahování naplánovaných cílů, je dobré se zaměřit i na porovnávání jednotlivých dokumentů RIS mezi sebou. K tomu je nezbytné si stanovit několik hodnotících indikátorů a s jejich pomocí jednotlivé strategie analyzovat. U RIS je možné hodnotit například kvalitu zpracování tohoto dokumentu. Provádět komparace různých verzí dokumentů v čase, stanovit zda dochází u aktualizovaných dokumentů k posunu k lepšímu a poučení se z nedostatků a chyb udělaných ve starších verzích. Je možné rovněž porovnávat návaznost na dokumenty horizontální i vertikální úrovně a určit shodu s jejich cíli. V horizontální úrovni je takto například možné odhalit případné vznikající duplicity a zamezit jim.

RIS mohou být porovnávány z pohledu použitých finančních nástrojů, způsobů řízení, institucí, které se podílejí na jejich tvorbě nebo z pohledu priorit jednotlivých strategií.

Rovněž je možné se zabývat konkrétními dopady účinnosti RIS, zda dochází k plnění priorit a tím zlepšování inovačního potenciálu a konkurenceschopnosti jednotlivých regionů.

Vzájemné porovnávání a hodnocení RIS může významně pomoci jejich tvůrcům při vytváření dalších generací těchto dokumentů. Hlavním úkolem RIS je vytvoření a správné fungování regionálního inovačního systému. Další možností je tedy hodnocení strategií z pohledu fungování struktury regionálního inovačního systému, jeho prvků a vzájemných vazeb.

Stanovení příslušných ukazatelů pro porovnání jednotlivých RIS a následné hodnocení vybraných RIS bude provedeno v poslední kapitole této práce.

4 ANALÝZA REGIONÁLNÍCH INOVAČNÍCH STRATEGIÍ V ČR

Úspěšný rozvoj regionů, dosahování konkurenceschopnosti a tím i zvyšování kvality života jeho občanů závisí na funkčnosti regionálního inovačního systému. Ten zahrnuje instituce soukromého i veřejného sektoru. Vznik inovací je dán vzájemnou spoluprací těchto institucí. Dochází tak k vytvoření složitého mechanismu aktérů inovačního systému a vzájemných vazeb mezi nimi. Tvorba inovací rovněž představuje dlouhodobý a finančně náročný proces. Z tohoto důvodu je potřeba k této problematice přistupovat komplexně a vytvořit ucelenou koncepci v rámci daného území. Jedním z takových nástrojů regionální politiky jsou právě regionální inovační strategie. Hlavním úkolem těchto dokumentů je vytvoření regionálního inovačního systému v regionu nebo podpora a rozvíjení již stávajícího systému. Kvalita tohoto dokumentu se následně odráží i v kvalitě budování regionálního inovačního systému.

V této kapitole bude provedena analýza vybraných regionálních inovačních strategií. Bude zkoumáno, jak tento dokument podporuje jednotlivé aktéry systému, a zda je možné implementací strategie očekávat funkční regionální inovační systém.

4.1 Výběr krajů a indikátorů pro stanovení analýzy

Výběr krajů:

1. Pardubický kraj
2. Královéhradecký kraj
3. Olomoucký kraj
4. Kraj Vysočina

Odůvodnění výběru krajů

Pro analýzu byly vybrány následující čtyři kraje: Pardubický kraj, Královéhradecký kraj, Kraj Vysočina a Olomoucký kraj. Při výběru byl kladen důraz na to, aby byly strategie vytvořeny v co možná přibližně stejné době, a aby se jednalo o první dokument tohoto druhu na území daného kraje. Královéhradecký kraj se inovační politikou začal zabývat poměrně nedávno. První strategii vytvořil v roce 2010. Podobně jsou na tom i další dva kraje. Olomoucký kraj vytvořil strategii v roce 2011 a Kraj Vysočina dokonce až v roce 2013. Zároveň u všech vybraných krajů existuje dosud pouze jedna verze dokumentu bez jejich dalších aktualizací. Pardubický kraj byl vybrán z důvodu, v rámci ČR, netypické blízkosti

dvou krajských aglomerací – Pardubic a Hradce Králové. Oba kraje rovněž disponují dobrou dopravní infrastrukturou, vysokými školami univerzitního typu i významnými firmami. Lze tedy předpokládat skrytý potenciál k dalšímu rozvoji obou krajů. Regionální inovační systém je otevřený systém, nemusí proto nutně kopírovat hranice daného kraje. Pardubický kraj vytvořil regionální inovační strategii již v roce 2006, ale i zde se jedná o první dokument tohoto druhu na území regionu.

Pro stanovení indikátorů bude vycházeno z teorie regionálního inovačního systému, protože právě prostřednictvím prvků regionálního inovačního systému je možné strategie vzájemně analyzovat a porovnávat jejich úspěšnost. V rámci jednotlivých inovačních vrstev působí nejrůznější instituce, na principu Triple Helix. Ty buď produkují a šíří znalosti nebo tyto znalosti přeměňují do inovativních výrobků a služeb. Nezastupitelnou roli hrají instituce veřejného sektoru a nástroje regionální politiky na podporu tvorby inovací. Důležitou složku představují i podpůrné organizace, prostředí a infrastruktura v podobě hard a soft prvků.

Přehled zvolených indikátorů:

1. Indikátor: Stáří dokumentu
2. Indikátor: Způsob implementace
3. Indikátor: Shoda priorit/opatření RIS zvolených krajů
4. Indikátor: Klastry
5. Indikátor: Hard infrastruktura
6. Indikátor: Soft infrastruktura
7. Indikátor: Soukromé zdroje financování

Odůvodnění výběru indikátorů

Indikátor: Stáří dokumentu

Regionální inovační systém představuje víceúrovňový systém subjektů. Veřejný sektor v něm působí na straně inovační nabídky i na straně inovační poptávky. Kromě toho může zajišťovat formální podporu a veřejnou finanční podporu systému. Regionální inovační systém představuje v rámci prostorového hlediska decentralizaci moci a zdrojů z národní úrovně na regionální úroveň. Regionální inovační strategie jsou nástrojem regionální politiky v oblasti rozvoje spravovaného regionu, a proto se regionální veřejná správa aktivně účastní i vytváření tohoto dokumentu.

Regionální inovační strategie je střednědobý dokument a je nutné ho pravidelně aktualizovat a provádět korekce stanovených priorit s ohledem na ekonomický, společenský, demografický nebo politický vývoj ovlivňující rozvoj regionů. Včasná aktualizace má zásadní vliv na úspěšné fungování regionálního inovačního systému. Stáří dokumentu bylo z tohoto důvodu zvoleno za jeden z indikátorů.

Indikátor: Způsob implementace

Regionální inovační strategie představuje důležitý nástroj pro rozvoj. Zajištění účinnosti strategie je možné pouze její správnou implementací. Na tom se podílejí všechny složky regionálního inovačního systému. K úspěšné implementaci je nutné mít každé opatření nebo aktivitu rozpracovanou do určité struktury, která obsahuje, návaznost akce na prioritu, popis akce, stanovení garanta akce, stanovení indikátoru cíle dané aktivity, stanovení cílové hodnoty indikátoru, vyčíslení předpokládaných nákladů, zdrojů jejich financování a stanovení harmonogramu splnění projektu nebo aktivity. Struktura regionálních inovačních strategií není jednoznačně stanovena a vychází ze zásad strategického managementu. Cílem tohoto indikátoru bude zjistit, jakým způsobem je ve zkoumaných strategiích tato problematika řešena.

Indikátor: Shoda priorit/opatření RIS zvolených krajů

Regionální inovační strategie si ke vzniku nebo správnému fungování a rozvoji již existujícího inovačního systému stanovují nejrůznější priority. Vycházejí přitom z analýzy podnikatelského prostředí kraje a zjištění, které oblasti je potřeba podporovat a rozvíjet. Priority pak rozpracovávají do strategických cílů, aktivit nebo opatření, které by měly vést k jejich splnění. Vyjdeme-li z prvků regionálního inovačního systému a priorit jednotlivých strategií, je možné jednotlivé priority rozdělit do následujících skupin – lidské zdroje, podpora inovací, transfer VaV, infrastruktura, finanční zdroje a spolupráce. Pomocí indikátoru shoda priorit bude zjištěno, zda jsou jednotlivé priority a opatření uvedené v analyzovaných strategiích ve shodě. Rovněž bude pomocí tohoto ukazatele patrná šíře priorit u jednotlivých regionů.

Indikátor: Klastry

Klastry jsou základním stavebním kamenem regionálního inovačního systému. Z pohledu vrstev tohoto systému tvoří jádro a jsou tak předpokladem vzniku regionálního inovačního systému, který je budován v dalších vrstvách kolem nich. Regionální inovační strategie je nástrojem tvorby regionálního inovačního systému, případně, pokud již takový systém existuje, je jejím úkolem podpora a další rozvoj tohoto systému. Z tohoto důvodu byly

vybrány klastry jako jeden z indikátorů pro hodnocení RIS. Kraje zvolené do analýzy vytvořily svoji úplně první RIS. V rámci indikátoru klastry bude zjištěno, jak tyto strategie k tvorbě regionálních klastrů přistupují, zda mají mezi opatřeními vytvoření klastrů, případně jejich další rozvoj.

Indikátor: Hard infrastruktura

Pod pojmem hard infrastruktura je možné si představit budování a provozování inovačních center, vědecko-technických parků, průmyslových zón nebo podnikatelských inkubátorů. Z pohledu regionálního inovačního systému představují třetí vrstvu, a to vrstvu prostředí a infrastruktury. Schopnost generovat inovace nezávisí pouze na výkonnosti jednotlivých subjektů, ale i na tom, jak jsou dané subjekty schopny vzájemně působit jako součásti systému. Blízké vazby těchto subjektů rovněž podporují neustálé procesy učení se. Hard infrastruktura má usnadnit výměnu informací a technologií mezi jednotlivými subjekty regionálního inovačního systému. U sledovaných krajů bude zjišťováno, jak ve svých regionálních inovačních strategiích přistupují k rozvoji fyzické infrastruktury.

Indikátor: Soft infrastruktura

Soft infrastruktura je z pohledu regionálního inovačního systému velmi důležitá, protože posiluje vazby mezi jednotlivými subjekty systému a podporuje procesy vzájemného učení se. Do tohoto typu infrastruktury je možné zařadit i aktivity na podporu ochoty ke vzájemné spolupráci, výchovu a podporu talentovaných pracovníků, vzdělávání, ale i poradenství. Bez budování těchto vazeb není možné regionální inovační systém úspěšně vystavět. Regionální politika se proto může pomocí regionální inovační strategie zapojit do budování a podporování těchto vazeb. Na rozdíl od technologií je soft infrastruktura zaměřena na šíření znalostí mezi vzdělávacími institucemi, podniky, případně dalšími institucemi, a to v rámci horizontální i vertikální úrovně. V analýze bude tedy zjišťováno, v jakém poměru k celkovému počtu opatření dané RIS jsou prvky soft infrastruktury.

Indikátor: Soukromé zdroje financování

Do vrstvy prostředí a infrastruktury spadá kromě hard a soft infrastruktury i soubor iniciativ. Jedná se o veřejné a soukromé soubory iniciativ. Mezi ně spadá i finanční podpora. Je všeobecně známo, že na rozvoj inovačního podnikání jsou využívány veřejné prostředky, protože například věda a výzkum jsou financovány z veřejných rozpočtů. Na nejrůznější potřeby jsou využívány rovněž i fondy EU. Zajištění fungujícího inovačního systému se neobejde bez zajištění patřičných zdrojů financování. Velikost veřejné podpory je závislá na mechanismech veřejných rozpočtů, ekonomické výkonnosti a podobně. Rovněž peníze ze

strukturálních fondů EU nebude možné využívat do nekonečna, navíc je zde počítáno se spoluúčastí případně s předfinancováním. Je tedy nezbytné hledat i jiné zdroje financování, a to soukromé. Mezi ně patří například Business Angels nebo rizikový kapitál. Pomocí tohoto indikátoru bude zjišťováno, zda jsou v rámci této vrstvy inovačního systému podporovány soukromé zdroje financování.

Hodnocení regionálních inovačních strategií vybraných regionů bude provedeno pomocí deskriptivní analýzy. Zpracování jednotlivých indikátorů proběhne vždy v samostatné podkapitole. Zde bude rovněž vysvětlen způsob hodnocení daného indikátoru. V případě indikátorů, které nelze kvantifikovat, protože se jedná o kvalitativní ukazatel, bude u každého indikátoru stanoven způsob hodnocení. Použito bude zejména ordinálního způsobu pomocí bodového hodnocení například 0 bodů, 1 bod, 2 body (0 bodů nejhorší, 1 bod lepší, 2 body nejlepší) nebo přiřazení jednoho bodu za každý zjištěný výskyt, případně procentní zastoupení sledovaného ukazatele. Využít je možné i binární hodnocení. Není shoda = 0 bodů, je shoda = 1 bod. Po zpracování všech indikátorů bude provedeno shrnutí dosažených výsledků za indikátory a kraje. Je možné předpokládat, že zvolené indikátory budou různě významné, proto bude každému přiřazeno váhové ohodnocení. Pomocí něj dojde k přepočítání dosažených výsledků indikátorů v krajích. Na závěr budou zjištěné výsledky shrnuty a interpretovány.

4.2 Provedení analýzy vybranými indikátory

V předcházející části byly vybrány a zdůvodněny jednotlivé kraje a indikátory. Nyní bude následovat jejich samotné zpracování. U každého indikátoru bude stanoven způsob hodnocení. Údaje budou zpracovány do tabulek.

4.2.1 Indikátor: Stáří dokumentu

Z jednotlivých regionálních inovačních strategií bude zjištěno stáří dokumentu, a to dle data schválení nebo roku schválení strategie krajským zastupitelstvem. Regionální inovační strategie jsou střednědobým dokumentem. Jejich platnost většinou kopíruje příslušné programové období EU, tedy období v délce sedmi let. Je to zejména z důvodu zajištění shody s nadřazenými strategiemi na úrovni EU a zároveň z důvodu financování, protože řada opatření počítá se zdroji ze strukturálních fondů unie. U tohoto indikátoru byly pro hodnocení stanoveny tři kategorie stáří dokumentu a každé kategorii byl přidělen počet bodů. Podmínka hodnocení byla stanovena subjektivně, čím mladší dokument, tím aktuálnější a tím tedy vyšší bodové ohodnocení. Čím nižší bodové ohodnocení, tím horší hodnocení. Dokument, který je

starší pěti let je nutné považovat za již méně aktuální. Každý kraj bude obodován dle příslušné podmínky hodnocení.

<u>Podmínky hodnocení</u>	<u>Bodové ohodnocení</u>
Stáří dokumentu méně než 3 roky	2 body
Stáří dokumentu 3 až 5 let	1 bod
Stáří dokumentu více než 5 let	0 bodů

Přehled stáří jednotlivých dokumentů a bodového ohodnocení je zpracováno do Tabulky 8.

Tabulka 8: Indikátor stáří dokumentu

Dokument/kraj	PAK	HKK	VYS	OLK
Datum schválení	18. 10. 2006	17. 06. 2010	17. 09. 2013	2011
Stáří	9 let	5 let	2 roky	4 roky
Bodové ohodnocení	0 bodů	1 bod	2 body	1 bod

Zdroj: vlastní zpracování dle krajských dokumentů RIS

RIS PAK je nejstarší, zpracována byla jako dokument s výhledem do roku 2013. Pro rok 2014 bylo počítáno s její aktualizací. Bohužel v tuto chvíli není možné dohledat informace o tom, v jaké fázi případná tvorba aktualizovaného dokumentu je. Jedná se tedy o zastaralý dokument, který nezohledňuje současný ekonomický vývoj ani již splněná opatření a aktivity. RIS HKK existuje 5 let a počítala se splněním všech opatření v horizontu do roku 2015, dá se tedy předpokládat, že v letošním roce proběhne aktualizace této strategie, ve které bude zahrnut současný ekonomický vývoj regionu i dosažené úspěchy i neúspěchy realizace současného dokumentu. Třetím nejstarším dokumentem je RIS OLK, přesné datum schválení zastupitelstvem Olomouckého kraje se nepodařilo zjistit, ale zástupci kraje jsou od ledna 2011 členy řídicího výboru, který má na starost implementaci strategie, lze tedy předpokládat, že kdyby představitelé kraje s touto strategií nesouhlasili, nepodnikali by žádné další kroky v její realizaci. V záhlaví dokumentu je uveden srpen 2011. Dokument rovněž nspecifikuje ani jak dlouhého období se týká. RIS VYS je nejmladším dokumentem vzniklým v září 2013. S jeho realizací se počítá postupně do roku 2020.

4.2.2 Indikátor: Způsob implementace

Implementace strategických dokumentů představuje určitý sled kroků. Pomocí nich dojde k zhodnocení strategií vybraných krajů. Navržené priority strategií jsou rozpracovávány do jednotlivých aktivit nebo projektů. A u nich by měla být při implementaci zajištěna návaznost na danou prioritu, aktivita by měla být popsána, měla by být stanovena odpovědná osoba,

kteřá ručí za řádné plnění aktivity dle stanoveného časového harmonogramu. Pro průběžné i následné vyhodnocení musí být ke každé aktivitě uveden měřitelný indikátor a cílová hodnota, která má být splněna. Rovněž je důležité finanční zajištění aktivity. K tomu by měly být předběžně vyčísleny její náklady a zdroje, z nichž budou náklady uhrazeny. Jednotlivé kroky implementace jsou uvedeny do Tabulky 9. Ke každému kroku bude pomocí binárního hodnocení zjištěno, zda jsou v implementaci obsaženy. Hodnota 1 znamená ANO, hodnota 0 NE. V posledním řádku tabulky bude uveden součet za daný kraj. Čím vyšší hodnota, tím vyšší bude předpoklad správné a úspěšné implementace strategie.

Tabulka 9: Indikátor způsob implementace

Postup implementace/kraj	PAK	HKK	VYS	OLK
Návaznost aktivity na prioritu	1	1	1	1
Popis aktivity	0	1	1	1
Garant aktivity	1	1	1	1
Indikátor cíle	0	1	1	0
Cílová hodnota indikátoru	0	0	1	0
Náklady projektu	0	0	1	1
Zdroje financování	0	1	1	1
Termín splnění	0	1	1	0
Σ hodnot za kraj	2	6	8	5

Zdroj: vlastní zpracování dle krajských dokumentů RIS

RIS PAK v návrhové části určuje dvě tematické oblasti – Lidské zdroje a vzdělanost a Infrastruktura pro podnikání, ekonomický potenciál, inovace. První oblast rozpracovává do tří priorit, druhou oblast do pěti priorit. Ke každé prioritě následují opatření a konkrétní aktivity. Priority i opatření jsou podrobněji popsány. U aktivit se strategie omezuje pouze na uvedení názvu aktivity. Vše je zpracováno do tabulky, která obsahuje označení aktivity, její název a zpravodaje, což je instituce zodpovědná za realizaci. Ke každé aktivitě je návrh způsobu financování, který je rozpracovaný do konkrétních operačních programů EU. Pro realizaci chybí zásadní informace o termínech realizace, předběžných nákladech na aktivitu i indikátory pro hodnocení. Monitoring plnění má za úkol Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje formou ročních monitorovacích zpráv. U RIS PAK je implementace provedena naprosto nedostačujícím způsobem a z tohoto důvodu jsou přiděleny pouze dva body.

RIS HKK si stanovuje čtyři priority. Rozpracovává je do specifických cílů a opatření. Opatření plní pomocí konkrétních akcí, které jsou uvedeny vždy ve dvouletých akčních plánech a tvoří samostatný dokument strategie. V nich je ke každému opatření podrobně popsána akce, je stanoven garant a další zapojené subjekty i termín. Možné zdroje financování

jsou popsány velmi obecně. Omezují se například na název operačního programu nebo zdroje z konkrétních projektů ministerstev. Předběžné vyčíslení nákladů akce chybí, není tedy možné stanovit ani rámcovou částku zdrojů. Ukazatel hodnocení nechybí, ale není stanoven jeho cílový stav. HKK obdržel 6 bodů.

RIS VYS ve strategické části určuje tři prioritní oblasti. Ty jsou následně rozpracovány do specifických cílů. Tyto cíle jsou naplněny pomocí rozvojových projektů. Přílohou číslo 1 RIS VYS je jednak seznam těchto rozvojových projektů a jednak projektové listy, které jsou kvalitně zpracovány a obsahují všechny potřebné informace. Kraj Vysočina jako jediný ze sledovaných obdržel za způsob implementace plný počet bodů.

RIS OLK stanovuje tři prioritní oblasti. Ty následně rozpracovává do strategického cíle a dále do opatření. Součástí RIS je i návrh dvouletého akčního plánu, který shrnuje jednotlivá opatření, jejich nositele, výstup není konkretizován, aby ho bylo možné hodnotit jako indikátor. U některých opatření jsou vyčísleny náklady i zdroje (převážně z rozpočtu kraje), jinde tyto údaje chybí. V akčních plánech chybí termín splnění, indikátor a jeho cílová hodnota. Z toho důvodu má Olomoucký kraj 5 bodů.

4.2.3 Indikátor: Shoda priorit/opatření RIS zvolených krajů

K plnění regionálních inovačních strategií kraje volí nejrůznější priority. Ty by se měly týkat budování a posilování všech prvků regionálního inovačního systému v kraji. Z těchto priorit a jejich opatření bylo provedeno shrnutí do několika skupin a v rámci indikátoru bude zjišťováno, zda je dané kraje řeší. K analyzování bude opět použito binární hodnocení, 1 bude vyjadřovat shodnost v prioritách, 0 bude vyjadřovat, že danou prioritu určitý kraj neřeší. Údaje budou uvedeny do Tabulky 10 a bude proveden součet přidělených bodů binárního hodnocení za daný kraj i za danou prioritu. Maximální možný počet pro kraj se rovná počtu skupin priorit a je roven šesti, maximální počet za danou skupinu priorit je roven číslu čtyři, tzn., řeší ji všechny kraje.

Tabulka 10: Indikátor shoda priorit zvolených krajů

Skupina/kraj	PAK	HKK	VYS	OLK	Σ za prioritu
Lidské zdroje	1	1	1	1	4
Podpora inovací	1	1	1	1	4
Transfer VaV	1	1	1	1	4
Infrastruktura	1	1	1	1	4
Finanční zdroje	1	1	1	1	4
Spolupráce	1	1	1	1	4
Σ priorit za kraj	6	6	6	6	24

Zdroj: vlastní zpracování dle krajských dokumentů RIS

Je možné konstatovat, že u všech krajů došlo ke shodě, protože všechny strategie mají mezi opatřeními taková, která je možné přiřadit do konkrétní, zde navržené skupiny priorit.

4.2.4 Indikátor: Klastry

Klastry jako jádro inovačního systému není možné opominout, jako jede z indikátorů. Pro hodnocení regionů bude zjištěn počet opatření nebo aktivit, která se ve strategiích klastrů týkají. Každému kraji pak bude přidělen příslušný počet bodů. Bodové hodnocení bylo stanoveno subjektivně, tedy čím více opatření týkající se klastrů, tím více je přiděleno bodů. Zjištěné údaje jsou součástí Tabulky 11.

<u>Podmínky hodnocení</u>		<u>Bodové ohodnocení</u>
Počet aktivit/opatření	3 a více	2 body
Počet aktivit/opatření	1 až 2	1 bod
Počet aktivit/opatření	žádné	0 bodů

Tabulka 11: Indikátor klastry

Klastry/kraj	PAK	HKK	VYS	OLK
Počet opatření	3	1	1	0
Bodové ohodnocení	2	1	1	0

Zdroj: vlastní zpracování dle krajských dokumentů RIS

RIS PAK v rámci analytické části identifikovala na území kraje následující klastry: klastr Technické plasty, klastr Omnipack, klastr Technické textilie a projevený zájem o klastr v elektrotechnickém průmyslu a klastr zaměřený na polygrafický průmysl. V prioritě II Zvyšování konkurenceschopnosti firem si přímo stanovila jako opatření A1 Rozvoj klastrů a podnikatelských sítí. K němu následují dvě aktivity A1.1 Realizace kampaní a workshopů za účasti firem a A1.2 Finanční, metodická a informační stimulace zakládání rozvoje klastrů v kraji. Tyto aktivity patří do přímé kompetence kraje. Dále si v ostatních podporovaných aktivitách stanovila Vyhledávání nadregionálních klastrů a zapojování firem do těchto klastrů. Rovněž byl zjišťován současný stav vývoje klastrů podle evidence CzechInvestu. V Pardubickém kraji jsou aktivní klastry Omnipack (rok vzniku 2005), Klastr povrchové úpravy a.s. (rok vzniku 2009), Klastr SPIN-ENERGETIKA CZ o. s. (rok vzniku 2008) a ještě klastr Nanomedic a.s. (rok vzniku 2006). Klastr Technické plasty byl dohledán v obchodním rejstříku jako existující, ale podle přiložených účetních výkazů za rok 2014 žádnou činnost nevykonával. Klastr technické textilie, pokud se jedná o ten stejný, je pod názvem Clutex. V Pardubickém kraji rovněž působí ještě klast Nanomedic a od roku 2014 nový klastr ETIK. Z pohledu

regionální inovační strategie předpoklad vytvoření klastru zaměřeného na polygrafický průmysl splněn nebyl a rovněž ani klastr spadající do elektrotechnického průmyslu. V době platnosti RIS vznikl Klastr SPIN-ENERGETIKA CZ o. s., je tedy možné se pouze domnívat, že k jeho vytvoření mohl dát tento dokument impuls. Za tři opatření týkající se podpory klastrů dostává Pardubický kraj 2 body.

RIS HKK v analytické části bylo opět identifikováno několik fungujících klastrů: OMNIPACK, Czech Stone Cluster – kamenický klastr, CLUTEX – klastr technických textilií, HIT klastr – Hradecký IT klastr, Lesnicko - dřevařský klastr. V rámci navržené priority číslo 3 Posilování inovační výkonnosti progresivních odvětví je i opatření na podporu klastrů. K němu byl vytvořen specifický cíl Podpora a spolupráce podnikatelských subjektů v oblasti výzkumu a vývoje a pomocí opatření 3.1.A Vyhledávání, propagování a podpora excelentních oborů v regionu si strategie stanovila aktivitu Rozvoj a spolupráce klastrů (jak uvnitř, tak napříč klastry). V současné době fungují v Královéhradeckém kraji s výjimkou Lesnicko-dřevařského klastru, který je v likvidaci, všechny výše zmíněné. Od roku 2009 existuje ještě v oblasti potravinářství klastr Nutripol. Opět je tedy možné se pouze domnívat, že RIS pozitivně ovlivňuje fungování klastrů na území kraje. V hodnocení aktivit zaměřených na klastry obdržel Královéhradecký kraj 1 bod.

RIS VYS před vznikem strategie byl identifikován na území kraje pouze jeden Klastr přesného strojírenství Vysočina. Pomocí priority A Inovační infrastruktura a transfer technologií si kraj stanovuje specifický cíl A3 Zakládání a rozvoj výzkumných klastrů a v rámci něj následující projekt A3.1 Facilitace založení výzkumných klastrů na území Kraje Vysočina. Za cíl si dala vytvoření dvou klastrů v navrhovaných odvětvích automobilový průmysl, dřevařský a potravinářský, a to v roce 2014. Kraj netrvá na formalizovaném vytvoření klastru s právní subjektivitou, ale spokojil by se s fungující klastrovou iniciativou, fungující sítí podniků, VŠ a výzkumných ústavů v daném odvětví. V současné době podle evidence CzechInvestu působí na území kraje Vysočina čtyři klastry. Výše zmíněný Klastr přesného strojírenství, dále Czech It Cluster, Klastr inovativních technologií o. s., Klastr výrobců potravinářských technologií a ještě byl dohledán Energoklastr Vysočina. Všechny vznikly ještě před schválením RIS VYS. Cíl stanovený ve strategii tedy splněn nebyl. Podle bodového hodnocení byl přidělen 1 bod za jeden projekt týkající se klastrů.

RIS OLK nemá v žádné prioritě tvorbu klastrů. Sice se v prioritě služby a podpora inovací ve firmách snaží o vznik nových inovativních aktivit a firem, ale žádná z těchto aktivit nesměřuje k založení klastru nebo k pokusu o podporu klastrových iniciativ. Na základě

provedené analýzy při tvorbě RIS byly identifikovány firmy, kterým se ekonomicky daří a je u nich patrný spíše individualismus než snahy o spolupráci a zapojení se do podnikových sítí nebo klastrových iniciativ. RIS OLK nemá sice mezi opatřeními podporu klastrů, ale přesto je podle evidence CzechInvestu mezi aktivními klastry na území kraje hned pět klastrů Český nanotechnologický klastr, Klastr průmyslu a výzkumu pro aktivní život, klastr MedChemBio, NO DIG klastr zabývající se bezvýkopovou technologií a Olmoucký klastr inovací. Lze tedy konstatovat, že ačkoliv kraj vytváření klastrů nijak nepodporuje, vznikají pravděpodobně z iniciativy a potřeby podniků samotných. Za nulový počet opatření týkajících se klastrů nebyl kraji přidělen žádný bod.

4.2.5 Indikátor: Hard infrastruktura

Pomocí tohoto indikátoru bude zjištěno, zda se sledované kraje ve svých strategiích zaměřují na tvorbu a podporu hard infrastruktury. Zvoleno bylo bodové hodnocení. Za každý identifikovaný prvek fyzické infrastruktury bude přidělen 1 bod. Výsledek je opět v Tabulce 12.

Tabulka 12: Indikátor hard infrastruktura

Hard infrastruktura/kraj	PAK	HKK	VYS	OLK
Podnikatelský inkubátor	1	0	1	0
Vědecko-technický park	1	1	0	0
Centrum pro transfer technologií	1	1	0	1
Inovační centrum	0	0	0	1
Σ hard infrastruktury za kraj	3	2	1	2

Zdroj: vlastní zpracování dle krajských dokumentů RIS

RIS PAK má v tematické oblasti Infrastruktura pro podnikání, ekonomický potenciál, inovace stanovenou prioritu I3 Rozvoj infrastruktury podporující inovace a v rámci ní opatření A3 Rozvoj fyzické inovační infrastruktury. U aktivit tohoto opatření se zaměřuje spíše na monitoring nabídek prostor a zajištění nových prostor pro MSP, rozšíření infrastruktury pro lokalizaci technologických firem, rozšíření infrastruktury pro začínající inovační projekty a vybudování infrastruktury pro strategické služby. V opatření B3 této priority deklaruje vybudování TechnoParku Pardubice, v rámci nějž by fungoval podnikatelský inkubátor, centrum pro transfer technologií a vědeckotechnický park. Dále počítá s průzkumem možností vzniku dalších inkubačních, technologických a inovačních center a s jejich vznikem. V době schválení strategie stavba TechnoParku již probíhala, v září 2008 byl dán do provozu. Nové moderní haly se ale bohužel nepodařilo naplnit a pro neschopnost splácet dluhy skončila tato společnost v úpadku. V roce 2014 byl TechnoPark bohužel prodán v dražbě a strategie byla

tedy naplněna částečně, a to pouze výstavbou tohoto zařízení. O tom, jak dopadly průzkumy ohledně možnosti vybudování inovačního centra a dalších inkubátorů, se bohužel nepodařilo nic dohledat. Za indikátor hodnotící technickou infrastrukturu, byly dány 3 body, protože TechnoPark měl sloužit jako komplexní centrum pro možnost inkubace, transferu technologií i jako vědeckotechnický park.

RIS HKK v Prioritě 2 Vytváření podmínek pro spolupráci v oblasti inovací si stanovuje specifický cíl 2.1 Infrastruktura pro výzkum, vývoj a inovace. V opatření 2.1.A počítá s rozvojem a podporou fyzické inovační infrastruktury. Konkrétně si klade za cíl výstavbu, rozvoj a podporu vědeckotechnických parků, výstavbu, rozvoj a podporu univerzitních kampusů a rozvoj center pro spolupráci a transfer technologií. V Královéhradeckém kraji existuje Technologické centrum Hradec Králové, které je vědeckotechnickým parkem. Vzniklo ve spolupráci se Statutárním městem Hradec Králové a podílelo se na vytvoření současné RIS HKK. Dále ve Dvoře Králové existuje vědeckotechnický park CTTV – Inotex působící v oblasti textilního průmyslu. Další vědeckotechnický park měl vzniknout přestavbou zchátralé jezuitské koleje v Jičíně, ale nakonec na jeho výstavbu nedošlo, protože zastupitelstvo města Jičín odmítlo poskytnout dotaci na vybudování projektové dokumentace. V rámci hodnocení byly kraji přiděleny dva body, za opatření na vybudování vědeckotechnického parku a centra pro transfer technologií.

RIS VYS v analytické části strategie bylo zjištěno, že před vznikem strategie neexistovala v kraji žádná organizace, která by provozovala podnikatelský inkubátor poskytující prostory, technické a poradenské zázemí pro začínající inovativní firmy. V rámci Prioritní oblasti A – Inovační infrastruktura a transfer technologií si stanovuje specifický cíl A4 – Stimulace zakládání podnikatelských inkubátorů a chce vybudovat podnikatelský inkubátor Kraje Vysočina při Vysoké škole polytechnické Jihlavě. Do roku 2020, kdy má být strategie realizována by chtěl kraj vytvořit dva tyto inkubátory. Lze konstatovat, že kraj Vysočina priority stanové ve strategii plní. V červnu 2014 byl v Jihlavě otevřen Vědeckotechnický park a Centrum transferu technologií Jihlava. Součástí je i podnikatelský inkubátor, který zabírá 5 % plochy společnosti Technologického parku Jihlava. Další vědeckotechnický park existuje ještě i v Havlíčkově Brodě. Kraji byl přidělen jeden bod za výskyt jednoho opatření na podporu zakládání inkubátorů.

RIS OLK V prioritě B. Regionální systém podpory transferu technologií počítá s opatřením B.1.1. Instituce na podporu TT a spolupráce, v rámci kterého chce vytvořit Pracoviště transferu technologií UPOL, Centrum inovací Olomouc a v prioritě C. Služby

a podpora inovací ve firmách si určuje opatření C.2.1. 2. Podnikatelský inkubátor VTP UP. V roce 2007 byl zahájen provoz podnikatelského inkubátoru jako součást Vědeckotechnického parku Univerzity Palackého. Další podnikatelský inkubátor existuje od roku 2014 v Přerově. Rovněž centrum inovací bylo vytvořeno. Je tedy možné se domnívat, že vytvoření strategie mohlo mít pozitivní vliv na budování hard infrastruktury v kraji. Za dvě opatření týkající se tohoto typu infrastruktury obdržel kraj v hodnocení 2 body.

4.2.6 Indikátor: Soft infrastruktura

Výsledkem šetření pomocí tohoto indikátoru by mělo být zjištění, jak je v jednotlivých regionálních inovačních strategiích řešena otázka soft infrastruktury. Využita k tomu budou navržená opatření. Měla by se týkat vzdělávání, poradenství, spolupráce univerzit, výzkumných pracovišť a podnikatelského sektoru. Dá se předpokládat, že opatření na podporu tohoto typu infrastruktury budou ve strategiích převažovat nad opatřeními týkajícími se hard infrastruktury i nad dalšími opatřeními, protože okruh těchto činností je poměrně široký. Pouhé zjištění počtu opatření by mohlo vést ke zkreslení výsledků, proto bude vypočteno, jaký poměr představují opatření soft infrastruktury v jednotlivých strategiích k celkovému počtu opatření. Následně bude nutné přidělit bodové hodnocení. Podmínky hodnocení byly stanoveny subjektivně. Přehled bodů a opatření je uveden v Tabulce 13.

<u>Podmínky hodnocení</u>		<u>Bodové ohodnocení</u>
Soft opatření	60,1 % a více	4 body
Soft opatření	50,1 % až 60 %	3 body
Soft opatření	40,1 % až 50 %	2 body
Soft opatření	30,1 % až 40 %	1 bod

Tabulka 13: Soft infrastruktura

Soft infrastruktura/kraj	PAK	HKK	VYS	OLK
Počet opatření soft infrastruktury	9	9	11	6
Celkový počet opatření	15	15	20	14
% opatření soft infrastruktury	60,00	60,00	55,00	42,86
Bodové hodnocení	3	3	3	2

Zdroj: vlastní zpracování dle krajských dokumentů RIS

RIS PAK v tematické oblasti Lidské zdroje a vzdělanost je možné najít následující opatření podporující soft infrastrukturu. Opatření A1 Celoživotní vzdělávání v souladu s potřebami perspektivních oborů, firem a nových trendů, A2 Propagace technického

vzdělávání a jeho zatraktivnění, A3 Rozvoj spolupráce vzdělávacích institucí a podniků, B3 Přenos know-how mezi SŠ, VOŠ, VŠ a komerční sférou. U tematické oblasti Infrastruktura pro podnikání, ekonomický potenciál, inovace opatření B1 Podpora výzkumu, vývoje a inovací ve firmách, zvláště v MSP, A2 Rozvoj výzkumných a vývojových kapacit v regionu, C3 Rozvoj kvalifikovaného poradenství a služeb v oblasti inovací, A5 Propagace regionu, marketingové aktivity a B5 Propagace výsledků VaVaI z území kraje. Celkem bylo napočítáno 9 opatření z 15. Soft infrastruktura představuje 60% podíl na všech opatřeních.

RIS HKK se na soft infrastrukturu zaměřuje hned v první prioritě 1, kde si stanovuje opatření 1.1.A. Podpora spolupráce středních a vysokých škol, výzkumných organizací a firem v oblasti výzkumu a vývoje a opatření 1.1.B Společná prezentace oborů a možností uplatnění lidských zdrojů vzdělávacích institucí, výzkumných organizací a firem. Dále opatření 1.2.A Podpora technických a přírodovědných oborů, 1.2.B Podpora a rozvoj stávajícího výzkumného a vývojového potenciálu vzdělávacích institucí a výzkumných organizací v perspektivních oborech 1.2.C Podpora talentovaných studentů a jejich získávání pro oblast výzkumu a vývoje. U priority 2 si stanovuje akci 2.1.B Rozvoj a podpora informační inovační infrastruktury. V prioritě 3 je možné do soft infrastruktury zařadit opatření 3.1.B Propojení podnikatelských subjektů a ostatních regionálních aktérů v oblasti výzkumných, vývojových a inovačních aktivit a ještě 3.2.A Zvýšení podílu zaměstnanců ve výzkumu a vývoji v kraji na hodnotu celostátního průměru. K prioritě 4 ještě opatření 4.2.A Podpora realizace výzkumných, vývojových a inovačních aktivit. Celkem bylo napočítáno 15 opatření, z toho 9 se týká soft infrastruktury, což je opět 60 %.

RIS VYS si v rámci Prioritní oblasti A - Inovační infrastruktura a transfer technologií stanovuje specifický cíl A1 projekt A1.1 Kontaktní místa pro privátní sektor pro podporu spolupráce s VŠ. Pro specifický cíl A2 projekt A 2.2 Podpora firem v Kraji Vysočina na vytvoření pracovních míst pro VaVaI. Dále u priority B v rámci specifického cíle B.1. projekt B1.1 Škola inovací, pro specifický cíl B2 projekt B 2.1 Rozvoj pedagogických pracovníků na VŠ, B 2.2 Stipendia bakalářům a B 2.3 Rozvoj měkkých kompetencí (soft skills) pedagogických pracovníků. Dále pro specifický cíl B 3 projekty B 3.1 Technické a přírodní vědy – šance pro mladé a B 3.2 Stáže studentů a pedagogů SŠ ve firmách. Vhodný je rovněž i projekt B4.1 Propagace a medializace RIS a jejích výstupů a u priority C, její specifický cíl C1 projekt C.1.1 Workshopy pro mezinárodní výměnu poznatků ve výzkumu a vývoji a projekt C 1.2 One-stop-shop centrum pro programy podpory mezinárodní spolupráce. Za kraj Vysočina bylo napočítáno celkem 11 projektů podporujících soft infrastrukturu z celkových 20 projektu, to je 55 %.

RIS OLK Má ve strategii tři priority o celkem 14 opatřeních. Opatření týkajících se soft infrastruktury bylo napočítáno 6. U priority A je možné nalézt následující nástroje (aktivity) podporující soft infrastrukturu A.1.2 Získávání vyžadovaných dovedností a znalostí, A.1.3 Setkávání za účelem sdílení informací, koordinace spolupráce a šíření dobré praxe, A.2.1 Asistenční služby pro špičkové manažery a výzkumníky, A.3.1 Rozvoj manažerských a dalších praktických kompetencí pro studenty VŠ, dále u priority C opatření C.1.1 Služby pro firmy a C.2.3 Propagace pozitivních zkušeností. Opatření soft infrastruktury má Olomoucký kraj ve strategii zastoupena 42,86 %.

Následně byl všem krajům na základě podmínky hodnocení přidělen příslušný počet bodů.

4.2.7 Indikátor: Soukromé zdroje financování

Pomocí indikátoru soukromé zdroje financování bude zjišťováno, zda sledované kraje pomocí opatření podporují aktivity soukromého financování inovačního podnikání, zejména podpory typu Business Angels nebo rizikový kapitál, a to formou binárního hodnocení. V případě, že daný kraj tento typ podporuje, bude mu přidělen 1 bod, v opačném případě žádný. Přehled výsledků je shrnut v Tabulce 14.

Tabulka 14: Indikátor soukromé zdroje financování

Soukromé zdroje/kraj	PAK	HKK	VYS	OLK
Opatření na podporu B. angels nebo rizik. kapit.	1	1	0	0
Počet bodů	1	1	0	0

Zdroj: vlastní zpracování dle krajských dokumentů RIS

RIS PAK v tematické oblasti Infrastruktura pro podnikání, ekonomický potenciál, inovace počítá u priority I4 Zajištění finančních zdrojů pro MSP a inovační projekty v rámci ostatních aktivit s poradenstvím a asistencí při přípravě projektů a vyhledávání vhodných zdrojů financování včetně rizikového kapitálu a Business Angels.

RIS HKK u priority 2, specifického cíle 2.2 Finanční prostředky na podporu rozvoje výzkumu, vývoje a inovací a opatření 2.2.A plánuje aktivitu využití a zapojení se do sítě Business Angels.

RIS VYS ani RIS OLK nemají ve svých opatřeních a aktivitách podporu soukromého financování.

Pardubický a Královéhradecký kraj obdržely po jednom bodu, Vysočina a Olomouc žádný bod.

4.3 Vyhodnocení analýzy

Na závěr analýzy bude provedeno shrnutí bodového ohodnocení jednotlivých krajů za všechny zvolené indikátory, to je uvedeno v Tabulce 15. Následně bude každému indikátoru přidělena váha podle významnosti indikátoru. Dosažené ohodnocení jednotlivých krajů bude pomocí těchto vah přepočítáno a bude stanoveno závěrečné pořadí krajů.

Tabulka 15: Bodové ohodnocení krajů podle jednotlivých indikátorů

Indikátor/kraj	PAK	HKK	VYS	OLK
Stáří dokumentu	0	1	2	1
Způsob implementace	2	6	8	5
Shoda priorit	6	6	6	6
Klastry	2	1	1	0
Hard infrastruktura	3	2	1	2
Soft infrastruktura	3	3	3	2
Soukromé zdroje	1	1	0	0
Σ bodů	17	20	21	16

Zdroj: vlastní zpracování

Nyní byla každému indikátoru na základě subjektivního rozhodnutí přidělena váha. Úkolem strategie je podporovat vytváření a fungování regionálního inovačního systému. Důležitou roli hraje právě soft infrastruktura a navržené priority, proto jim v souhrnu bylo přiděleno nejvíce, a to 50 % váhy. Zbýlých 50 % váhy bylo rozděleno mezi zbývajících pět indikátorů.

Tabulka 16: Stanovení vah jednotlivých indikátorů

Indikátor	Váha
Stáří dokumentu	0,05
Způsob implementace	0,10
Shoda priorit	0,20
Klastry	0,15
Hard infrastruktura	0,15
Soft infrastruktura	0,30
Soukromé zdroje	0,05
Σ	1,00

Zdroj: vlastní zpracování

Následně bylo provedeno přepočítání bodové hodnoty krajů podle stanovených vah a opět byl proveden i součet přepočtených bodů za každý kraj. Hodnoty jsou uvedeny v Tabulce 17.

Tabulka 17: Přepočít bodů podle stanovených vah

Indikátor/kraj	PAK	HKK	VYS	OLK
Stáří dokumentu	0,00	0,05	0,10	0,05
Způsob implementace	0,20	0,60	0,80	0,50
Shoda priorit	1,20	1,20	1,20	1,20
Klastry	0,30	0,15	0,15	0,00
Hard infrastruktura	0,45	0,30	0,15	0,30
Soft infrastruktura	0,90	0,90	0,90	0,60
Soukromé zdroje	0,05	0,05	0,00	0,00
Suma	3,10	3,25	3,30	2,65

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě provedené analýzy je možné konstatovat následující pořadí krajů: Kraj Vysočina přepočtené bodové hodnocení 3,30 bodů, Královéhradecký kraj hodnocení 3,25 bodů, Pardubický kraj 3,10 bodů a Olomoucký kraj 2,65 bodů. Stejného pořadí bylo dosaženo i podle bodového ohodnocení bez zohlednění různých vah indikátorů, tedy nejvyšší bodové ohodnocení dosáhl opět Kraj Vysočina 21 bodů, Královéhradecký kraj 20 bodů, Pardubický kraj 17 bodů a Olomoucký kraj 16 bodů. Rozdíl mezi prvním a druhým umístěním je minimální. V případě bodového hodnocení jde o 1 bod, při zohlednění vah o 0,05 bodu. Rovněž rozdíl mezi třetím a čtvrtým umístěním je pouze 1 bod, při zohlednění vah je rozdíl 0,45 bodu.

Bodové hodnocení bylo konstruováno tak, že čím větší počet bodů, tím lepší umístění. Tedy čím vyšší dosažená hodnota tím je možné lépe daný kraj hodnotit v šancích na úspěšné uplatnění regionální inovační strategie a vytvoření fungujícího inovačního systému.

Z analýzy vyšlo nejlépe hodnocení Kraje Vysočina. Jeho RIS je nejaktuálnější, rovněž po implementační stránce je tento dokument z těchto čtyř porovnávaných nejlépe zpracovaný. Po formální stránce mu nelze nic vytknout. V případě klastrů sice stanovené cíle splněny nebyly, ale z hard infrastruktury se podařilo vybudovat zamýšlený Vědeckotechnický park, Centrum transferu technologií Jihlava, podnikatelský inkubátor a Technologický park Jihlava. V tomto směru je kraj úspěšný, protože došlo k vybudování důležité fyzické infrastruktury. Z pohledu funkčnosti a využití je u této infrastruktury zatím na hodnocení brzy, protože je v provozu pouhý jeden rok.

Na druhém místě se umístil Královéhradecký kraj. Jeho RIS by měla být co nejdříve aktualizována, protože byla vypracována pro období 2010-2015. Dokument je po formální stránce rovněž dobře zpracovaný. V implementační rovině sice není tak dokonalý jako

u Kraje Vysočina, chybí například indikátory nebo předběžné náklady na konkrétní akci, ale jinak mu také nelze nic jiného vytknout. Co se týká funkčnosti regionálního inovačního systému, opět se dá velmi obtížně zhodnotit, jaký má na něj strategie vliv. V kraji funguje několik klastrů i prvky hard infrastruktury.

Na předposledním místě v hodnocení krajů je Pardubický kraj. Jeho strategie je v současné době naprosto neaktuální. Dokument je navíc poměrně nepřehledný a málo konkrétní, což se musí negativně projevit i v rámci regionálního inovačního systému. Plánovaná hard infrastruktura v podobě TechnoParku byla sice vybudována, ale nefunguje. O její využívání byl malý zájem, což svědčí o selhání regionální veřejné správy i nedostatečném vybudování soft infrastruktury. RIS PAK by si mezi hodnocenými kraji zasloužila poslední místo. Předposlední skončila proto, že měla dobré hodnocení u indikátorů klastry, hard i soft infrastruktury, které byly posuzovány z pohledu opatření deklarovaných ve strategii, nikoliv z pohledu fakticky dosažených výsledků. Na posledním místě skončila RIS Olomouckého kraje. Strategie je rovněž zpracována spíše obecně, implementační stránka není zpracována do velkých podrobností. Tento kraj se v dokumentu nejméně ze všech krajů věnuje soft infrastruktuře, podporu klastrů opomíjí úplně. V kraji byly vybudovány prvky hard infrastruktury a opět je možné se pouze domnívat, že s přispěním této strategie. V kraji funguje i několik klastrů, ale k jejich vzniku došlo pravděpodobně z iniciativy samotných firem, protože kraj má ve strategii pouze opatření na podporu podniků, ale klastry se vůbec nezabývá.

Na závěr je možné konstatovat, že z výše uvedených důvodů, má určitou šanci na úspěšnou realizaci RIS a tím i na rozvoj regionálního inovačního systému pouze Kraj Vysočina, případně Královéhradecký kraj.

4.4 Návrhy a doporučení vyplývající z analýzy

Z provedené charakteristiky RIS i provedené analýzy vyplývají následující návrhy a doporučení na zlepšení RIS:

1. Větší konkretizace strategií
2. Neřešit všechny problémy najednou
3. Zlepšit způsob řízení strategií zapojením všech článků regionálního inovačního systému
4. Vytvoření jednotného informačního místa v daném regionu

5. Problematičnost existence dvou typů dokumentů v oblasti inovací na regionální úrovni RIS a RIS3

Větší konkretizace strategií

U všech strategií je možné pozorovat jejich velké zobecňování a snahu o univerzálnost. Tím se stávají spíše jakýmsi deklamacemi a způsob jejich hodnocení je poměrně obtížný. Dokumenty je potřeba vypracovat tak, aby byla jasná odpovědnost za plnění daných úkolů, byly stanoveny termíny plnění, způsob financování i indikátory, na základě nichž by bylo možné stanovit splnění úkolu.

Neřešit všechny problémy najednou a reálnost cílů

Regionální inovační systém sice představuje složitý mechanismus, ale snaha o komplexní zpracování a postihnoutí všech oblastí může být překážkou efektivního budování systému. Je potřeba se soustředit na hlavní priority a ty řešit. V některých strategiích bylo nalezeno velké množství aktivit a cílů, u kterých bylo možné pochybovat o reálnosti jejich splnění.

Zlepšit způsob řízení strategií zapojením všech článků regionálního inovačního systému

Pro správné fungování strategie je rovněž zásadní i způsob řízení. Implementaci strategie je potřeba rozpracovat do pracovních skupin složených ze zástupců všech členů regionálního inovačního systému, což napomůže lepšímu šíření informací i efektivnosti plnění strategie i větší efektivnosti regionálního inovačního systému.

Vytvoření jednotného informačního místa

Při posuzování funkčnosti regionálního inovačního systému a vlivu regionálních inovačních strategií na něj, je potřeba disponovat určitými informacemi, ty jsou ale obtížně dostupné. Některé regiony mají vytvořená inovační centra, která mají i informační úlohu v celém systému, ale není tomu tak ve všech krajích. Bylo by proto vhodné mít v každém regionu jednotné informační místo, ve které by se sbíhaly všechny informace o subjektech regionálního inovačního systému, o důležitých dokumentech k této problematice a v tomto místě by docházelo i k jednotnému monitorování a hodnocení plnění jednotlivých úkolů daných strategií. Tyto informace by mohly být soustředěny na konkrétním webu, aby si každý člen regionálního inovačního systému, i kterýkoliv zájemce mohl na jednom místě najít informaci, jaké prvky hard i soft infrastruktury může v daném systému najít, jaké v něm existují klastry, možnosti financování a podobně.

Problematičnost existence dvou typů dokumentů v oblasti inovací na regionální úrovni RIS a RIS3

Od roku 2014 je nutné povinně vypracovávat dokument RIS3. Je sice výhradně zaměřený na inovační projekty, které budou hrazeny ze strukturálních fondů, ale je neefektivní vypracovávat dva podobné dokumenty. Při studiu těchto dokumentů byla navíc zjištěna v rámci daného kraje odlišnost priorit u RIS a RIS3, což může vést k neefektivitě při plnění jedné i druhé strategie.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce byla analýza vývoje regionálních inovačních strategií v České republice, a to nejen z pohledu vývoje v čase, ale i z pohledu kvality. Charakterizováním RIS provedeným ve třetí kapitole i analyzováním vybraných krajských RIS ve čtvrté kapitole byla zjištěna velká různorodost těchto dokumentů po stránce jejich zpracování. Z tohoto důvodu nebylo úplně snadné se v některých dokumentech vyznat. U některých krajů, zejména u Jihomoravského a Moravskoslezského, které mají s vytvářením tohoto dokumentu největší zkušenosti, je při porovnávání jednotlivých verzí dokumentu od nejstarší k nejnovější, patrný rozdíl a neustále vylepšování propracovanosti tohoto dokumentu. Některé kraje mají za sebou již několik aktualizací RIS. Najdou se ale i takové, které zatím žádnou strategii nevytvořily.

RIS musí být v souladu s ostatními dokumenty ve vertikální i horizontální rovině, a to do jisté míry ovlivňuje jednotlivé priority v nich navržené. Všechny dokumenty mají ambici zlepšovat inovační potenciál a tím i konkurenceschopnost regionu. Bohužel řada z nich má spíše deklaratorní charakter, což se potvrdilo i provedením analýzy. Priority a opatření jsou velmi obecné povahy, málo rozpracované, bez určení času, konkrétní odpovědnosti za splnění i finančního zajištění. V této podobě se z těchto dokumentů stává pouhý papír, politická reprezentace daného kraje může konstatovat, že regionální inovační strategii vytvořila, ale již se nikdo příliš nezabývá plněním úkolů daných tímto dokumentem, ani významem regionální inovační strategie jako důležitého nástroje regionální politiky.

Na čtyřech vybraných krajích byla provedena analýza hodnocení těchto dokumentů. Její výsledek přispěl k poznání, že od vytvoření dokumentu ke splnění v něm navržených opatření vede daleká cesta. Strategie se snaží obsáhnout celou šíři regionálního inovačního systému a řada cílů je stanovena velmi obecně. Hodnocení je tak poměrně obtížné. U některých priorit lze i pochybovat, že je v možnostech daného regionu jejich naplnění. Řada strategií si dává za úkol zlepšování úrovně školství, a to i toho terciárního, které má daný region ale velmi malou šanci ovlivnit. Platnost dokumentu často přesahuje jedno volební období, realizace je tak ovlivněna i ochotou nově zvolených politiků se angažovat v něčem, co schválilo předešlé vedení kraje, a to i přesto, že na dlouhodobém rozvoji regionu pomocí inovací by měli mít zájem všichni bez ohledu na volební období.

Výsledek provedené analýzy ovlivňují navržené indikátory a zejména nalezení správného způsobu jejich měření, protože se často jedná o kvalitativní ukazatele a chybným stanovením způsobu jejich měření může dojít ke zkreslení výsledku porovnávaných dokumentů a indikátorů. Kvalitu zpracování analýzy, při které dochází k porovnávání strategických

dokumentů, ovlivňuje i kvalita zpracování samotné strategie nezávisle na tom, zda ve skutečnosti vůbec dosahuje nějakého výsledku. Provedení analýzy ovlivňuje i výběr regionů, protože tak jak má každý kraj odlišné podmínky, odlišují se od sebe v rámci krajů i jejich inovační systémy.

Jako neoptimálnější se proto jeví hodnocení úspěšnosti RIS na základě kontroly plnění jednotlivých aktivit nebo opatření a vyhodnocování jejich konkrétního vlivu na regionální inovační systém nebo jeho subjekty. Postupné plnění všech navržených priorit by se následně mělo pozitivně promítnout do makroekonomických ukazatelů, jako je snížení nezaměstnanosti, zvyšování HDP na zaměstnance kraje, zvyšování podílu HDP kraje na HDP celé republiky a podobně, ale i to představuje poměrně složitý proces.

POUŽITÁ LITERATURA

Knižní zdroje a časopisy

- [1] BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011. 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3.
- [2] BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2009. xvii, 188 s. ISBN 978-80-7400-111-6.
- [3] BUČEK A KOL. *Regionálny rozvoj novšie teoretické koncepcie*. Vyd. 1. Bratislava: Ekonóm, 2008. 270 s ISBN 978-80-225-2542-8
- [4] BUČEK, Milan, Štefan REHÁK a Jozef TVRDOŇ. *Regionálna ekonómia a politika*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, c2010. 269 s. Ekonómia (Iura Edition), 367. ISBN 978-80-8078-362-4.
- [5] DRUCKER, Peter Ferdinand. *To nejdůležitější z Druckera v jednom svazku*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2002. 300 s. Knihovna světového managementu. ISBN 80-7261-066-x.
- [6] DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2008. xx, 343 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.
- [7] FELIXOVÁ, Kateřina. *Podpora podnikání v regionech se soustředěnou podporou státu*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2012. 175 s. ISBN 978-80-7414-528-5.
- [8] HRABALOVÁ, Simona, Viktorie KLÍMOVÁ a Svatava NUNVÁŘOVÁ. *Metody a nástroje řízení ve veřejné správě*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. 130 s. ISBN 80-210-3679-6.
- [9] HUDEC, Oto. *Regionálne inovačné systémy. Strategické plánovanie a prognózovanie*. 1. vyd. Košice: TU v Košiciach, EF, 2007. 198 s. ISBN: 9788080739645
- [10] KAŠPAROVÁ, Ludmila a Milan PŮČEK. *Kohezní politika: osídlení v České republice: partnerství měst a venkova*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2009. 91 s. ISBN 978-80-903928-7-8.

- [11] KUTSCHERAUER, Alois. *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU, 2010. xiv, 250 s. ISBN 978-80-248-2335-5.
- [12] MACHÁČEK, Jaroslav, Petr TOTH a René WOKOUN. *Regionální a municipální ekonomie*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2011. 199 s. ISBN 978-80-245-1836-7.
- [13] MAJEROVÁ, Věra, Tomáš KOSTELECKÝ a Luděk SÝKORA. *Sociální kapitál a rozvoj regionu: příklad Kraje Vysočina*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 221 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-4093-5.
- [14] MAŽÁTKOVÁ, Kateřina a Jan STEJSKAL. *Znaky regionálních inovačních systémů*. Scientific papers of the University of Pardubice. 2011, roč. 22, č. 4. ISSN 1211-555X.
- [15] PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor. Řízení a financování*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 485 s. ISBN 978-80-7357-936-4.
- [16] PTÁČEK, Pavel. *Inovační politika České republiky*. In *Sborník IX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Lednice. 21. -23. 6. 2013. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 267 s. ISBN 80-2104-155-2.
- [17] SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Vyd. 1. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.
- [18] STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [19] STEJSKAL, Jan. *Průmyslové klastry a jejich vznik v regionech*. Praha: Linde, 2011. 247 s. ISBN 978-80-7201-840-6.
- [20] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4.
- [21] VANHOVE, Norbert. *Regional policy: a European approach*. 3rd ed. Aldershot: Ashgate, 1999. xx, 639 s. ISBN 1-84014-994-9.
- [22] VITURKA, Milan. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 227 s. ISBN 978-80-247-3638-9.
- [23] WOKOUN, René. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2003. 326 s. ISBN 80-245-0517-7.

- [24] WOKOUN, René. *Konkurenceschopnost regionů Evropské unie a České republiky*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2012. 123 s. ISBN 978-80-7414-534-6.

Internetové zdroje

- [25] ADÁMEK, Petr, Pavel CSANK a Pavla ŽÍŽALOVÁ. *Regionální inovační systémy a jejich veřejná podpora*. [online]. 2014 [cit. 2015-06-03]. Working Paper CES VŠEM. 2007, č. 7. ISSN 1801-2728. Dostupné z: http://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/working-paper/gf_WPNo707.pdf
- [26] CzechInno. *Unie inovací*. [online]. 2014 [cit. 2015-01-03]. Dostupný z <http://www.czechinno.cz/inovace/unie-inovaci/unie-inovaci.aspx>
- [27] EVROPSKÁ KOMISE. *Politiky Evropské unie: Evropa 2020 - Evropská strategie růstu* [online]. 2015. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2015 [cit. 2015-05-31]. ISBN 978-92-79-41434-3. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/cs/europe-2020-pbNA0414862/?CatalogCategoryID=sciep2OwkgkAAAE.xjhtLxJz>
- [28] EVROPSKÁ KOMISE. *Politiky Evropské unie: Regionální politika* [online]. 2014. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014 [cit. 2015-05-31]. ISBN 978-92-79-41284-4. Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/regional_policy_cs.pdf
- [29] EVROPSKÁ KOMISE. *Politiky Evropské unie: Výzkum a inovace* [online]. 2014. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014 [cit. 2015-05-31]. ISBN 978-92-79-42380-2. Dostupné z: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/cs/research_cs.pdf
- [30] European Commission. *Innovation Union 2020. A Pocket guide on a Europe initiative*. [online]. 2014. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [cit. 2015-05-31]. ISBN 978-92-79-28654-4. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/en/innovation-union-pbKI3213062/>
- [31] KOPFOVÁ, Alena. *Strategie a její implementace v organizacích veřejné správy* [online]. Trnava: Fakulta sociálních věd, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnavě, 2012 [cit. 2015-06-15]. ISSN 1338-6530. Dostupné z: <http://serp.fsv.ucm.sk/archive/2012/03/SOCIETAS-ET-RES-PUBLICA-2012-03.pdf#page=88>
- [32] DATABÁZE STRATEGIÍ. *Strategické dokumenty* [online]. 2015 [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: <http://databaze-strategie.cz/cz/cr/strategie>

- [33] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014 - 2020* [online]. 2015 [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionálního-rozvoje-CR-2014-2020>
- [34] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Národní inovační strategie* [online]. 2015 [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument91200.html>
- [35] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *RIS3* [online]. 2015 [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/ris3-strategie-cr>
- [36] SKOKAN, Karel. *Inovační paradox a regionální inovační strategie*. [online]. [cit. 2015-06-17]. Journal of Competitiveness. 2010, č. 2. Dostupné z: <http://www.cjournal.cz/files/32.pdf>
- [37] SKOKAN, Karel. *Systémy inovací v regionálním rozvoji. Ekonomické revue*. [online]. [cit. 2015-06-17]. 2005, VIII, č. 4. ISSN 1212-3951. Dostupné z: http://mpr.ub.uni-muenchen.de/12374/1/2005_Skokan_RIS_in_RegDev_cz.pdf
- [38] ŠVEJDA P. a kol. *Inovace a technologie v rozvoji regionů* [online]. 2010 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://www.aipcr.cz/pdf/inovace_technologie.pdf
- [39] TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR. *Regionální inovační strategie Středočeského kraje*. [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <https://www.tc.cz/cs/projekty/archiv/regionalni-inovacni-strategie-stredoceskeho-kraje>
- [40] TVRDOŇ, Jozef. *Regionálna politika v ekonomike založenej na znalostiach. Ekonomická univerzita v Bratislave: Národohospodárska fakulta* [online]. 2009. [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://nhf-new.euba.sk/rsa/images/stories/doc/0109tvrdon.pdf>
- [41] VANŽURA J. *Inovační politika na regionální úrovni* [online]. 2011 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.tc.cz/cs/storage/94dc1e08207978a28d2d0ec325a3a965d203c319?uid=94dc1e08207978a28d2d0ec325a3a965d203c319>
- [42] WOKOUN, René, Martin PĚLUCHA a Jana KOUŘILOVÁ. *Obecná regionální politika* [online]. 2011 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://kreg.vse.cz/wp-content/uploads/2011/04/RP_regpol-obecna-ucebnice.pdf

Regionální inovační strategie krajů

- [43] HLAVNÍ MĚSTO PRAHA. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)*. [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/ris/RIS3.pdf>
- [44] JIHOČESKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://www.risjk.cz/files/risjk/uploads/files/Regionální%20inovační%20strategie_Jihočeského%20kraje.pdf
- [45] JIHOČESKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2007 - 2015* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://www.jaip.cz/media/editor/files/ris_jk.pdf
- [46] JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2005 - 2008* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <https://www.google.cz/#q=region%C3%A1ln%C3%AD+inova%C4%8Dn%C3%AD+strategie+jihomoravsk%C3%A9ho+kraje+2005-2008>
- [47] JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2009 - 2013* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=123753&TypeID=7>
- [48] JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2014 - 2020* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.risjmk.cz/userfiles/file/Region%C3%A1ln%C3%AD%20inova%C4%8Dn%C3%AD%20strategie%20Jihomoravsk%C3%A9ho%20kraje%202014-2020.pdf>
- [49] KARLOVARSKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.karpkv.cz/cz/Stranky/RIS3.aspx>
- [50] KARLOVARSKÝ KRAJ. *Strategie regionální konkurenceschopnosti 2008 – 2015* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/karlovarsky.pdf
- [51] KARLOVARSKÝ KRAJ. *Strategie regionální konkurenceschopnosti 2013 – 2020* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/region/Documents/P3_SRKKK_aktualizace2012final07_2012_final_v3.pdf

- [52] KRAJ VYSOČINA. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4060006
- [53] KRAJ VYSOČINA. *Regionální inovační strategie 2013 - 2020* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/regionalni-inovacni-strategie-kraje-vysocina/d-4053782/p1=61524>
- [54] KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/regionalni-inovacni-strategie-16521/>
- [55] KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2010 - 2015* [online]. [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/regionalni-inovacni-strategie-16521/>
- [56] LIBERECKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1874/rozvojove-dokumenty-strategie-rozvoje-lk-a-program-rozvoje-lk/strategie-inteligentni-specializace-ris3/obsah-ris3>
- [57] LIBERECKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2009+* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/034_p01_ris_lk_67f284b443.pdf
- [58] MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.rismsk.cz/cz/ke-stazeni/21-inovacni-strategie/>
- [59] MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2003 - 2010* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/zip/rr_ristra.pdf
- [60] MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2010 - 2020* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.rismsk.cz/cz/ke-stazeni/21-inovacni-strategie/>
- [61] OLOMOUCKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/ris-3-vyzkumna-a-inovacni-strategie-pro-inteligentni-specializaci-2014-az-2020-cl-1489.html>

- [62] OLOMOUCKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2011+* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/regionalni-inovacni-strategie-a-inovacni-potencial-olomouckeho-kraje-cl-542.html>
- [63] PARDUBICKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/krajska-priloha-strategie-inteligentni-specializace/55061/regionalni-inovacni-strategie-pardubickeho-kraje>
- [64] PLZEŇSKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)*. [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/krajska-priloha-k-ris3-strategii-cr-plzensky-kraj>
- [65] STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)*. [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <https://www.kr-stredocesky.cz/web/regionalni-rozvoj/zakladni-informace>
- [66] ÚSTECKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)*. [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1683908
- [67] ÚSTECKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie*. [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1645693
- [68] ZLÍNSKÝ KRAJ. *Krajská příloha národní inovační strategie pro inteligentní specializaci (RIS3)*. [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.inovacnipodnikani.cz/ris3/>
- [69] ZLÍNSKÝ KRAJ. *Regionální inovační strategie 2008 - 2020* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/regionalni-inovacni-strategie-zlinskeho-kraje-a-strategie-inteligentni-specializace-s3--cl-1957.html>

Zákony

- [70] Zákon č. 248/2000 Sb. ze dne 9. srpna 2000, o podpoře regionálního rozvoje. In Sbíрка zákonů České republiky. 2000, částka 73, s. 3549-3554.

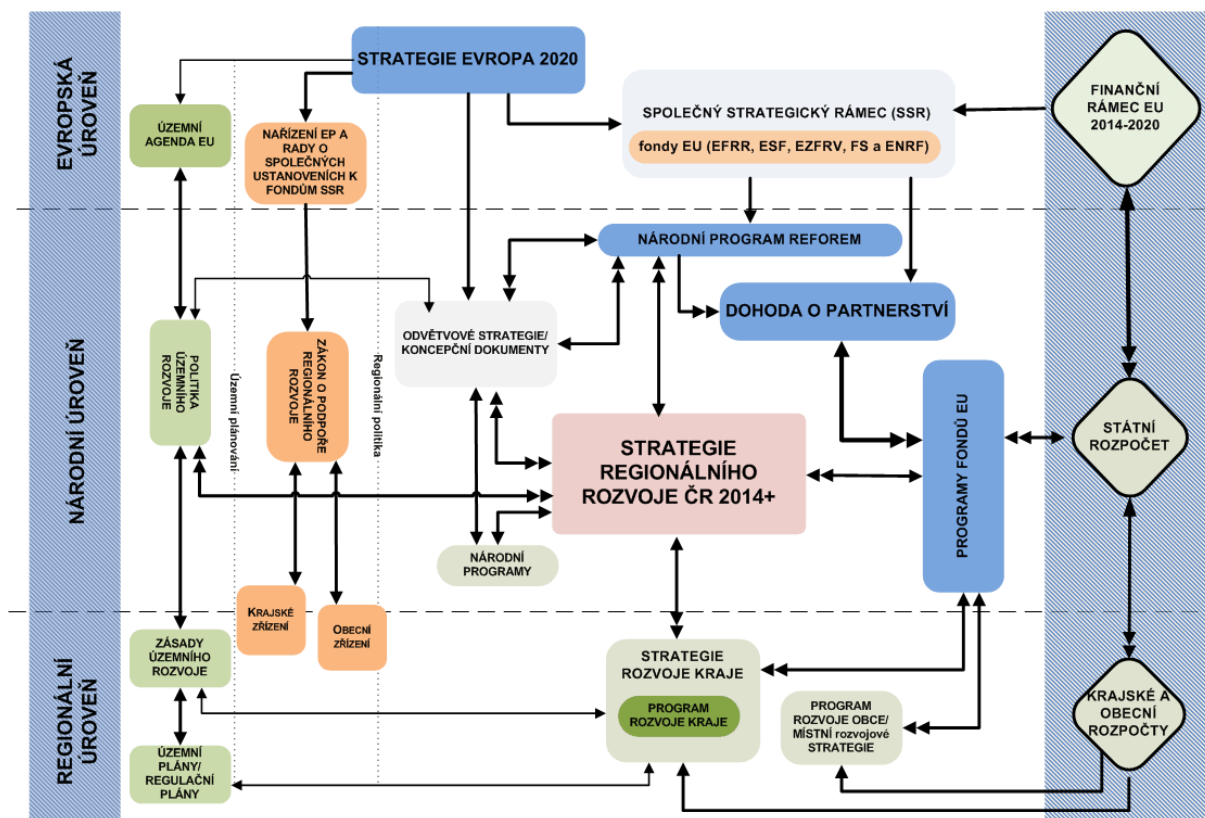
SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Schéma vazeb mezi plánovacími dokumenty v ČR

Příloha B Rešerše regionálních inovačních strategií jednotlivých krajů

Příloha A

Schéma vazeb mezi plánovacími dokumenty v ČR

Zdroj: MMR, Strategie regionálního rozvoje 2014-2020, s. 130

Příloha B

Rešerše regionálních inovačních strategií (RIS) jednotlivých krajů

RIS Kraje hlavní město Praha

Hlavní město Praha se v roce 2004 účastnilo evropského projektu Bohemian Regional Innovation Strategy, jehož výsledkem byla RIS pro Prahu. Obsahovala opatření, cíle a 14 pilotních projektů, které měly vést ke zlepšení inovačního prostředí nejen hlavního města, ale i dalších aktérů inovačního systému. Strategie bohužel nebyla schválena zastupitelstvem a zůstala tak bez politických záruk a zdrojů na její realizaci. Přesto se s výjimkou systémových projektů, podařilo realizovat 8 ze 14 navržených projektů. V květnu 2010 byla založena příspěvková organizace Regionální rozvojová agentura hlavního města Prahy, která měla začít pracovat na nové RIS (Švejda a kol., 2010, s. 22). Činnost této agentury byla však k 31. lednu 2012 ukončena. Další pokusy byly učiněny s přípravami Prahy na politiku soudržnosti v období 2014-2020, jejichž výsledkem je RIS3, kterou je možné dohledat na webu www.rishmp.cz. Zde je možné se aktivně zapojit do projektů, které mají vést k naplnění této strategie. Tuto inovační strategii zpracoval Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, který je příspěvkovou organizací Prahy zřízenou za účelem územního plánování a vpracovávání rozvojových strategií. Mezi jeho činnosti spadá i oblast vědy, výzkumu a inovací (RIS3 Hl. m. Prahy). Praha je pro oblast podnikání, a tedy i inovací velmi atraktivní lokalitou. Nachází se zde velké množství firem, vysokých škol, špičkových výzkumných institucí, kvalifikovaných zaměstnanců, odborníků ve svých oborech a dá se předpokládat, že je zde i dostatek zdrojů. Proto je možné se podívat nad tím, že politická reprezentace tohoto kraje nebyla ochotna se již mnohem dříve daleko více angažovat ve využití potenciálu této lokality implementací inovační strategie, která je důležitou součástí rozvoje.

RIS Středočeského kraje

Obdobně jako Praha i Středočeský kraj dosud bohužel, s výjimkou krajské přílohy RIS3, žádný další strategický dokument zaměřený na inovace nemá. V průběhu minulých lety bylo sice učiněno několik pokusů, ale zatím bez výsledku. Zastupitelstvo kraje sice schválilo zpracování žádosti o dotaci z 6. Rámcového programu EU na vytvoření RIS Středočeského kraje, ale dokončena nakonec nebyla. Jejím přínosy mělo být posílení spolupráce vědeckých a výzkumných institucí s podnikateli a posílení rozvoje malých a středních firem v oblasti inovací a získání konkrétních zkušeností s politikou inovací v daném regionu. RIS měla být hotova do konce roku 2007, což se nepodařilo. O její dokončení usilovalo v dalších letech

ještě několik subjektů, včetně TIC/ČVUT v projektu TRIPOD v rámci Jednotného programového dokumentu pro cíl 3, financovaný z Evropského sociálního fondu, ale rovněž bez výsledku (Švejda a kol. 2010, s. 25). V současné době je možné doufat, že bude RIS konečně vytvořena, protože Středočeský kraj zadal Technologickému centru AV ČR v lednu 2015 veřejnou zakázku na zhotovení RIS. Hotova má být nejpozději v lednu 2016 (Technologické centrum AVČR, 2015). V případě, že by se tato snaha zdařila, existence RIS by zcela jistě napomohla dalšímu rozvoji Středočeského kraje, protože i zde, vzhledem k blízkosti hlavního města a existenci velkých firem se nabízí velký inovační potenciál.

RIS Pardubického kraje

Zastupitelstvo Pardubického kraje schválilo RIS 18. 10. 2006. Bohužel je možné se o tomto dokumentu zmiňovat pouze v minulém čase. Ještě do roku 2014 ho bylo možné dohledat na webu kraje mezi dokumenty realizovanými odborem Regionálního rozvoje Pardubického kraje, nyní je plně nahrazen krajskou přílohou RIS3.

RIS ve spolupráci s dalšími institucemi vypracovala Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje, která je nezávislým zájmovým sdružením právnických osob. RIS se skládala ze dvou částí – analytické a návrhové, které představovaly střednědobý plán s platností do roku 2013. Zaměřovaly se na dvě klíčové oblasti – lidské zdroje a oblasti infrastruktury pro podnikání, ekonomický potenciál a inovace. Každou z těchto oblastí strategie rozpracovávala ještě do sedmi priorit. Jako základní cíl si stanovila vytváření a rozvíjení podmínek podporujících inovační proces v kraji, systémové rozvíjení inovační infrastruktury a podporu malých a středních podniků, vytvoření a zlepšování podmínek pro rozvoj informačních sítí a také rozvíjení vzdělávání a celoživotní vzdělávání v souladu s požadavky trhu práce. Obě části byly velmi pečlivě zpracovány. S finančními zdroji na implementaci RIS počítala převážně z Evropské unie, případně s národními zdroji programů Ministerstva průmyslu a obchodu nebo Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dokument rovněž sliboval pravidelné vyhodnocování plnění strategie a též aktualizace RIS, ke kterým mělo v případě potřeby docházet každé dva roky, avšak žádná aktualizace zpracována nebyla. Tuto inovační strategii hodnotí současný dokument RIS3 (RIS3 PAK, 2014) jako málo využívanou a vytýká jí poměrně značnou obecnost bez konkrétních vazeb na aktivity, úkoly, finanční zdroje a časový rámec. Neobsahuje jasně vyjádřenou zodpovědnost a monitorovací indikátory, její implementace nebyla podpořena odpovídající institucionální strukturou. Monitorovací zprávy byly provedeny pouze za roky 2008-2010 není proto možné jednoznačně určit přínos této strategie. Pro rok 2014 bylo počítáno s její aktualizací, zatím ale

nejsou k dispozici informace, zda se tak děje, a to ani na webu kraje, ani na webu původního zhotovitele.

Údaje o RIS byly zpracovány na základě vlastních poznatků získaných při seznamování se s problematikou inovačních strategií v roce 2014, kdy byl tento dokument Pardubického kraje, ještě k dispozici.

RIS Plzeňského kraje

Plzeňský kraj patřil mezi jedny z prvních krajů, které se pokusily o vytvoření RIS, a to na základě výše popisovaného projektu BRIS. Jejím výsledkem v roce 2004 skutečně byla RIS Plzeňského kraje (Švejda a kol., 2010, s. 30). Cílem tohoto dokumentu bylo analyzovat stav výzkumu, vývoje a inovací v Plzeňském kraji a vytvořit platformu pro rozvoj inovací. Dále provedla průzkum potřeb malých a středních podniků a SWOT analýzu Plzeňského kraje. Její realizace se soustředila pouze na budování technické infrastruktury pro inovace, protože v době vzniku RIS nebylo možné přímo alokovat nebo nárokovat regionální zdroje. Výsledkem RIS je vybudování Vědecko-technologického parku Plzeň, jehož první část byla zpřístupněna v roce 2008, nyní probíhá 3. etapa. Rovněž byly realizovány další převážně neinvestiční a finančně méně náročné projekty v oblasti celoživotního vzdělávání, snahami o propojování subjektů s inovačním potenciálem a prezentace kraje jako technologicky vyspělého regionu (Švejda a kol., 2010, s. 30). Bohužel více informací o tomto dokumentu se nepodařilo dohledat. Na webu kraje je pod RIS opět uvedena pouze krajská RIS3. Ta je rozdělena do čtyř částí – analytické, strategické, návrhu spolupráce regionů a části, která se zaměřuje na marketing a propagaci. Objevují se úvahy o rozšíření RIS3 do podoby RIS (RIS3 PLK, 2014).

RIS Ústeckého kraje

V roce 2005 byla s podporou 5. rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj EU pod označením RITTS⁶ INBO⁷ zpracována RIS Ústeckého kraje. Na vytvoření tohoto dokumentu se podíleli rovněž zahraniční partneři z partnerských regionů Saka a Toskánska (RIS ULK, 2005). Jednalo se o střednědobý dokument na období let 2005 až 2010. S příchodem 7. Rámcového programu byl v roce 2007 k RIS zpracován akční plán iniciovaný Radou pro vědu, výzkum, vývoj a inovace Ústeckého kraje. V roce 2010 bylo počítáno

⁶ RITTS (Regional Innovation and Technology Transfer Strategy) znamená regionální strategii inovace a transferu

⁷ INBO (Innovation for Northwest Bohemia and Opole), což znamená Inovace pro severozápadní Čechy a Opolské vojvodství/PL.

s aktualizací dokumentu. K té však již nedošlo a v současné době využívá Ústecký kraj místo RIS strategii RIS3 (RIS3 ULK, 2014).

RIS Karlovarského kraje

Karlovarský kraj svoji RIS zahrnul do dokumentu pod názvem Strategie rozvoje konkurenceschopnosti Karlovarského kraje. V současné době je platná již druhá verze tohoto dokumentu. První vypracoval během roku 2007 a platila pro roky 2008 až 2013 (SRKKK, 2007). Impulsem pro vytvoření tohoto dokumentu byla prohlubující se zaostalost tohoto regionu v rámci celé ČR. Strategie se orientuje na podporu podnikatelů, kteří mají potenciál vytvářet nová konkurenceschopná pracovní místa a pomocí inovací a investic zvyšovat produktivitu, přidanou hodnotu a tím i růst HDP celého kraje. Rovněž se zabývá nutností vytvoření instituce, která by celou strategii realizovala a řídila. Důležitým momentem by tedy mělo být zřízení Karlovarské agentury rozvoje podnikání. Na její financování kraj počítal s částkou 100 mil. Kč za období 10 let. Agentura by měla vypracovat podrobný podnikatelský plán a každoročně předkládat výroční zprávu. Hodnocena měla být podle přímých výstupů a přímých příspěvků. Agentura, která by byla příspěvkovou organizací kraje měla být rozdělena do tří sekcí – Podnikatelské a inovační centrum, Centrum rozvoje lidských zdrojů a investorské centrum. Každé sekci byly přiděleny opatření strategie a sekce je připravují, předkládají ke schválení, realizují a podávají zprávy o jejich plnění a dosažených výsledcích. Strategie byla rozdělena do několika částí – globální úroveň obsahovala poslání strategie, strategické vize a globální cíl, strategická úroveň dekomponovala úkoly obsažené v globální části. Stanovuje tři základní pilíře strategie. Ve specifické úrovni dokumentu byla vymezena sada oblastí intervence, dále specifické cíle pro jednotlivé oblasti intervence a návrh nástrojů k jejich dosažení. Operační a implementační úroveň dokumentu nebyla součástí strategie. Za tím účelem měly být podle jednotlivých pilířů vytvářeny implementační plány, které měly obsahovat naprogramované aktivity, jejich vstupy a výstupy, očekávané dopady, finanční zdroje i institucionální zajištění. Z dokumentu není poznat, kdo jej vypracoval. Na tuto strategii navázala v roce 2012 aktualizace. Aktualizace vychází z poznatků získaných vyhodnocením aktivit uskutečněných podle předchozí strategie a dále na základě analýz a průzkumů podnikatelského prostředí, a také na základě práce pracovní skupiny pro konkurenceschopnost Programu rozvoje Karlovarského kraje. Strategie se zároveň stává prioritní oblastí 1 Programu rozvoje kraje pod názvem Konkurenceschopnost. Nová strategie rovněž konstatuje pomalejší průběh realizace cílů předchozí strategie a to hlavně z důvodu výrazně nižší podpory vedení kraje než bylo ve strategii zamýšleno. Důraz v nové strategii je kladen na rychlejší realizaci a zvýšení podpory Karlovarské agentury rozvoje podnikání ze

strany kraje jako zřizovatele i dostatečné zajištění dlouhodobých finančních zdrojů na její činnost. I přes tyto nedostatky se agentuře podařilo s omezenými zdroji i omezenou podporou realizovat řadu dílčích projektů, které přinášejí dobré výsledky. Globální cíl stanovuje zajištění trvalého růstu produktivity regionální ekonomiky založený na zvyšujícím se počtu a významu inovujících firem, které se budou prosazovat na rostoucích a náročných globálních trzích a budou vykazovat rostoucí přidanou hodnotu, rostoucí investice do inovací a VaV a tvořit nová kvalitní pracovní místa pro obyvatele kraje.

Dokument navrhuje tři pilíře – Regionální inovační systém, Lidské zdroje a vzdělávání pro konkurenceschopnost, Podnikatelské prostředí. Tyto pilíře jsou shodné s předchozí strategií. K nim opět stanovuje jednotlivé strategické a specifické cíle a indikátory pro hodnocení. Ke každému pilíři rovněž uvádí, kdo ho organizačně zajistí, v jakých termínech a z jakých zdrojů. Obdobně tomu bylo již v předchozí strategii. Rozsah obou verzí dokumentů čítá přibližně 25 stran. Implementační část není součástí strategie a je formou implementačních plánů.

Aktualizovaný dokument byl vytvořen pro období 2013–2020, jeho zpracovatelem je společnost Berman Group - služby ekonomického rozvoje, s. r. o. Struktura i rozsah dokumentu je shodný s první verzí a i zde není implementační část, která je rozpracována do implementačních plánů jako v předchozím případě. Na strategii, obdobně jako u prvního dokumentu, ještě navazují přílohy – strom problémů, který analyzuje problémové oblasti, analýzu největších firem v kraji, klíčová odvětví kraje a typologii firem a příloha průzkum prostředí pro podnikání a inovace v podnicích Karlovarského kraje (SRKKK, 2012).

Jedná se o dobře propracované dokumenty. Aktualizovaná verze navazuje na předchozí a rovněž je provázaná s Programem rozvoje Karlovarského kraje. Obsahuje organizační zajištění, potřebné zdroje na realizaci i časový rámec. Aktivity, které probíhají ke zvyšování konkurenceschopnosti Karlovarského kraje i v oblasti podpory inovací je možné najít na přehledně zpracovaném webu Karlovarské agentury pro rozvoj podnikání.

RIS Libereckého kraje

Liberecký kraj vytvořil svoji první inovační strategii v roce 2009. Ve spolupráci s dalšími aktéry na objednání Odborem regionálního rozvoje a evropských projektů Libereckého kraje ji vypracovala Agentura regionálního rozvoje spol. s r. o. Zpracování strategie bylo spolufinancováno z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj přes Regionální operační program NUTS2 Severovýchod. Impulsem pro zhotovení tohoto dokumentu byla konference Nisa Invest konaná v roce 2006 na téma Inovace a Design. Následně byl vytvořen

projektový tým, jehož úkolem bylo vypracování RIS a Rada kraje tento záměr v roce 2007 schválila. Při přípravě byly využity i zkušenosti krajů, které tento dokument zpracovaly již v dřívějších letech. Metodika zpracování RIS LBK vychází z doporučené metodiky IRE (Innovating Regions in Europe), komunitního plánování a principů partnerství. Záměr vytvoření RIS vychází i ze Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 a rovněž z Programu rozvoje Libereckého kraje. Na národní úrovni koncepčně navazuje na Národní politiku výzkumu a vývoje České republiky na léta 2004-2008, Národní inovační politiku České republiky na léta 2005-2010, Národní lisabonský program 2005-2008, Národní program reforem České republiky 2008-2010, Strategie hospodářského růstu České republiky nebo Národní strategický referenční rámec 2007-2013. Dokument se skládá ze čtyř částí, analytické, návrhové, implementační a monitorovací.

V analytické části strategie hodnotí postavení Libereckého kraje, podnikatelské prostředí, vzdělávací instituce aj. Obsahuje SWOT analýzu a problémovou analýzu. V návrhové části je možné se seznámit s vizemi a strategickými cíli a prioritními oblastmi. Stanovuje 4 základní cíle 1. Vytváření příznivého prostředí pro inovace vč. finančních zdrojů, 2. Zajištění kvalitních lidských zdrojů, 3. Podpora komunikace mezi sférou výzkumu a vývoje a podnikovou sférou (zejména malých a středních podniků) a 4. Mezuregionální a mezinárodní spolupráce na poli inovací. A dále stanovuje šest prioritních oblastí: Rozvoj konkurenceschopnosti prostřednictvím vytváření příznivého prostředí pro inovační podnikání, zejména malých a středních firem, Podpora rozvoje lidských zdrojů pro inovační proces, Podpora a zapojení výzkumné a vývojové základny do rozvoje podnikatelského prostředí a znalostní ekonomiky, Podnikové inovace, Finanční zdroje pro zajištění inovačních aktivit, Mezuregionální a mezinárodní spolupráce. Ke každé prioritě následně zpracovává opatření, cíle, aktivity, institucionální zajištění i způsob financování. V implementační části strategie již ke každému opatření a jeho aktivitě konkrétně stanovuje nositele (garant realizace aktivity) a partnery projektu, vyčísluje potřebné zdroje i to, kde je získat. Aktivity jsou rozplánovány do projektových listů a u některých je uvedeno již i časové hledisko. Poslední část se zabývá monitoringem realizace RIS. Navrhuje vytvoření Koordinačního centra podpory inovací - příspěvkové organizace kraje nebo jiné instituci zodpovědné za monitorování naplnění celé strategie. Bude zajišťovat aktivní provoz informačního portálu, prezentovat informace, zprostředkovávat kontakty zájemcům o inovační aktivity, připravovat projektové záměry na poli inovací.

Strategie také stanovuje finanční garanty, kterými jsou jednotliví aktéři aktivit. Zároveň tedy zodpovídají za zajištění odpovídajících zdrojů. Během monitoringu by měl být sledován

soulad postupu s navrženým plánem, plnění stanovených úkolů garanty a partnery projektů, dosažené cíle realizace každého projektu v porovnání s cíli stanovenými ve strategické části pro dané aktivity a opatření, efektivní vynakládání prostředků na realizaci a jejich porovnávání s plánovaným objemem a rovněž porovnávání spotřebovaného času na realizaci s plánovaným časovým rámcem realizace. Každoročně by měla být vyhotovována monitorovací zpráva a měla by být předložena Radě Liberecké kraje pro inovace, případně dalším orgánů. Pokud z monitorovací zprávy vyplyne, že realizace projektů probíhá jinak, než bylo stanoveno v akčním plánu, učiní příslušný orgán (Rada LK pro inovace, Rada kraje či Zastupitelstvo kraje) takové úkony směrem ke garantovi realizace, aby realizace výstupů RIS LK probíhala dle schváleného plánu. Strategie rovněž počítá s pravidelnou aktualizací krátkodobých a střednědobých aktivit – ročně případně ve dvouletých intervalech. S aktualizací RIS jako takové se počítá v intervalu přibližně jednou za čtyři roky ve shodě s volebním obdobím. Důležitým krokem bylo i ustavení Rady Libereckého kraje pro inovace, která by měla plnit roli poradního orgánu zastupitelstva kraje pro oblast inovací, vědy a výzkumu a konkurenceschopnosti. Od roku 2009 funguje i Informační portál pro inovace, kde je možné najít přehledné informace, které se týkají inovací (RIS LBK, 2009).

RIS Libereckého kraje je možné považovat za koncepčně ucelený dokument.

RIS Jihočeského kraje

Zpracovatelem projektu vytvoření RIS Jihočeského kraje se ve spolupráci Regionální rozvojovou agenturou jižních Čech a.s. stala Jihočeská agentura pro podporu inovačního podnikání, o.p.s. Dokument byl vypracován v roce 2007 na období do roku 2015. Na základě připomínek došlo v roce 2010 k jeho revizi. RIS navazuje na Rámec Regionální inovační strategie Jihočeského kraje vypracovaný v roce 2004 Jihočeskou hospodářskou komorou.

RIS se zaměřujeme na přímé faktory inovačního procesu a na příčiny schopnosti/neschopnosti inovovat. Neklade si za úkol podporu dílčích inovačních projektů inovačního charakteru, ale chce přispět k odstranění překážek hospodářského růstu a rozvoje regionu a vytvořit regionální inovační systém, jehož součástí bude podnikatelské prostředí orientované na podporu výzkumu a vývoje.

Garantuje slučitelnost s regionálními rozvojovými dokumenty a dále rozpracovává určitá témata v oblasti VaVaI do bližšího detailu – jedná se především o Program rozvoje Jihočeského kraje, případně Strategický plán rozvoje města České Budějovice. Dokument definuje výchozí situaci kraje, oborové zaměření produkční sféry a stav vzdělávacího systému a veřejného výzkumu a vývoje. Poznatky jsou zapracovány do SWOT analýzy. Dále

následuje stanovení cílového stavu, který definuje jako vytvoření udržitelného regionálního systému, který bude napojený na národní a mezinárodní úroveň. Jako zdroje jeho vytvoření budou využity dotační nástroje a následně se předpokládá jeho ekonomická soběstačnost. Zaměřený bude na vytvoření a stabilizaci předpokladů a podmínek terciárního vzdělávání a bude mít vazby na vědecko-výzkumné aktivity realizované spoluprací s komerční sférou. Rovněž jsou stanoveny čtyři prioritní osy: PO 1 – Restrukturalizace a rozvoj institucí třetího stupně vzdělání a VaV institucí, PO 2 - Rozvoj infrastrukturních, technických a servisních předpokladů pro spolupráci a technologický transfer, PO 3 - Informační podpora a cílené služby a PO 4 - Regionální inovační politika a její provádění. Ty jsou následně rozpadány do opatření, která určují aktivity, realizátory, indikátory pro měření i způsob financování. Pro implementaci RIS není vymezen samostatně rozpočet žádného z regionálních aktérů. Předpokládá zapojení rozpočtů jednotlivých aktérů vždy dle kompetenčního vztahu k činnostem v rámci daného opatření. Dále počítá s prostředky mimo region, a to ze zdrojů EU i národní úrovně.

Strategii lze považovat za pěkně zpracovanou, nicméně její řízení i financování je řešeno pouze velmi obecně. Časový rámec jednotlivých aktivit chybí úplně. Rovněž není stanovena konkrétní organizace, která by strategii globálně řídila, koordinovala, dále není stanoven způsob vyhodnocování (RIS JHC, 2010).

RIS Kraje Vysočina

Zastupitelstvo kraje Vysočina schválilo svoji první RIS na zasedání 17. 9. 2013. Zpracovatelem je Agentura pro regionální rozvoj Ostrava. Dokument se zabývá obdobím let 2013 až 2020. RIS není ucelený dokument, ale na webu kraje jsou jeho jednotlivé části. První hodnotí inovační prostředí kraje, a to hnací síly inovací, které představují lidské zdroje, financování a podporu, dále aktivity firem a inovační výstupy. Dále zhodnocuje vliv inovací na zvýšení konkurenceschopnosti kraje a rovněž obsahuje srovnání s rakouským regionem Burgenland.

Ve druhé části mapuje instituce, které se podílejí na podpoře inovací v kraji. Základní strategický rámec pro inovační aktivity tvoří Program rozvoje Vysočina.

V dalším dokumentu je provedeno mapování vědecko-výzkumných institucí včetně jejich charakteristiky. Součástí obou dokumentů, jak toho zaměřeného na instituce, tak dokumentu zaměřeného na vědecko-výzkumné instituce je vždy uveden jejich názor na zpracovávanou RIS. Pro tvorbu RIS bylo provedeno i rozsáhlé terénní šetření, které se stalo podkladem pro

vytvoření SWOT analýzy a strategické části dokumentu. Přehled výsledků tohoto šetření obsahuje Analytická část – Zpráva z terénního šetření firem.

V dalším dokumentu následuje krátká SWOT analýza. Ve strategické části si stanovuje globální cíl, kterým je zvýšení inovační výkonnosti a konkurenceschopnosti kraje. Jako indikátor si zvolila hrubou HDP na zaměstnance v kraji v porovnání s ČR a EU. Výchozí stav v roce 2010 byl 89 % HDP průměru ČR a 47 % průměru EU. Do roku 2020 si stanovila cílovou hranici 100 % průměru ČR a 60 % průměru EU. K jeho dosažení stanovuje tři prioritní oblasti: Inovační infrastruktura a transfer technologií, Lidské zdroje a PR inovačních aktivit, Mezinárodní spolupráci. Ke každé prioritní oblasti stanovuje specifické cíle a dále popis výchozí situace, popis cíle, indikátory specifického cíle a jejich cílové hodnoty do roku 2020.

Po stránce implementace RIS počítá s rozdělením jednotlivých projektů rovnoměrně mezi subjekty inovačního systému Kraje Vysočina. Řízení RIS bude dvoustupňové, a to Radou pro inovace kraje Vysočina, která bude vrcholovým orgánem řízení realizace. Bude určovat směry realizace, bude rozhodovat o nových projektech a určovat jejich garanty. Průběžně bude vyhodnocovat realizaci těchto projektů a tím i naplňování specifických cílů a globálního cíle RIS. Odbor regionálního rozvoje Krajského úřadu Kraje Vysočina bude plnit výkonnou funkci. Dvakrát ročně bude organizovat setkání Rady pro inovace kraje Vysočina, bude jí navrhopvat nové rozvojové projekty, bude připravovat podklady pro monitoring a hodnocení realizace projektů RIS a naplňování cílů RIS a rovněž bude pořádat semináře, workshopy a zvyšovat povědomí o aktivitách v oblasti, výzkumu, vývoje a inovací.

Přílohou strategie je i podrobný seznam rozvojových projektů RIS, který jednotlivé projekty přesně vymezuje, stanovuje jejich řešitele, časový harmonogram, náklady spojené s realizací i možné finanční zdroje.

RIS rovněž obdržela souhlasné stanovisko Ministerstva životního prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (RIS VYS, 2013).

RIS Kraje Vysočina jedná se o velmi dobře zpracovaný dokument.

RIS Královéhradeckého kraje

RIS Královéhradeckého kraje na období 2010 až 2015 byla schválena zastupitelstvem kraje v červnu 2010. Vytvoření takového dokumentu vychází ze Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006-2015. Je vytvořená v souladu s metodikou IRE. Dokument zpracovala společnost Centrum EP - regionální rozvojová agentura Hradec Králové a jeho vytvoření bylo spolufinancováno z Evropského fondu pro regionální rozvoj

prostřednictvím ROP NUTS2 Severovýchod. Hlavním koordinátorem tvorby RIS byla Rada pro výzkum, vývoj a inovace Královéhradeckého kraje. Nejprve proběhl průzkum inovačního prostředí regionu, účastnilo se ho 590 podnikatelských subjektů a 50 vzdělávacích institucí. Výsledkem průzkumu se stala analytická část strategie včetně SWOT analýzy. O získané informace se opírá strategická část dokumentu, v níž jsou stanoveny vize, hlavní cíl a priority, které jsou dále rozpracovány do specifických cílů, opatření a aktivit pro každou prioritu. Následně byl zpracován akční plán zahrnující aktivity, které budou realizovány v nadcházejících dvou letech. Dokument deklaruje kompatibilitu se všemi strategickými dokumenty pro oblast výzkumu, vývoje a inovací na regionální, národní i nadnárodní úrovni.

Strategie si jako hlavní cíl stanovuje zajistit dynamický rozvoj inovačních aktivit v regionu vzájemnou spoluprací všech regionálních inovačních aktérů s vazbou na sekundární a terciární vzdělávání a vybudování prostředí pro posilování progresivních oborů regionu. Stanovuje čtyři hlavní priority: Priorita 1 – Efektivní využití kapacit a potenciálu institucí sekundárního a terciárního, vzdělávání a výzkumných organizací, Priorita 2 – Vytváření podmínek pro spolupráci v oblasti inovací, Priorita 3 – Posilování inovační výkonnosti progresivních odvětví, Priorita 4 – Rozvoj inovačního prostředí – poradenské služby, publicita. Každá tato priorita má své specifické cíle, opatření a rovněž aktivity, které je potřeba vykonat k jejich splnění. Implementační část tyto jednotlivé body dále rozpracovává do tzv. akčních plánů. Jde o dvouleté plány, které mají následující strukturu: popis akce, garant akce, zapojené subjekty, zdroje financování, monitorovací ukazatel, termín realizace, projekty, a to vždy ke každé prioritě, jejím specifickým cílům, opatřením a aktivitě.

Dosažené výsledky implementace jsou samozřejmě monitorovány. Hlavním orgánem zodpovědným za kontrolu plnění strategie je Rada pro výzkum, vývoj a inovace Královéhradeckého kraje a vypracovává průběžné i závěrečné monitorovací zprávy. Strategie rovněž doporučuje, aby údaje sloužící pro monitorování byly soustředěny do jednoho místa, které by provádělo sběr všech údajů a informací za celou strategii, zároveň by bylo místem doplňování soustavy indikátorů o indikátory nové. Za nezbytnou považuje rovněž spolupráci všech subjektů, které disponují daty a informacemi důležitými pro vyhodnocení (RIS HKK, 2009).

RIS Olomouckého kraje

RIS Olomouckého kraje má přímou vazbu na dokument Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje. Strategie byla za účasti Řídícího výboru RIS Olomouckého kraje a pracovních skupin zpracována firmou Berman Group – služby ekonomického rozvoje s r. o.

v srpnu 2011. Cílem strategie je podpora a zvyšování konkurenceschopnosti místní ekonomiky a tvorba kvalitních pracovních míst systematickým vytvářením podmínek pro rozvoj inovačního podnikání a excelentního výzkumu v kraji. K němu by měly vést tři priority: Lidské zdroje pro řízení a implementaci procesu inovací, Regionální systém podpory transferu technologií, Služby a podpora pro inovativní firmy v klíčových oborech/hodnotových řetězcích kraje. Ke každé prioritě potom následuje problémové vymezení prioritní oblasti

Následně jsou vypracovány dvouleté akční plány, které ke každé prioritě specifikují cíl, opatření, nástroj, nositele, konkrétní výstup a návrh jakou částkou se zapojí Olomoucký kraj.

RIS obsahuje několik příloh. Jednou z nich je analýza hospodářského vývoje, podnikatelského prostředí a inovačního systému Olomouckého kraje, jejímž výsledkem je zjištění potřeby vytvoření RIS. Dále následují dvě přílohy od Ministerstva životního prostředí, které neshledalo negativní vliv implementace RIS na životní prostředí a veřejné zdraví a dále posouzení o tom, že RIS nemá žádný přímý vliv na lokalitu NATURA 2000. Poslední přílohou je Návrh zajištění koordinace a struktury implementace RIS. Navrhuje tři varianty organizačního zajištění řízení RIS. První varianta počítá s pověřením určené organizace pro realizaci RIS a pracovníci kraje budou zajišťovat pouze monitoring a hodnocení. Druhá varianta počítala s plným zapojením kraje, který by se stal realizátorem strategie. Třetí varianta předpokládala zřízení nové samostatné agentury, která by strategii realizovala. Kraj by byl opět v roli hodnotitele realizace a celou situaci by monitoroval (RIS OLK, 2011).

Strategie úplně opomíjí stanovení indikátorů pro hodnocení. Monitoring se odvíjí od organizačního zajištění, které bylo v řešení.

RIS Zlínského kraje

První cílené inovační kroky realizoval kraj spolu s Univerzitou Tomáše Bati v roce 2004 založením Technického inovačního centra s. r. o. Za krátký čas následovaly práce na vytvoření první RIS Zlínského kraje v letech 2005 až 2008, podkladem byla metodika Evropské komise (s příspěvkem ze zdrojů 6. rámcového programu pro vědu a výzkum EU). Výsledkem byl dokument, který byl v roce 2008 schválen a platil až do doby aktualizace současného dokumentu, tedy do roku 2013 (RIS ZLK, 2013). Jejím cílem bylo zvýšení konkurenceschopnosti podnikatelské sféry a atraktivity Zlínského kraje pro inovační podnikání. Obsahovala akční plány s 25 aktivitami na podporu vybudování kvalitního inovačního, vzdělávacího a poradenského zázemí pro firmy, na zajištění kvalifikované

pracovní síly a na podporu inovačních aktivit a spolupráce vědeckovýzkumného a podnikatelského sektoru (Švejda a kol., 2010, s. 56).

Současná RIS Zlínského kraje byla vytvořena odborem strategického rozvoje kraje v průběhu roku 2012. Zastupitelstvem kraje byla schválena 11. 3. 2013 a vztahuje se na období let 2013 až 2020. Vychází ze strategický dokumentů v oblasti inovací, a to na evropské i národní úrovni. Jde zejména o Strategii Evropa 2020 a Unii inovací, Národní inovační strategii ČR, Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti ČR na období 2012–2020, Národní politiku výzkumu, vývoje a inovací na léta 2009-2015. Na regionální úrovni je to především Strategie rozvoje Zlínského kraje 2009-2020, Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje 2012. Stanovuje si dvě prioritní osy: Lidské zdroje pro inovace a konkurenceschopnost a Podpůrná infrastruktura pro inovace a konkurenceschopnost. Ke každé prioritní ose jsou stanoveny cíle a k nim opatření. Ke každému opatření určuje očekávané výstupy, měřitelné ukazatele úspěšnosti realizace opatření a zodpovědnost. Další část strategie je věnována implementaci. Každá aktivita je rozpracována do akčních plánů, kde je vymezena odpovědnost za její realizaci. Věcné zajištění implementace má na starost odbor strategického rozvoje kraje. Radou kraje byl rovněž zřízen Řídící výbor, jehož úkolem je nejen spolupráce na přípravě RIS a jednotlivých Akčních plánů, ale i její implementace a naplnění stanovených cílů. Akční plány jsou zpracovávány ve dvouletých intervalech. Odbor strategického rozvoje kraje rovněž v ročním intervalu vypracovává a předkládá řídicímu výboru a následně Radě kraje ke schválení zprávy o implementaci, případně akční plány, pokud je třeba je aktualizovat. Podílí se rovněž na aktualizaci RIS.

Důležitou součástí implementace je i financování realizovaných aktivit. To je rovněž součástí akčních plánů. U každé aktivity se nachází vyčíslení nákladů. Jako zdroj jsou použity prostředky Zlínského kraje, prostředky partnerů, kteří se podílejí na tvorbě inovačního prostředí, dále z rozpočtu EU a nástroje na národní úrovni.

V ročním intervalu budou vyhodnocovány měřitelné ukazatele úspěšnosti naplnění jednotlivých opatření. Měřitelné údaje jsou shromažďovány odborem strategického rozvoje a vyhodnocovány jsou řídicím výborem RIS, Počáteční hodnota, která je nastavena, je z roku 2011, cílová rok 2020. Naměřené hodnoty slouží nejen pro kontrolu plnění, ale i ke stanovování dvouletých akčních plánů. Při každoročním vyhodnocování akčních plánů i úspěšnosti naplnění celé RIS je možné provést případné korekce. Kromě monitorování je

rovněž důležitá zpětná vazba podnikatelského sektoru k realizované RIS. Pravidelně budou sbírány a vyhodnocovány náměty na zlepšení podpory inovací v kraji (RIS ZLK, 2012).

RIS Moravskoslezského kraje

První inovační strategie Moravskoslezského kraje byla vytvořena v roce 2003 a požadavek na její zhotovení vzešel z Programu rozvoje Moravskoslezského kraje. Dokument se hlavně zaměřil na analýzu stavu inovačního podnikání v kraji, infrastrukturu institucí, které jsou schopné podporovat inovační podnikání, dále SWOT analýzu inovačního prostředí a navrhuje základní strategické koncepce.

Za hlavní cíl, který je součástí strategické části dokumentu, si stanovila vytvořit ve vnitřním prostředí Moravskoslezského kraje příznivé podmínky pro vznik efektivně fungujícího regionálního trhu s inovacemi. K jeho dosažení vytvořila následující opatření: organizační, informační, marketingové, personální, finanční, vybudování regionálního trhu s inovacemi a nutné a postačující podmínky proveditelnosti inovační strategie. Strategie obsahuje i implementační část, ale schází v ní stanovení konkrétní odpovědnosti a způsobu financování (RIS MSK, 2003).

Novou inovační strategii schválilo zastupitelstvo kraje v září roku 2010. Původně byla zaměřena do roku 2016, ale s přípravou nového programového období EU rozhodlo vedení kraje o aktualizaci a prodloužení jejího horizontu až do roku 2020. Dokument vychází ze strategických dokumentů EU. Na národní úrovni se opírá o Národní inovační strategii ČR, Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti MPO pro období 2012-2020 nebo o Národní rozvojové priority ČR pro období 2014+. Na regionální úrovni je provázána se Strategií rozvoje Moravskoslezského kraje. Globální cíl určený v návrhové části dokumentu je zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky kraje na globálních trzích. Jako indikátor pro hodnocení stanovuje hrubou přidanou hodnotu na zaměstnance ČR a do roku 2020 chce dosáhnout 100 % průměru ČR. Globální cíl rozpracovává do čtyř prioritních oblastí: Transfer technologií, Lidské zdroje, Internacionalizace, Koordinace a implementace RIS. Ke všem prioritám určuje specifické cíle, a to včetně indikátorů naplňování cíle, kterých má být dosaženo do roku 2020.

Řízení RIS probíhá ve dvou úrovních. Strategické řízení provádí Koordinační rada RIS, výkonné řízení provádí Agentura pro regionální rozvoj a.s. Ta připravuje jednoleté akční plány, následně je realizuje a vyhodnocuje. Odbourává bariéry mezi firmami, univerzitami a výzkumnými institucemi a odbourává duplicitní a paralelní aktivity těchto institucí v oblasti inovací. Rovněž se stará o propagaci a medializaci RIS.

K vlastní realizaci RIS jsou vytvářeny jednoleté akční plány, které obsahují konkrétní náplň aktivity, nositele aktivity, garanta, který je za ní odpovědný, harmonogram, rozpočet a financování, indikátor pro hodnocení. Na základě harmonogramů realizace jednotlivých projektů, jejich rozpočtů a zdrojů financování budou sestavovány harmonogramy realizace a finanční plány k jednotlivým akčním plánům.

Přílohou RIS je rovněž zpracovaný seznam rozvojových projektů RIS 2012-2020. Z něj budou následně podle potřeb inovačního systému vybírány jednotlivé projekty do jednotlivých akčních plánů (RIS MSK, 2010).

RIS Jihomoravského kraje

Jihomoravský kraj byl prvním krajem, který na území ČR vypracoval a schválil vlastní RIS. Zformulována byla pro období let 2002-2004 a vytvořila ji Regionální rozvojová agentura jižní Moravy. Výstupem toho dokumentu byl vznik Jihomoravského inovačního centra, které je předním inovátorem v republice a provozuje největší plochu inovačních inkubátorů (Švejda a kol., 2010, s. 50). Na první strategii navázala v roce 2005 RIS II, jejímž zpracovatelem bylo Jihomoravské inovační centrum. Impulsem pro její vytvoření byl vstup ČR do EU a zaměření se na inovace jako nástroje konkurenceschopnosti, lokální změna v kraji a též vývoj společnosti. V dokumentu jsou analyzovány nadřazené strategie, dále byla provedena řada analýza inovačního systému a podnikatelského prostředí a vzdělávacího systému kraje. Ty byly shrnuty do SWOT analýzy. Následně bylo vytvořeno devět prioritních opatření, která byla rozpracována do podopatření a cílů. K těm jsou přiřazeny termíny splnění a odpovědnost. Součástí prioritních oblastí je i implementace a monitoring RIS. Předpokládá vytvoření ukazatelů pro hodnocení, pravidelné hodnocení výsledků implementace i případnou aktualizaci a vytvoření nové verze RIS. Výsledkem RIS2 se stalo vytvoření Technologického inkubátoru a Biotechnologického inkubátoru, zřízení fondu mikropůjček a patentového a licenčního fondu. Dále byl iniciován vznik dvou klastrů, vytvořeno Centrum pro transfer technologií při Masarykově univerzitě, zakládání spin-off společností a další. Na tyto výsledky navázala RIS 3 pro období 2009-2013, jejíž snahou bylo co nejefektivnější využití prostředků EU a jejího programového období 2007-2013. Příprava této strategie byla financována z rozpočtu kraje i statutárního města Brno. Při přípravě nové strategie byly provedeny hloubkové průzkumy firemní sféry, zefektivnění a zlepšení monitoringu výsledků RIS, což se projeví i v efektivnějším využívání veřejných prostředků. Monitoring by měl probíhat ve dvou úrovních – mikro = naplňování indikátorů a makro úrovni pomocí benchmarkingové metody bude region sledován a porovnáván s ostatními regiony EU, a to

dle metodiky European Innovation Scoreboard. A bude vytvořena trvale řídicí struktura, které zlepšší schopnost reagovat na změny v regionu. Následuje analýza prostředí a SWOT analýza. Návrh opatření je strukturován do čtyř prioritních funkčních os: transfer technologií, poradenství a služby pro malé střední podniky (MSP), lidské zdroje, internacionalizace a čtyř prioritních tematických os: strojírenství, elektrotechnika, informační komunikační technologie, life-sciences. Prioritní osy jsou dále strukturovány do strategických cílů a aktivit a ty jsou následně rozpracovány do projektů, které jsou navrženy v Akčních plánech, kde jsou ve formě projektových fiší s uvedeným cílem projektu, odůvodněním intervence, hlavními aktivitami, cílovou skupinou, harmonogramem, finančními zdroji a odpovědností za implementaci. Implementace probíhá dle jednotlivých řídicích struktur, a to na pozici řídicího výboru, koordinačního výboru, projektového týmu RIS a pracovních skupin. Monitoring probíhá ve dvou úrovních na projektové mikroúrovni a regionální makroúrovni pomocí EIS. Hodnocení dopadů implementace bude probíhat ve dvou fázích – průběžně v průběhu implementace a po ukončení implementace nezávislými experty. Dokument rovněž uvádí vazbu na strategické dokumenty krajské a národní úrovně i nadnárodní úrovně. Součástí je i akční plán, který se skládá ze tří částí a to podle finanční odpovědnosti na část, která se týká kraje a na část, kterou financuje statutární město Brno a na část ostatní.

V roce 2014 byla v Jihomoravském kraji schválena již čtvrtá generace RIS, stejně jako předchozí strategie je i tato společným dokumentem kraje i statutárního města Brno. A byla zpracována zároveň jako strategie inteligentní specializace podle metodiky S3 Evropské komise a MŠMT, slouží tedy i jako krajská příloha RIS3. Týká se období 2014-2020. Její struktura je obvyklá a skládá se z analytické a návrhové části. Je podřízena Strategii rozvoje Jihomoravského kraje a cíle stanovené v této strategii RIS detailně rozpracovává. Je rovněž v souladu s ostatními strategickými dokumenty například Programem rozvoje Jihomoravského kraje. Zpracovatelem je kolektiv autorů vedený krajským manažerem RIS/S3. Náklady na zpracování hradilo z části MŠMT a z části Jihomoravské inovační centrum, které si je následně nárokovalo u Jihomoravského kraje a statutárního města Brno. Analytická část obsahuje analýzu postavení kraje, analýzu inovačního podnikání, analýzu aktérů inovačního systému včetně veřejné správy. Získané údaje jsou shrnuty ve SWOT analýze. Návrhová část stanovuje vize, mise a klíčové oblasti změn. Těch je uvedeno pět: Proinovační správa a řízení (governance), Excellence ve výzkumu, Konkurenceschopné inovativní firmy, Evropsky špičkové školství, Atraktivní region (komunikace). Každá klíčová oblast se skládá ze strategických cílů a jejich indikátorů, strategické cíle jsou rozpracovány do několika specifických cílů a jejich indikátorů a aktivit nebo projektů. Implementační část se

následně zaměřuje na způsob realizace. Řízení implementace probíhá na několika stupních. Za tímto účelem byl zřízen řídicí výbor, koordinační výbor, pracovní skupina pro jednotlivé oblasti změn a RIS manažer (S3). Přílohou je akční plán, který představuje portfolio projektů a aktivit k naplňování jednotlivých cílů. Je průběžně aktualizován a schvalován řídicím výborem. Akční plán již obsahuje podrobnější popis projektů, jejich organizační zajištění a garanta, harmonogram realizace, výši nákladů a finanční zdroje a indikátory pro splnění.

Nezbytným prvkem je i monitoring, ten probíhá ve dvou úrovních. Projektový probíhá každoročně a kontroluje indikátory výstupu. Předkládá se řídicímu výboru. Strategický monitoring probíhá ve dvouletých intervalech na úrovni kontroly mise, vize, strategických i specifických cílů. Předkládán je opět řídicímu výboru. Hodnocení celé strategie probíhá týmem nezávislých odborníků jednak průběžně pro možné evidování strategie, jednak po skončení realizace strategie v roce 2022 (RIS JHM, 2014).